

BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

Veröffentlichungen der Kommission für die Herausgabe ungedruckter Texte
aus der mittelalterlichen Geisteswelt

Band 8

HEINRICH TOTTING VON OYTA

QUAESTIONES IN
ISAGOGEN PORPHYRII

Herausgegeben

von

Johannes Schneider

MÜNCHEN 1979

VERLAG DER BAYERISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

In Kommission bei der C. H. Beck'schen Verlagsbuchhandlung München

BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

Veröffentlichungen der Kommission für die Herausgabe ungedruckter Texte
aus der mittelalterlichen Geisteswelt

Band VIII

HEINRICH TOTTING VON OYTA

QUAESTIONES IN
ISAGOGEN PORPHYRII

Herausgegeben

von

Johannes Schneider

MÜNCHEN 1979

VERLAG DER BAYERISCHEN AKADEMIE DER
WISSENSCHAFTEN

IN KOMMISSION BEI DER C. H. BECK'SCHEN
VERLAGSBUCHHANDLUNG MÜNCHEN

ISBN 3 7696 9008 7

© Bayerische Akademie der Wissenschaften München 1979

Druck der C. H. Beck'schen Buchdruckerei Nördlingen

Printed in Germany

VORWORT

Über Heinrich Toting von Oyta und seine Wirksamkeit als Magister der Philosophie und der Theologie in Prag, Paris und Wien sind wir hauptsächlich durch A. Langs Monographie von 1937 informiert. Lang hat mit q. 3 des Sentenzenkommentars (in: *Opuscula et Textus XII*², Münster 1953) auch eine Teiledition vorgelegt. Zum ersten Mal erscheint nun ein geschlossenes Werk im Druck. Daß die Wahl auf den Porphyriuskommentar fiel, hat vor allem zwei Gründe. Die Veröffentlichung sollte nicht zu lange Zeit in Anspruch nehmen. Außerdem erscheint es als ratsam, ergänzend zu Langs Mitteilungen, welche primär die theologischen Aussagen des Autors betreffen, eine philosophische Schrift herauszugeben. Gerade von einem philosophischen Text ist ein Beitrag zur Ideengeschichte der Spätscholastik zu erwarten.

Herrn Professor Dr. Michael Schmaus, der als Vorsitzender der bezeichneten Kommission ihre Arbeit leitet, sei für die Förderung dieser Edition aufrichtiger Dank gesagt. Herr Dr. Ernst Borchert hat sich dankenswerterweise der Mühe des Mitlesens der Korrekturen unterzogen.

München, im Juli 1979

J. Schneider

INHALTSVERZEICHNIS

Vorwort	V
Abkürzungen	IX
Quellen	IX
Literatur	X
Einleitung	1

Quaestiones

q.1 Utrum notitia quinque universalium sit inter species scientiae collocanda	10
q.2 Utrum universale sit subiectum scientiae Porphyrii	18
q.3 Utrum obiecta scientifica conclusionum in Porphyrio traditarum sint omnibus incomplexis significantibus realiter condistincta	25
q.4 Utrum cognitio quinque universalium sit necessaria et ad cognitionem praedicamentorum, ad diffinitionem et divisionem, nec non ad ea, quae requiruntur ad demonstrationem	32
q.5 Utrum universale sit aliqua res extra animam, ab omnibus suis singularibus participatum	37
q.6 Utrum sint tantum quinque universalia	45
q.7 Utrum universale sit genus ad quinque universalia, ista scilicet genus, species, differentia, proprium et accidens	52
q.8 Utrum genus sit principium specierum sub se contentarum	58
q.9 Utrum diffinitio generis a Porphyrio data sit bona	64
q.10 Utrum unum individuum sit tantum de uno solo praedicabile	69
q.11 Utrum necessario ad esse individui principium individuationis requiratur	74
q.12 Utrum diffinitio speciei specialissimae data a Porphyrio sit bona . . .	79
q.13 Utrum species possit salvari tantum unico ipsius individuo existente .	84
q.14 Utrum ens dicatur univoce de decem praedicamentis	89
q.15 Utrum participationes speciei plures homines sunt unus homo	95
q.16 Utrum inferius possit praedicari de suis superioribus	100
q.17 Utrum aliquid differt a se ipso differentia communiter dicta	106
q.18 Utrum differentia specifica sive differentia inter proprie dicta habeat facere diversitatem essentialem entium specificè distinctorum	111
q.19 Utrum differentia sit divisiva generis et constitutiva speciei	116

q.20	Utrum aliqua diffinitionum differentiae a Porphyrio datarum sit bona et convertibiliter conveniens eidem	120
q.21	Utrum diffinitio proprii a Porphyrio data sit bona, ista scilicet: »Proprium inest soli omni et semper«	127
q.22	Utrum omne proprium realiter sit distinctum ab eo, cuius est proprium	133
q.23	Utrum diffinitio accidentis data a Porphyrio, scilicet quod »adest et abest praeter subiecti corruptionem«, sit bona	138
q.24	Utrum corvus potest intelligi albus et Aethiops nitens candore	145
Index		150

ABKÜRZUNGEN

- add. addidit
Albert. Albertus Parvus de Saxonia
Arist. Aristoteles
corr. correxit
CSEL Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum, Vindobonae 1866sq.
del. delevit
incert. incertum
marg. in margine
om. omisit
sup. lin. supra lineam
< > Ergänzung oder Korrektur der Edition
[] Tilgung der Edition, bzw.: gehört nicht zum Text
Abkürzungen, die ohne weiteres verständlich oder allgemein üblich sind, werden in das Verzeichnis nicht aufgenommen. Der Text der Edition ist numeriert und wird nach q. und n. zitiert.

QUELLEN

1. Handschriften

- WIEN, Cod. Palat. Vindob. 5461: Heinrich Totting von Oyta, Quaestiones in Principium Porphyrii.
AUGSBURG, Staats- und Stadtbibliothek Cod. Q. 29: Iohannes Buridanus, Quaestiones in librum Porphyrii.

2. Gedruckte Werke

- ALBERTUS MAGNUS, *Commentum in librum Porphyrii*, in: *Opera Omnia I*, Parisiis 1890.
ALBERTUS PARVUS DE SAXONIA, *Quaestiones in Artem Veterem*, in: *Guillelmus de Occham, Expositio Aurea super Artem Veterem*, Bononiae 1496.
ARISTOTELES, *Opera ex recensione I. Bekkeri*, Berolini 1831.
AVERROES, *Commentarii*, in: ARISTOTELES, *Opera*, Venetiis apud Iunctas 1562–1574 (Frankfurt a. M. 1962).
BOETHIUS, *In Porphyrium Commentum I*, CSEL 48.
– *In Praedicamenta*, PL 64.
DOMINICUS GUNDISALVI, *De unitate*, ed. P. Correns, Münster 1891.

- GUILLELMUS DE OCKHAM, *Expositio in librum Porphyrii*, ed. E. A. Moody, St. Bonaventure N. Y. 1978.
- *In I Sent. d. 2–3*, ed. St. Brown, ibid. 1970.
- *In I Sent. d. 4–18*, ed. G. J. Etzkorn, ibid. 1977.
- *Summa Logicae*, ed. Ph. Boehner, G. Gál, St. Brown, ibid. 1974.
- IOHANNES BURIDANUS, *Compendium Logicae*, Venetiis 1499 (Frankfurt a. M. 1965).
- *Quaestiones in libros De anima*, Parisiis 1516.
- *Quaestiones in Metaphysicam Aristotelis*, Parisiis 1588 (Frankfurt a. M. 1964).
- *Quaestiones in Libros Physicorum*, Parisiis 1509 (Frankfurt a. M. 1963).
- IOHANNES DUNS SCOTUS, *Ordinatio*, Civitas Vaticana 1950 sqq.
- PORPHYRIUS, *Isagoge* (translatio Boethii), ed. L. Minio-Paluello, in: ARISTOTELES LATINUS I 6–7 *Categoriarum Supplementa*, Bruges-Paris 1966.
- ROBERTUS GROSSETESTE, *In Libros Analytic. Posteriorum*, Venetiis 1514 (Frankfurt a. M. 1966).
- THOMAS AQUINAS, *Summa theologia I* (Editio Leonina) Romae 1888 sq.

LITERATUR

- J. AUER, *Nominalismus*, in: Lex. f. Theol. u. Kirche² 7 (1962) 1020–23.
- T. BARTH, *Being, univocity and analogy according to Duns Scot*, in: *John Duns Scot 1265–1965*, ed. J. K. Ryan and B. S. Bonansa, Washington 1965, 210–262.
- A. LANG, *Heinrich Totting von Oyta*, Münster 1937.
- CH. LOHR, *Medieval Latin Aristotle Commentaries* (Authors: G–I), in: *Tradition* 24 (1968), 149–245.
- W. KLUXEN, *Analogie*, in: *Hist. Wörterb. d. Phil. I* (Darmstadt 1971) 214–227.
- M. MARKOWSKI, *Johannes Buridans Kommentare zu Aristoteles' Organon in Mitteleuropas Bibliotheken*, in: *The Logic of John Buridan*, ed. J. Pinborg (Copenhagen 1976), 8–20.
- B. MONTAGNES, *La doctrine de l'analogie de l'être d'après S. Thomas d'Aquin*, Louvain-Paris 1963.
- J. PINBORG, *Logik und Semantik im Mittelalter*, Stuttgart-Bad Cannstatt 1972.
- THOMAS VON SUTTON, *Quaestiones ordinariae*, ed. und Einleitung von J. Schneider, München 1977.
- S. H. THOMSON, *Latin Bookhands of the Later Middle Ages*, Cambridge 1969.

EINLEITUNG

1. In seiner Monographie über den Autor der hier edierten Schrift nennt A. Lang¹ die Handschrift *Cod. Palat. Vindob. 5461*, welche die Quästionen Heinrich Tottings von Oyta zur *Ars vetus* enthält. Im Explicit zu den *Praedicamenta* und zu *Peri hermeneias* wird der Verfasser mit seinem Namen angeführt, zu Beginn der edierten Quästionen auch in einer Marginalie zweiter Hand, die aber nicht viel jünger als das Manuskript sein dürfte.² Die erwähnten Notizen im Explicit bezeichnen die Schrift als Reportatio eines Petrus de Troysa, die zu Prag im Jahr 1369 entstanden ist. Am Schluß der *Praedicamenta* wird ein Datum beigefügt: In vigilia Beati Lamberti Martyris.³

2. Die Handschrift stammt nach Lang⁴ aus dem 14. Jahrhundert; als Schreibstoff wurde bereits Papier verwendet, das in zwei Kolumnen beschrieben ist. Ergänzend stellen wir fest, daß der Text die typischen Züge aufweist, wie sie deutschen Manuskripten dieser Zeit eigen sind,⁵ so die Verdickung in den Bogen der großen Anfangsbuchstaben, vor allem beim Titel der Schrift.⁶ Auffällig und ebenfalls charakteristisch für den deutschen Schreiber ist bisweilen das *u*, welches einem *w* gleicht, z. B. in dem Wort *distinguntur*⁷: Der erste Abstrich ist wie beim *l* um eine Schleife im oberen Teil der Zeile verlängert; die zweite Hälfte des Buchstabens ist einem *o* ähnlich. Die Schreibweise zeigt i. a. geringe Sorgfalt. Es wechseln ganz ausgeschriebene Wörter in Kursive mit extremen Kürzungen, etwa *f^r* für *falsitas probatur*.⁸ Das Manuskript ist stellenweise schwer lesbar, z. T. infolge von Schäden, die vermutlich durch Feuchtigkeit entstanden sind, aber auch durch nachlässige Schreibung.

¹ Heinrich Totting von Oyta 127, 133.

² *Ibid.* 127; Ms. f. 23r, f. 65vb, f. 87va.

³ *Ibid.*; Ms. f. 65vb.

⁴ *Ibid.*

⁵ Cf. S. H. THOMSON, *Latin Bookhands* 46 and 48.

⁶ Ms. f. 23ra; cf. f. 47va (Initium der *qq. in Praed.*).

⁷ Ms. f. 29ra, q. 5 n. 14 (letzte Zeile).

⁸ Ms. f. 25ra, q. 2 n. 10 (5. und 9. Zeile).

3. Dem Schreiber sind nicht wenige Fehler unterlaufen. So hat es den Anschein, daß er es nicht unbedingt für nötig hielt, bestimmte Endungen in ihrer Verschiedenheit eindeutig zu bezeichnen.⁹ Manchmal hat er in einer den Sinn völlig entstellenden Weise ähnliche Abbrüviaturen vertauscht.¹⁰ Daraus ergibt sich der Schluß, daß es sich bei unserem Text um eine Abschrift handelt. Denn nur beim Kopieren konnte aus einem *idem* ein *vel* werden. Andere sinnstörende Fehler sind durch Unachtsamkeit oder Mißverständnis zu erklären.¹¹ Wechselnde Schriftgröße und unregelmäßiger Zeilenabstand lassen uns vermuten, daß der Text nicht ohne Unterbrechung zu Papier gebracht wurde. Im besonderen scheinen einzelne Abschnitte der ersten Quästionen in einen vorher ausgesparten Raum nachträglich eingefügt und geradezu eingezwängt zu sein. Das ist deutlich zu sehen bei conclusio 2 von q. 3 mit dem folgenden Contra conclusionem.¹² Am Ende des Abschnitts erkannte der Schreiber offenbar, daß der Platz ausreichte, und kehrte zum gewohnten Ductus zurück. Das letzte Wort *probandum* ist fast ganz ausgeschrieben, anscheinend um die Zeile zu füllen. Die Fortsetzung, mit *Praeterea* auf der nächsten Zeile beginnend, war wohl schon geschrieben. Möglicherweise fehlten in der Vorlage einzelne Stücke, die aus anderen Skripten ergänzt wurden.¹³ Unsere Beobachtungen können so interpretiert werden: Der Text ist keine direkte Nachschrift der von Heinrich erörterten Quästionen, ist aber vielleicht von der Reportatio kopiert worden. Die erwähnten Lücken wurden von derselben Hand ausgefüllt. Daß der Schreiber selbst der Reportator war, der seine Kollegnotizen in Reinschrift übertrug, scheint unter Berücksichtigung der erwähnten Verwechslung der Abbrüviaturen wenigstens zweifelhaft.

4. Eine zweite Handschrift des Textes ist bisher nicht bekannt.¹⁴ Derselbe Codex der Wiener Nationalbibliothek enthält im Anschluß

⁹ Cf. q. 9 not. a–c; q. 16 not. a, d–g.

¹⁰ Cf. q. 3 not. z; q. 11 not. l; q. 14 not. d; q. 22 not. k und m.

¹¹ Cf. q. 1 n. 1 not. b, n. 25 not. c–e; q. 8 n. 1 not. b; q. 11 n. 5 not. b; q. 13 n. 4 not. c; q. 17 n. 20 not. r; q. 22 n. 14 not. i.

¹² n. 11–12; cf. q. 7 n. 5 not. d.

¹³ Cf. q. 1 n. 1–3 not. e; die Lücke und die nachträgliche Ergänzung des Textes verweisen jedenfalls auf eine schriftliche Vorlage.

¹⁴ Cf. CH. LOHR, *Medieval Latin Aristotle Commentaries* 230. Prof. Dr. M. Marowski, Kraków, bestätigt aufgrund seiner Forschungen über mittelalterliche Logikkommentare in vielen europäischen Handschriftenbibliotheken, daß er noch kein weiteres Manuskript dieser Quästionen gefunden hat.

an die Quästionen Heinrichs weitere *Quaestiones logicales circa Porphyrium*, welche der Katalog ebenfalls unserem Autor zuschreibt.¹⁵ Tatsächlich ist aber im Manuskript kein Hinweis auf ihn und kein Zusammenhang mit seinem Werk erkennbar.

5. Was den Inhalt der Schrift angeht, fällt uns auf, daß einige Fragen behandelt werden, die Porphyrius ausdrücklich aus seiner Untersuchung ausschließt, weil sie nicht Probleme der Logik, sondern der Metaphysik betreffen. Diese Begrenzung des Programms wurde von Wilhelm von Ockham und Johannes Buridanus, wenigstens grundsätzlich, übernommen¹⁶, obgleich wir auch bei ihnen manche Anregungen zu solchen Punkten finden. Da es sich in diesen Quästionen um Gegenstände handelt, denen eine besondere Bedeutung im philosophischen System zukommt, die deshalb auch über den Standpunkt des Autors Aufschluß geben, soll in aller Kürze davon die Rede sein.

6. In q. 5 fragt Heinrich, ob das universale ein Ding außerhalb der Seele ist. Die Antwort entfaltet er (wie in allen Quästionen dieses Werks) in drei Konklusionen, und zwar in schrittweiser Argumentation: 1) Jedes universale ist geeignet, von mehreren Dingen ausgesagt zu werden. 2) Jedes universale ist ein *signum ad placitum significativum*. 3) Kein universale ist eine gemeinsame Natur außerhalb der Seele, wie einfach aus der 2. conclusio erschlossen wird.¹⁷ Ein zweiter Gedankengang setzt am Begriff der *natura communis* an, welche als universale in re existieren soll. Diese *natura* ist, wie der Autor expliziert, entweder singulär oder nicht: Im 1. Fall kann sie nicht in mehreren Individuen sein; im 2. Fall ist sie von jedem Individuum nur negativ zu präzisieren; dann könnte keine Art von ihren Individuen affirmativ ausgesagt werden.¹⁸ Wir sehen die typische Argumentation der Nominalisten, die dem Gegner einen Universalienbegriff unterstellen, der an die aristotelische Polemik gegen die Ideenlehre erinnert.¹⁹ Die so als Platonismus verworfene Meinung ist wie in der entsprechenden Ausführung im Sentenzenkommentar des Wilhelm von Ockham die Lehre des Duns Scotus.²⁰ Nebenbei sei noch der Begriff des

¹⁵ Cf. LOHR *ibid.*; Ms. f. 90r–142v.

¹⁶ GUILLELM. OCKH. *In Porphyry*. Prooem. § 2, 10–11; IOH. BURIDAN. *In Porphyry*. q. 4 f. 231v–232v.

¹⁷ n. 8; n. 13; n. 18. Cf. J. AUER, *Nominalismus* 1020f.

¹⁸ n. 19.

¹⁹ ARIST. *Metaph.* 1 c. 9, 992a 26–29.

²⁰ Cf. not. 4; der zitierte Text Ockhams spricht von einer realen Verschiedenheit des universale vom individuum; der Herausgeber erklärt dazu (*ibid.* 100–101 not. 3).

signum ad placitum erwähnt, der an Hand eines Einwands durch den Vergleich mit dem signum naturale erläutert wird: Zwischen beiden besteht kein Widerspruch; jenes bezeichnet ex impositione et secundarie, was dieses naturaliter et primarie meint.²¹ Die Antwort zeigt, was in der Darlegung Heinrichs immer wieder bestätigt wird, daß die Entscheidung für den Nominalismus keine Neigung zum Skeptizismus impliziert.²² Das in dieser Quästio ausdrücklich behandelte Universalienproblem wird auch an anderen Stellen unseres Textes berührt.²³

7. Die besprochene Frage setzt sich fort in q. 11, in der das Individuationsprinzip zur Debatte steht, wieder in der Auseinandersetzung mit Duns Scotus. So wird als möglicher Begriff des princ. indiv. die individuelle Differenz vorgestellt. Die Widerlegung leitet sich unmittelbar aus q. 5 ab: Die Annahme dieses Prinzips erfordert im Individuum neben Materie und Form eine allgemeine spezifische Form. Die These Heinrichs heißt dagegen: Nicht durch eine von der species getrennte indivisio ist ein Ding individuell; die indivisio ist vielmehr das Ding selbst.²⁴ Der contractus realis von species und differentia individualis wird durch den contractus logicalis ersetzt: Die species wird vom Individuum ausgesagt und bezeichnet dasselbe wie dieses. Beide sind nur verschiedene termini. Prinzip dieser Unterscheidung ist die Seele.²⁵ Von ihr wird auch gesagt, daß sie den infimus gradus praedicamenti setzt.²⁶ Nach Duns Scotus kommt dies ebenfalls der individuellen Differenz zu. Wieder ist deutlich der nominalistische Standpunkt zu erkennen. Die natura communis ist nur als universale post rem vom Individuum zu unterscheiden. Das Individuum wird unmittelbar vom Intellekt erfaßt. Prinzip der Verschiedenheit ist also nur das unterscheidende Prinzip, nämlich der Intellekt.

daß dies nicht die Meinung des Duns Scotus sei, vielmehr sei sie der Wilhelms von Champeaux ähnlich. Nach unserem Text ist Duns Scotus richtig wiedergegeben; cf. Text not. 4: ... secundum illam entitatem habet verum esse reale extra animam.

²¹ q. 5 n. 16.

²² Cf. J. PINBORG, *Logik und Semantik* 167–168.

²³ Cf. q. 1 n. 10; q. 3 n. 19; q. 15 n. 16.

²⁴ n. 18; cf. J. AUER *ibid.* 1021.

²⁵ n. 23.

²⁶ n. 22; cf. n. 13: Die Seele bringt den terminus individualis hervor. Zum Begriff des infimus gradus praedicamenti cf. J. GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* c. 2 § 11, 45, 21–26: ... divisio praedicamentorum non stat ad specialissima ... immo ipsa individua per se continentur ... nec aliqua alia significantur nec declarantur per praedicamenta nisi sola individua ...

8. Im Anschluß an den Porphyriustext wendet sich Heinrich in q. 14 dem schon von Ockham im gleichen Zusammenhang untersuchten Problem der Univozität zu: Wird ens von den Prädikamenten univok ausgesagt? Bemerkenswert ist die Differenzierung dieses Begriffs nach Heinrich. Zunächst trägt er die aristotelische Formel vor: Was ausgesagt werden kann secundum unum nomen et eandem rationem. Dieser Begriff wird dann begrenzt auf ein bestimmtes Prädikament, schließlich auf die Aussage in aliquo recto interrogativo.²⁷ Der ersten Definition gemäß weist der Autor die Univokation des Seinsbegriffs nach.²⁸ Da er Sein einfach mit existere in rerum natura identifiziert, werden die die analogia entis betreffenden Streitpunkte der Vorzeit nicht berührt.²⁹ Daß der Begriff im 2. und 3. Sinn abgelehnt wird, versteht sich von selbst.³⁰ Der korrelative Terminus äquivok wird ähnlich entfaltet.³¹ Mit dem Seinsbegriff verbunden läßt ihn der Autor gelten in folgenden Bedeutungen: secundum unum nomen et eandem rationem secundum prius et posterius, oder: quod est praedicabile de pluribus specie differentibus.³² Die erstgenannte Beschreibung bestätigt, daß die hier behauptete Univozität sich mit der Analogie vereinbart.³³ In concl. 3 spricht Heinrich dem Sein gegenüber den Prädikamenten die Charakterisierung als genus ab mit der Erklärung, daß genus in quid prädiziert wird, das Sein von den Prädikamenten aber nicht in solch eindeutiger Weise.³⁴ Die Auffassung Heinrichs in dieser Quästio stimmt der Sache nach mit der Lehre Ockhams überein.³⁵ Der Gedankengang ist aber durch die rein logische Argumentation stark vergrößert.

9. Beachtlich scheint uns noch q. 22: Ist ein jedes proprium von seinem Subjekt real verschieden? Unter Berufung auf *Post.* 1 erklärt der Autor: Jedes proprium ist mittels der Definition von seinem Subjekt

²⁷ n. 5.

²⁸ n. 8.

²⁹ Cf. THOMAS VON SUTTON, *qq. ord.* Einleitung 241–244; B. MONTAGNES, *La doctrine de l'analogie de l'être d'après S. Thomas d'Aquin* 123f.; T. BARTH, *Being, univocity and analogy according to Duns Scot* 247.

³⁰ n. 13.

³¹ n. 6.

³² n. 14.

³³ Cf. THOMAS AQUIN. *S. th.* I q. 13 a. 5–6; W. KLUXEN, *Analogie* 221–224.

³⁴ n. 19.

³⁵ Cf. q. 14 not. 16 und 19.

zu beweisen.³⁶ Daraus folgert er: Was von einem Subjekt zu beweisen ist, das ist von ihm verschieden.³⁷ Im Gegensatz dazu erklärt concl. 3: Jedes proprium bezeichnet genau dasselbe wie sein Subjekt. Als Begründung wird angegeben, daß das proprium vom Subjekt an sich und zwar in der 2. Weise der Aussage per se prädiiziert wird.³⁸ Die Antwort auf die 1. ratio principalis läßt die These erkennen: Die risibilitas kann nicht vom Menschen getrennt werden, ist aber doch von ihm verschieden, d. h. der Terminus risibile ist von dem Terminus homo verschieden.³⁹ Es liegt demnach die Einheit in der Sache und die Verschiedenheit im Begriff. Die letzte ratio principalis geht von dem Begriff unum aus, der als propria passio entis betrachtet wird. Ebenso wie in der erwähnten Ausführung wird auch für diese Begriffe die reale Verschiedenheit behauptet⁴⁰, ohne daß auf die Besonderheit der proprietas entis Rücksicht genommen wird. Daran sieht man, daß die Distinktion der Termini nichts mit der These der klassischen Metaphysik zu tun hat.⁴¹ Vielmehr läßt sich die Frage von der Lehre Ockhams her interpretieren, der mittels der zu unterscheidenden Supposition so differenziert: Wenn homo und risibile simpliciter supponieren, sind sie verschieden, aber nicht wenn sie personaliter supponieren.⁴² Die gleiche Deutung gibt Ockham auch für die Begriffe unum und ens.⁴³ Dem entspricht der Hinweis Heinrichs auf die verschiedenen Termini. Daß dabei von einer realen Verschiedenheit gesprochen wird, liegt an der nominalistischen Einstellung, die die Begriffe nur als Gedankendinge versteht, und trotz der Identität des bezeichneten Gegenstands eine distinctio realis dieser Begriffe annimmt, sofern kontradiktorische Begriffsinhalte vorliegen.⁴⁴

³⁶ n. 7.

³⁷ n. 12.

³⁸ n. 17.

³⁹ n. 22.

⁴⁰ n. 24.

⁴¹ THOMAS AQUIN. *S. th.* I q. 77 a. 6; cf. *ibid.* q. 11 a. 1 (zum Begriff unum).

⁴² GUILLELM OCKH. *Sent.* 1 d. 2 q. 1, 24, 18–25: Ad aliud . . . homo et risibile sunt una res prout supponunt personaliter . . . sed si supponant simpliciter, sic est haec falsa: homo et risibile sunt una res, quia sunt distincti conceptus. . . cf. q. 4, 128, 17–19.

⁴³ *Ibid.* q. 1, 22, 15–21; q. 3, 91, 3–10. Cf. J. PINBORG 142 (zu Ioh. Burid. nach *Metaph.* 4, 1 und 4, 7).

⁴⁴ *Ibid.* q. 1, 21, 4–6: Ad primum istorum dico quod universaliter in creaturis talia contradictoria, vel affirmatio et negatio eiusdem, numquam verificantur nisi propter non-identitatem realem.

10. Von besonderem Interesse ist bei Heinrich (wie bei Ockham) die Frage nach der Erkenntnis des Allgemeinen und des Einzelnen. In q. 1 finden wir manche Bemerkungen, die dieses Thema betreffen. Der Autor spricht von der wissenschaftlichen Erkenntnis, die nur durch Sätze ermöglicht wird, die aus allgemeinen Begriffen gebildet sind, weil nur so notwendige Erkenntnis vermittelt wird; diese Sätze sind am Einzelnen verifizierbar.⁴⁵ Die Spannung zwischen Begriff und Gegenstand offenbart sich, wenn Heinrich zugibt, daß es von den veränderlichen Dingen an sich keine Wissenschaft gibt, weil diese nur aus notwendigen Sätzen besteht, zugleich jedoch betont, daß diese Sätze für die vergänglichen Dinge supponieren.⁴⁶ Die Bedeutung der universalia für den Prozeß wissenschaftlicher Erkenntnis wird der scholastischen Tradition gemäß mit dem Satz der Physik belegt: Vom Allgemeinen muß man zum Einzelnen fortschreiten.⁴⁷ Erwähnenswert ist noch die Frage: Sind mehrere Menschen durch die Teilhabe an der species ein Mensch? Die Antwort versteht die entsprechende These als einen Satz de actu signato, mit der Bedeutung: Von mehreren Individuen wird homo ausgesagt, dem die Sätze de actu exercito zugeordnet sind: Sortes est homo etc.⁴⁸ Wie bei Ockham ist die allgemeine Prädikation auf die Bezeichnung des Individuums zurückzuführen.⁴⁹ Doch unterscheiden sich beide Autoren hinsichtlich der hier angedeuteten Problematik wenigstens durch die Akzentuierung ihrer Antworten. Ockham erklärt, daß das Ersterkannte (auch in der geistigen Erkenntnis) das Individuum ist.⁵⁰ Außerdem fehlt bei ihm im Zusammenhang der Porphyriusauslegung die Berufung auf das zitierte Wort der Physik. Dieses wird auch sonst von Ockham nur in eingeschränkter Bedeutung akzeptiert, in dem Sinn, daß das Allgemeine leichter erkannt wird.⁵¹ Es fehlt uns der Raum, diesen Vergleich weiterzuführen; vor allem ist

⁴⁵ n. 16; cf. q. 2 n. 13.

⁴⁶ q. 1 n. 23.

⁴⁷ q. 8 concl. 3 n. 18; q. 13 concl. 1, Confirmatur n. 8.

⁴⁸ q. 15 n. 17; cf. n. 12–13, n. 15–16.

⁴⁹ GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* c. 2 § 11, 45, 40–42: Tamen de individuis non est scientia proprie dicta, sed de universalibus tantum, pro individuis . . .

⁵⁰ Cf. *ibid.* 45, 35–40; *Sent.* 1 d. 3 q. 5, 473, 8–9: Circa quod primo ostendam hanc conclusionem, quod primum cognitum a nobis primitate generationis est singulare. Cf. J. AUER *ibid.* 1021.

⁵¹ Cf. GUILLELM. OCKH. *ibid.* q. 6, 504, 3–5: Ad secundam auctoritatem dico similiter quod oportet ex universalibus in singularia pervenire, quia universalia facilius cognoscuntur, modo exposito.

die Textbasis, was Heinrich von Oyta betrifft, für eine solche differenzierende Charakteristik zu schmal. Es sollte aber jedenfalls die Fragestellung eröffnet werden. Daß unserem Autor die ursprüngliche Erkenntnis des Einzelnen an sich selbstverständlich ist, ergibt sich ohne weiteres aus seiner Individuationslehre.⁵²

11. Weil die Universalien nur post rem gelten, wird im Nominalismus die Bedeutung der Termini genau unterschieden, je nachdem ob sie für den Gegenstand, den Begriff oder das Wort stehen. So finden wir auch bei unserem Autor oft den Hinweis auf die verschiedenen Suppositionen, die uns bereits in der Notiz zu q. 22 begegnet sind. Der Eigenart logischer Termini gemäß, kennt er die Möglichkeit, daß ein Terminus für sich selbst in personaler Supposition steht, so etwa, wenn die Begriffsbestimmung von genus auch auf den Begriff genus ausgedehnt wird, weil eben dieser Begriff ein genus ist.⁵³ Ähnlich heißt es in q. 3: *Aliqua conclusio significat se ipsam . . .*⁵⁴, und in q. 19: *Omnis diffinitio speciei est species.*⁵⁵ Im übrigen entspricht die Suppositionslehre genau Ockham.⁵⁶

12. Zur Methode dieser Quästionen nur eine Bemerkung: Die Konklusionen wie die Lösungen der Einwände werden streng nach den Regeln der Logik durchgeführt, bisweilen in recht komplizierten Folgerungen. Auffällig ist der oft angewandte Schluß von den *propositiones exponentes* auf die *propositio exposita*. Diese Argumentation übernimmt Heinrich, wie die Anmerkungen des 2. Apparats zeigen, von Albert von Sachsen; sie geht zurück auf Buridans *Compendium*. Hingewiesen sei noch auf den Schluß vom kopulativen auf den disjunktiven Satz, offensichtlich in Anlehnung an Ockhams *Summa logicae*. Ein gutes Beispiel für die genannten Figuren bietet q. 17, freilich nicht ohne gewisse Schwierigkeiten in der Gestalt des Textes.⁵⁷

13. Die Anmerkungen unserer Edition zeigen, daß der Autor die Quästionen Alberts von Sachsen zu Porphyrius gekannt und benützt hat, ohne dabei seine Selbständigkeit einzubüßen. Viele Quästionen sind unabhängig von Albert entstanden. Auch wo eine Abhängigkeit

⁵² Cf. q. 11 n. 16, n. 22–23; dazu Abschnitt n. 7 der Einleitung.

⁵³ Cf. q. 2 n. 22: *universale supponit personaliter, quod probatur, quia supponit pro se et impositum est ad significandum. Ibid. n. 23. q. 9 n. 17.*

⁵⁴ q. 3 n. 16.

⁵⁵ q. 19 n. 8.

⁵⁶ *Summa log.* I c. 64, 195–197; cf. J. PINBORG *ibid.* 129–130.

⁵⁷ q. 17 n. 17–20.

festzustellen ist, besteht diese mehr im Sinn der Anregung als in der Übernahme des Gedankengangs. Ein Einfluß des entsprechenden Kommentars von Johannes Buridanus läßt sich dagegen nicht erkennen. Dies ist erstaunlich, wenn man bedenkt, wie hoch die Wertschätzung Buridans zu der Zeit der ersten Wirksamkeit Heinrichs in Prag war.⁵⁸ Die Auffassung unseres Autors haben wir in einigen markanten Punkten dargelegt und als Nominalismus erkannt. Abgesehen von der Frage nach dem *primum cognitum* finden wir in seinem Werk volle Übereinstimmung mit Ockham. Die Behauptung Langs, in den Kommentaren *modo quaestionum* aus dieser Zeit Heinrichs sei kein konsequenter Nominalismus, sondern Neigung zum Eklektizismus zu konstatieren, ist also wenigstens für unsere Schrift nicht zutreffend.⁵⁹

⁵⁸ LANG *ibid.* 141; cf. M. MARKOWSKI, *Johannes Buridans Kommentare zum Organon* 17–18.

⁵⁹ LANG *ibid.* 142–143. Cf. (einschränkend) Anm. 50–51.

[f. 23ra] Circa principium Porphyrii quaeritur primo:
Utrum notitia quinque universalium sit inter species scientiae collocanda.

1. Et arguitur quod non. Notitia quinque universalium non est scientia. Igitur non est inter species scientiae connumeranda. Consequentia est nota eo, quod non est aliquod genus, quin praedicetur de suis speciebus. Propositum probatur: Omnis scientia vel est practica vel speculativa. Sed notitia quinque universalium non est scientia practica nec speculativa. Igitur notitia universalium non est scientia. Maior nota per Aristotelem II *Metaphysicae*¹, ubi^a dividit scientiam in practicam et speculativam. Minor probatur, primo quod notitia universalium non est speculativa. Hoc patet, quia est propter opus, scilicet propter differre et dividere in aliis scientiis. Igitur est practica et <non>^b speculativa. Quod etiam non sit practica, probatur: Omnis scientia est speculativa, cuius finis est veritas. Sed notitiae scientialis^c de quinque universalibus finis est veritas. Igitur talis est speculativa et per consequens non est practica. Maior nota per Philosophum II *Metaphysicae*², ubi dicit, quod »finis scientiae speculativae est veritas, practicae vere opus«. Minor patet I *Topicorum*³, ubi dividit Aristoteles logica a phantasiis, quae videntur et non sunt. <Scientia logicalis>^d hominem liberat^e, errores^f removet, veritatem ostendit et omnibus lumen recte speculandi praebet⁴.

marg. sup. add.: Assit principium sancta Maria meum, *et man.* 2: Quaestiones Heinrici de Oyta super arte veteri a differt *add. et del.* b non *om.*

c scientiales *Ms.* d Scientia logicalis *om.* e liberatur *Ms.*, *pars sequens argumenti huius* (n. 1), *arg.* 2 (n. 2) *et principium arg.* 3 (n. 3): Praeterea tertio illud quod includit *marg. inf.* f *scriptio partim diluta, legi vix potest*

¹ *Metaph.* 2 c. 1, 993b 20–21.

² *Ibid.*

³ *Top.* 1 c. 1, 100b 23–29.

⁴ Cf. ADAM DE WODEHAM *Prolog. in Summ. Log.* GUILLELMI DE OCKHAM 4, 21–26: (Logica) mentem quoque a vinculis, quibus heu detinetur, absolvit atque libertati restituit. . . . Similiter haec ars errorum caliginem detegit, actus dirigit humanae rationis instar lucis.

2. Praeterea secundo, si sic, tunc notitia quinque^g universalium esset habitus conclusionis demonstratae. Tenet consequentia, cum omnis scientia sit habitus conclusionis demonstratae, quod patet per Lincolniensem I *Posteriorum*⁵. Falsitas probatur: Nulla notitia contingens est habitus conclusionis demonstratae. Sed notitia quinque universalium est notitia contingens. Igitur non est habitus conclusionis demonstratae. Maior nota, cum omnis habitus conclusionis demonstratae sit ex praemissis necessariis et per se veris. Sed ex necessario numquam sequitur contingens, ut patet I *Priorum*⁶. Sed minor probatur, quia notitia quinque universalium potest non esse. Igitur habet contingenter esse, igitur contingens est.

3. Praeterea^h tertio illud, quod includit in se plures scientias, hoc non est species scientiae. Notitia quinque universalium est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, cum omnis species scientiae sit una scientia, et nulla una scientia includit in se plures scientias. Igitur nihil, quod includit in se plures scientias, est una scientia. Minor patet, quia notitia quinque universalium includit de quolibet universali unam scientiam distinctam a scientia, quae habetur de alioⁱ universali. Igitur etc.

4. Oppositum arguitur. Si non esset quaestio vera, tunc notitia praedicamentorum etiam non foret de speciebus scientiae connumeranda, et per consequens nulla scientia logicalis esset scientia, quod patet falsum in multis libris Aristotelis. Sed consequentia probatur, quia omnia praedicamenta habent in se universalia et per consequens notitias universalium. Igitur omnis notitia praedicamentorum est notitia universalium. Igitur si nulla scientia universalium est scientia vel species scientiae, tunc etiam nulla notitia praedicamentorum est scientia vel species scientiae.

5. Circa quaestionem nota, quod licet notitia multipliciter dicatur, tamen in proposito capitur pro apprehensione rei, qua res apprehenditur complexa et vere.

6. Praeterea nota, quod scientia tripliciter capitur, uno modo pro qualibet notitia complexa, capiendo notitiam, prout est dictum in *notabili* priori; et sic habitus cuiuslibet propositionis verae, sive sit necessaria sive contingens notitia, vocatur scientia. Secundo modo capitur

^g *sup. lin.*

^h Praeterea . . . includit (*cf. not. e*) *repet. in lin.*

ⁱ aliquo *Ms.*

⁵ ROB. GROSSETESTE *In Post* 1 c. 2 f. 3rb.

⁶ ARIST. *Prior.* 1 c. 8, 29b 29–30a 14.

scientia solum [f. 23rb] pro notitia infallibili; et sic habitus primorum principiorum et propositionum necessariarum^k dicuntur scientiae. Tercio modo capitur scientia pro notitia infallibili alicuius demonstrati sive demonstratione conclusi; et sic solum habitus conclusionis demonstratae dicitur scientia⁷.

7. Praeterea nota, quod scientia uno modo capitur pro habitu unius conclusionis, alio modo pro aggregatione plurium habituum⁸.

8. Praeterea nota, quod duplex est scientia speculativa et practica: Speculativa est illa, cuius finis non est aliud quam scire veritatem in se; et sic philosophia naturalis dicitur speculativa ex eo, quod est propter scire naturas entium⁹; et sic metaphysica est propter scire condiciones primi principii¹⁰. Sed scientia practica est, cuius finis non est principaliter propter scire veritatem de se; sed eius finis est, quod ipsa ordinetur ad opus tamquam ad aliud a se.

9. Praeterea nota, quod dupliciter capitur notitia quinque universalium: Uno modo pro una notitia complexa unius propositionis, quae communiter convenit quinque universalibus significative sumptis, ut patet de illa notitia: Omne universale est de pluribus praedicabile. Secundo modo pro notitia aggregata ex omnibus notitiis specialibus habitis de quinque universalibus.

10. His visis sit prima conclusio ista: Notitia quinque universalium est scientia, propriissime capiendō scientiam. Probatur: Omnis habitus conclusionis demonstratae est scientia, propriissime scientiam capiendō. Notitia quinque universalium est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, quia quando scientia capitur pro habitu conclusionis demonstratae, tunc capitur propriissime, ut patet per Linconiensem I *Posteriorum*¹¹. Minor patet de habitu illius conclusionis: Omne universale est praedicabile de pluribus, quae sic potest demonstrari: Omne, quod habet aptitudinem essendi in pluribus, hoc est praedicabile¹ de pluribus. Tamen universale est huiusmodi. Igitur etc. Ubi nota, quod

k et *add. et del.* l praedicabilis *Ms.*

⁷ Cf. ALBERT. *q. 1 prooem. dist. 1 f. A 3ra-rb*; ROB. GROSSETESTE *In Post. 1 c. 2 f. 2vb-3vb*.

⁸ Cf. ALBERT. *ibid. ad 2 f. A 3va*.

⁹ Cf. ARIST. *Phys. 1 c. 1, 184a 10-16*.

¹⁰ Cf. ARIST. *Metaph. 1 c. 2, 982b 9-10*.

¹¹ Cf. *not. 5*.

universale non dicitur esse in pluribus inhaerentia reali, sed solum sicut signum est in suis significatis.

11. Contra conclusionem dubitatur: Nulla est notitia communis quinque universalibus. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia si sic, tunc etiam aliqua foret notitia communis decem praedicamentis. Consequentia tenet, cum omnia decem praedicamenta sint sub universalibus quinque contenta. Falsitas probatur, quia tunc aliquis habitus esset^m superior decem praedicamentis; et per consequens decem praedicamenta non essent generalissima, quod est contra Porphyrium¹² et similiter contra Philosophum in *Praedicamentis*¹³.

12. Praeterea secundo, si sic, tunc intellectus posset de quinque universalibus habere scientiam in illa vita notitiam evidentissimam. Falsitas patet, quia quacumque [f. 23 va] data, quam noster intellectus de quinque universalibus habere potest, evidentior illa potest dari, quam intellectus noster habere poterit de eisdem eo, quod quanto intellectus plus scientiis perficitur, tanto clarius sibi notitia rerum acquiritur. Sed consequentia prima probatur, quia ex quo notitia, quam noster intellectus habet de quinque universalibus, est scientia, quae est habitus conclusionis demonstratae; et cum omnis talis scientia sit notitia evidentissima, eo quod est sine formidine ad oppositum¹⁴ (alias enim non esset scientia), sequitur, quod intellectus noster possit habere scientiam evidentissimam de quinque universalibus.

13. Praeterea tertio, si sic, tunc de singularibus est scientia capiendо scientiam propriissime. Tenet consequentia, cum omnia universalia sint entia singularia aliqua, quae singulariter habent esse in anima vel extra animam. Falsitas patet I *Posteriorum*¹⁵.

14. Ad primum istorum: Nulla est notitiaⁿ communis etc., nego antecedens. Ad probationem concedo, quod etiam sit aliqua notitia communis decem praedicamentis. Ad improbationem: Quia tunc aliquis habitus esset superior etc., nego consequentiam, quicquid sit de consequente, quia licet aliqua notitia habeatur communiter de decem praedicamentis, non tamen oportet, quod illa notitia sit habitus superior ad

m essent Ms.

n marg. et in lin. scientia del.

¹² De specie 11, 20–12, 2.

¹³ Praed. 4, 1 b 25–27.

¹⁴ Cf. ALBERT. *ibid.* dist. 2 f. A 3rb.

¹⁵ ARIST. *Post.* 1 c. 1, 71 a 27–29; c. 24, 86 a 29–30; cf. q. 5 not. 16.

decem praedicamenta, quia licet aliqua sit notitia communis pluribus rebus condistinctis signis ad placitum institutis, non tamen oportet, quod illa notitia proprie loquendo sit superior ad tales res significantes ad placitum.

15. Ad secundum: Tunc intellectus noster etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia ex quo notitia, quam noster intellectus habet etc., dico, quod talis notitia, ex qua^o est scientificus habitus, tunc est notitia evidentissima, quam noster intellectus habet de quinque universalibus, per^p illam conclusionem, cuius est habitus; non tamen oportet, quod sit simpliciter evidentissima, sicut in simili, si Sortes scit^q de Platone scientificum istius conclusionis: Homo est risibilis, tunc talis notitia bene est evidentissima, quam Sortes habet de Platone per istam conclusionem: Homo est risibilis; cum hoc tamen stat, quod ipse de Platone potest habere multas alias notitias clariores per alias conclusiones.

16. Ad tertium: Si sic, tunc de singularibus etc., concedo consequentiam. Ad Philosophum dico, quod de singularibus non est danda aliqua scientia propter propositiones singulares eo, quod tales sunt contingenter verae, sed per propositiones, [f. 23vb] quae sunt de terminis universalibus et quae sunt necessariae, quia licet tales non semper verificentur pro his, quae nunc sunt, tamen semper verificantur pro aliquibus singularibus, quae sunt vel erunt¹⁶.

17. Secunda conclusio est ista: Capiendo notitiam quinque universalium secundo modo et similiter scientiam secundo modo in tertio *notabili*¹⁷, expresse tunc notitia quinque universalium est scientia. Probatur: Notitia aggregata ex pluribus notitiis specialibus est scientia. Igitur conclusio vera. Consequentia est nota. Argumentum patet ex *notabili* uno praemisso¹⁸ eo, quod talis scientia est notitia aggregata ex pluribus habitibus conclusionum verarum.

18. Unde patet contrarie, quod sic capiendo scientiam tota logica est scientia.

19. Patet secundo, quod quaestio est vera, qualitercumque scientia capitur. Hoc probatur, quia qualitercumque capiatur scientia, tunc

o quo Ms.

p *sup. lin. et in lin. vel del.*

q *sup. lin.*

¹⁶ Cf. ALBERT. *ibid. ad rationem 1 f. A 3vb.*

¹⁷ Cf. n. 7.

¹⁸ Cf. n. 9.

notitia quinque universalium, capiendo notitiam, prout capitur in propositionibus, subordinatur isti termino *scientia* tamquam species suo generi. Igitur contrarium verum. Consequentia tenet. Argumentum patet ex prima et secunda conclusione.

20. Contra conclusionem dubitatur: De nullo transmutabili est scientia. Sed quinque universalia sunt transmutabilia. Igitur de quinque universalibus non est scientia, et^r per consequens notitia^s quinque universalium non est scientia. Maior nota, cum scientia sit illorum, quae est impossibile^t se aliter habere, ut patet I *Posteriorum*¹⁹. Minor patet, quia qualitercumque universalia capiuntur, sive sint in mente sive in voce sive in scripto, tunc sunt transmutabilia, ut est^u de se satis manifestum.

21. Praeterea secundo contra contrarium primum: Si esset verum, tunc omnis logica esset scientia. Falsitas probatur, quia etiam tunc sophistica esset scientia. Consequentia tenet, quia logica dividitur in logicam demonstrativam, dialecticam et sophisticam. Falsitas probatur, quia tunc syllogismus sophisticus faceret scire. Falsitas patet, quia syllogismus sophisticus solum decipit et non facit scire. Consequentia tenet eo, quod sophistica logica solum habetur per syllogismum sophisticum.

22. Praeterea contra contrarium secundum: Si esset verum, tunc omnis notitia de quinque universalibus esset scientia. Tenet illa consequentia eo, quod scientia est genus et ly^v notitia quinque universalium eius species. Falsitas probatur, quia tunc aliqua opinio esset scientia, quod est contra Philosophum I *Posteriorum*²⁰ et II *De anima*²¹ circa finem, ubi dicit, quod opinio ut^w in pluribus [f. 24ra] est falsa, sed scientia semper est verorum. Consequentia probatur, quia aliqua notitia de quinque universalibus est opinio.

23. Ad primum istorum: De nullo transmutabili etc., nego maiorem. Ad Aristotelem²² dico, quod ipse intendit capiendo scientiam tertio modo, scilicet pro habitu conclusionis demonstratae, quod non solum scientia est propositionum necessariarum demonstrativarum vel possi-

r sup. lin.
lin. si del.

s sup. lin.
w sub lin.

t est add.

u sup. lin.

v sup. lin. et in

¹⁹ ARIST. *Post.* 1 c. 2, 71 b 15-16.

²⁰ *Ibid.* c. 33, 88 b 30-33.

²¹ *An.* 3 c. 3, 428 a 16-19.

²² Cf. not. 19.

bilium demonstrari. Cum hoc tamen stat, quod tales supponunt pro rebus corruptibilibus.

24. Ad secundum contra contrarium primum: Si esset verum etc., concedo consequentiam. Ad improbationem concedo, quod sophistica logica est scientia in se. Et quando infertur: Ergo syllogismus sophisticus facit scire, nego consequentiam. Ad probationem dico, quod licet per syllogismum deceptorium vel sophisticum bene concludatur conclusio sophistica, quae apparet vera nescienti virtutem syllogismi sophistici et quae conclusio vocatur a sophista, non tamen est in rei veritate scientia sophistica eo, quod verus sophista^x per scientiam^y sophisticam ita vere est sciens, sicut alius^z artista per scientiam artisticam^a.

25. Ad tertium: Tunc omnis notitia^b de quinque universalibus etc., concedo consequentiam capiendo notitiam, sicut in proposito capitur. Ad improbationem: Tunc aliqua <opinio>^c etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod haec notitia <non>^d est opinio, prout notitia capitur in proposito, licet tamen magis large capiendo istum terminum <notitia>^e, ipse quandoque ad opinionem extendit; sed sic non capitur in proposito.

26. Tertia conclusio est ista: Notitia quinque universalium est scientia practica. Probatur: Omnis ista scientia est scientia practica, quae non est propter suum scire praescire, sed propter scire in aliis vel propter opus, quae extendit se ad alia. Sed notitia vel scientia quinque universalium est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota per distinctionem positam inter scientiam practicam et speculativam eo, quod scientia practica est ista, cuius finis est opus in aliis. Minor patet per Porphyrium²³, ubi dicit, quod cognitio quinque universalium valeat ad diffinitiones, divisiones et ad demonstrationes, quae fiunt in aliis scientiis. Et patet hoc etiam de logica per Commentatorem II *Metaphysicae*²⁴, ubi dicit, quod logica est universalis via et cognoscitiva in aliis scientiis.

27. Contra conclusionem dubitatur: Omnis scientia practica est de rebus existentibus operatis a nobis. Sed notitia quinque universalium non [f. 24rb] est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, quia per hoc scien-

x sophistica *Ms.* y per scientiam *marg.* z alia *Ms.* a artistam *Ms.*

b de *add. sup. lin. et del. et in lin.* universalibus etc. *add. et del.*

c notitia *Ms.* d *om.* e opinio *Ms.*

²³ *Prooem.* 5, 2–7.

²⁴ *AVERR. Metaph. 2 comm. 15, in c. 3, 995a 6–14.*

tia practica differt a speculativa, quia speculativa est de rebus, quae fiunt a natura, practica vero est de rebus, quae fiunt a nobis; minor, quia notitia quinque universalium est scientia de communibus; sed illa non est de operatis a nobis ad^f extra; igitur etc.

28. Praeterea secundo: Omnis scientia practica est manualis. Sed notitia quinque universalium non est manualis. Igitur etc. Maior nota, cum per hoc etiam scientia practica differt a speculativa, quia practica est manualis sive de talibus, quae manu sunt, speculativa non. Minor patet de se.

29. Ad primum istorum: Omnis scientia practica etc., nego maiorem. Ad probationem concedo bene, quod practica sit de rebus, quae fiunt a nobis, non semper de rebus, quae fiunt a nobis extrinsecus.

30. Ad secundum: Omnis scientia practica etc., nego maiorem. Ad probationem dico, quod aliqua scientia practica bene est manualis, non tamen omnis. Nec vero practica sufficienter distinguebatur a speculativa, sed per hoc, quod dictum est in *notabili* paenultimo²⁵.

31. Ad rationes vero principales. Ad primam: Notitia quinque universalium etc., concessa minore^g nego maiorem. Ad probationem: Omnis scientia est practica etc., concessa maiore nego minorem. Ad probationem dico relinquendo partem^h primam minoris et eligendo secundam partem, scilicet quod logica sit scientia practica. Ad improbationem: Omnis ista scientia est speculativa, cuius finis est veritas etc., nego maiorem. Ad Aristotelem II *Metaphysicae*²⁶ dico, quod ipse intelligit, quod finis scientiae speculativae est veritas in se. Si vero alicuius scientiae finis foret veritas in aliis scientiis, illa potius est practica quam speculativa.

32. Ad secundam: Si sic, tunc quinque universalium notitia etc., nego maiorem. Ad improbationem: Nulla notitia contingens etc., dico distinguendo maiorem, quia dupliciter dicitur aliqua notitia contingens: Uno modo dicitur ista contingens, quia potens non esse. Et sic notitia illius conclusionis: Deus est existens intellectu Sortis vel Platonis, est contingens. Alio modo est notitia contingens, quae existens vera notitia potest fieri opinio falsa per mutationem rei. Et sic notitia illius pro-

f ab *Ms.* g concessa minore] concesso *Ms.* et minore *corr.* ex maiore
h minoris *add. et del.*

²⁵ Cf. n. 8.

²⁶ Cf. not. 1.

positionis: Sortes currit, est contingens. Sed notitia illius conclusionis: Deus est, non est contingens, sed necessaria. Et¹ per hoc dico: Si capitur notitia contingens [f. 24va] primo modo, tunc nego maiorem. Ad probationem concedo, quod habitus conclusionis demonstratae sit notitia contingens; et non est ex necessariis, sed ex contingentibus eo, quod quaelibet praemissarum potest non esse. Sed si capitur notitia contingens secundo modo, species solet communiter capi a logicis et physicis. Tunc concessa^k minore nego maiorem. Ad probationem: Notitia quinque universalium potest non esse etc., dico, quod illa bene probat, quod talis notitia sit contingens primo modo, sed non secundo modo.

33. <Ad>^l hoc: Quod includit etc.²⁷, nego maiorem. Ad probationem concedo, quod omnis species scientiae sit una. Et quando dicitur: Nulla una scientia includit in se plures scientias, nego ex eo, quod terminus specificus, qui dicitur esse una scientia, in significando plures habitus scientificos sub una specie comprehensos in se claudit.

Et sic patet.

QUAESTIO 2

Consequenter quaeritur, utrum universale sit subiectum scientiae Porphyrii.

1. Et arguitur primo quod non. Nullum praedicatum est subiectum istius, cuius est praedicatum^a. Sed universale est praedicatum libri Porphyrii. Igitur universale non est subiectum scientiae libri Porphyrii^b. Maior nota ex eo, quod praedicatum et subiectum sunt partes propositionis inter se specificè distinctae. Minor probatur^c, quia universale est quoddam genus praedicabile de omnibus universalibus, quae considerantur in scientia libri Porphyrii. Igitur est praedicatum respectu eorundem. Consequentia tenet ex eo, quod omne praedicabile superius habet rationem praedicati, ut patet per Porphyrium¹

i *sup. lin.* k concessio *Ms.* l In *Ms.* a scientiae libri Porphyrii.
 Igitur etc. *add.* b Sed . . . Igitur universale . . . libri Porphyrii *marg.*
 c propositiones inter se specificè distinctae *add. et del.*

²⁷ Cf. n. 3.

¹ De specie 13, 5-7.

dicentem: »Oportet enim aut aequa de aequis praedicari aut maiora de minoribus; minora sequuntur de maioribus minime.«

2. Praeterea secundo de quolibet subiecto scientiae debet praecognosci, quia est et quid est. Sed de universali non praecognoscitur in illa scientia, quia est et quid est. Igitur universale non est^d subiectum in illa scientia. Maior nota per Philosophum I *Posteriorum*², minor per Porphyrium in *prooemio* suo³, ubi reliquit sub dubio, quid sit universale, scilicet utrum sit esse corporeum vel incorporeum, et utrum sit in intellectu solo nudo vel puro.

3. Praeterea tertio illud non est subiectum in ista scientia, de quo non demonstrantur passiones. Sed universale est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, cum de quolibet subiecto debeant demonstrari passiones vel principia subiecti. Minor patet ex processu Porphyrii, quia non videtur, quod sit aliqua passio de isto termino *universale* demonstrata.

4. In oppositum arguitur. Illud est hic subiectum, de cuius partibus subiectivis in ista scientia specialiter determinatur. Universale est huiusmodi. Igitur etc.

5. Circa quaestionem nota, quod licet scientia capitur^e multipliciter, prout fuit visum in *quaestione* praecedenti⁴, tamen in proposito capitur pro habitudinibus plurium conclusionum scitarum, quarum subiecta subordinantur uni termino communi de eis univoce praedicabili^f.

6. Praeterea [f. 24vb] nota, quod *subiectum* est terminus aequivocus; et capitur primo modo pro aliqua re, quae est aliquarum formarum susceptiva; et sic substantia dicitur subiectum accidentis, et sic materia prima dicitur subiectum generationis. Secundo modo capitur pro uno termino, pro quo dicitur praedicatum in aliqua propositione. Tertio modo capitur solum pro illo termino, de quo est demonstrabilis aliqua passio scientiae; et sic terminus specificus dicitur esse subiectum, de quo potest demonstrari propria passio convertibilis cum ipso. Quarto modo capitur subiectum pro aliquo praedicabili, quod se communiter extendit in aliqua scientia; et sic subiectum quodlibet conclusionis, de quo fit consideratio principalis in eadem scientia, et sic subiectum

d scientia *add. et del.*
praedicabile

e capitur *corr. ex signo corrupto* caps.

f *corr. ex*

² ARIST. *Post. 1 c. 1, 71 a 11–13.*

³ *Prooem. 5, 9–15.*

⁴ *Cf. q. 1 n. 6–7.*

capitur in circulo quaestionis⁵. Et sic solet communiter dici^g, quod materia libri et subiectum sunt idem, quod bene potest secundum quandam similitudinem sustineri, quia sicut prima materia est unum subiectum commune, quod de sui natura est indifferens ad cuiuslibet formae receptionem, et non potius, quantum est de sui natura, est receptiva^h unius formae quam alteriusⁱ, nisi tunc quod debita dispositio^k deberetur ad recipiendum plus unam formam quam aliam. Sic etiam subiectum libri habet se communiter et indifferenter ad omnia, quae principaliter sub rationibus specialibus huius libri considerantur. Et quantum est de sui natura, non plus recipit unum istorum consideratorum quam reliquum, nisi termini per differentias specificas ad unum specialiter limitentur.

7. Praeterea nota, quod ideo patet, quod universale esse subiectum in hac scientia non est aliud, nisi quod universale ad omnia sua subiecta, quae in ista scientia principaliter sub rationibus specialibus considerantur, se extendit.

8. His visis sit prima conclusio ista: Quilibet terminus potest esse formativus conclusionis habentis locum in illa scientia, capiendo subiectum secundo modo⁶. Probatur: Omne illud potest esse subiectum aliquius conclusionis habentis locum in ista scientia, de quo potest praedicari aliquis terminus diffinitivus in ista scientia. Quilibet terminus est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, quia^l subiectum secundo modo cap- tum dicatur omne illud, de quo dicitur aliquod praedicatum, ut patet ex secundo *notabili*. Sed minor, quia de quolibet termino mundi patet praedicari ly individuum vel ly [f. 25ra] universale. Sed individuum et universale sunt hic indefinita. Igitur etc.

g *sup. lin.* h universale *add. et del.* i formae *add. et del.* k debita
dispositio] debitas dispositio (*corr. ex* dispositiones) *Ms.* l quod *Ms.*

⁵ ALBERT. *q. 2 prooem. dist. 1 f. A 4ra-rb*; cf. BURIDAN. *Phys. 1 q. 2 concl. 4-7 f. 3va*; *In Porphy. q. 3 f. 231r*: . . . notandum est, quod non loquimur hic de subiecto, cui scientia inhaeret, quia sic cuiuslibet scientiae humanae anima esset subiectum; nec loquimur de subiecto, prout distinguitur contra praedicatum, quia sic in eadem scientia essent valde multa et diversa subiecta secundum diversitatem propositionum et conclusionum; sed loquimur de subiecto pro termino primo principaliter considerato, in cuius attributione omnia alia in illa scientia considerantur, et per consequens ex cuius unitate totalis scientia dicitur una et ab aliis distincta habentibus alia subiecta.

⁶ Cf. ALBERT. *ibid. concl. 2 f. A 4rb*.

9. Dubitatur contra conclusionem: Si esset vera, sequeretur, quod iste terminus *chimaera* posset esse subiectum alicuius conclusionis habentis locum in ista scientia. Falsitas probatur, quia tunc iste terminus *chimaera* esset quoddam praedicabile. Falsitas probatur, vel quia esset praedicabile de uno solo vel de pluribus. Sed neutrum est verum eo, quod in re sibi nihil correspondet. Igitur etc.

10. Secundo, si sic, sequeretur, quod iste terminus *Antichristus* etiam posset esse subiectum alicuius conclusionis. Consequentia tenet, cum ille terminus *Antichristus* sit aliquis terminus. Falsitas probatur, quia tunc de ipso posset dici aliquod praedicatum in ista scientia consideratum. Falsitas probatur, quia sit illud praedicatum A; tunc haec est vera: Antichristus est A, et per consequens haec est vera: Antichristus est. Consequentia tenet ab isto verbo *est* tertio adiacente ad *est* secundum adiacens affirmative sine aliqua determinatione diminuyente vel distrahente⁷. Falsitas probatur, quia sequeretur: Antichristus est. Igitur Antichristus est ens; igitur Antichristus est praesens; igitur Antichristus non solum est futurum contingens. Huius oppositum ad praesens suppono.

11. Ad primum istorum: Si esset vera, sequeretur, quod ille terminus *Chimaera* etc., concedo consequentiam. Ad improbationem concedo, quod iste terminus *chimaera* sit praedicabile quoddam; et concedo, quod sit praedicabile secundo modo praedicandi. Sed hoc concedo^m, quod nihil sit in re, quod correspondet; sed sufficit, quod si aliqua res sibi correspondens pro tunc iam habeat talem aptitudinem, quod illam possit sine nova impositione significare, quia praedicabile non dicitur eo, quod habet actum praedicandi, sed ex eo, quod habet aptitudinem praedicandi.

12. Ad secundum: Iste terminus *Antichristus* etc., concedo consequentiam. Et concedo, quod de ipso possit dici aliquod praedicatum, et quod sic illud sit A. Et concedo illam: Antichristus est A, et quando infertur: Ergo Antichristus est, concedo consequentiam, prout *Antichristus* supponit materialiter, sicut etiam supponit in antecedente. Et concedo bene, quod iste terminus *Antichristus* sit praesens sive praesentialiter existens. Non tamen oportet, quod aliqua res significata per illum terminum *Antichristus* existat sic in praesenti.

^m secundo modo . . . concedo *scriptio diluta, legi vix potest*

⁷ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log.* III 4 c. 13, 831, 10–14.

13. Secunda conclusio sit illa: Omne subiectum tertio modo subiectum capiend⁸ significatur per aliquem terminum in illa sententia principaliter consideratum. Probatur sic: Omne subiectum capiend⁸ subiectum tertio modo [f. 25rb] est aliquid universale proprie dictum. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet, cum principalis consideratio fiat in ista scientia de universali. Argumentum probatur, quia de nullo singulari est demonstrabilis passio. Igitur nullum singulare est subiectum tertio modo captum. Igitur omne tale subiectum est universale.

14. Dubitatur contra conclusionem: Si esset vera, sequeretur, quod ille terminus significaretur per aliquem terminum in ista scientia consideratum principaliter. Falsitas probatur, quia vel tunc significatur per genus vel speciem vel differentiam vel proprium vel per accidens. Non per genus, quia tunc superius significaretur per suum inferius, quod videtur falsum eo, quod omne significatum includitur in suo signo; sed nullum superius includitur in suo inferioriⁿ, cum hoc potius debeat fieri e converso. Quod etiam non significaretur per alia universalialia, videtur esse de eo satis manifestum.

15. Respondetur: Si esset vera, sequeretur, quod iste terminus *universale* etc. Concedo consequentiam. Ad improbationem dico, quod significatur hoc termino *genus*; et concedo ulterius, quod superius significatur per suum inferius, et concedo ulterius, quod superius bene includitur in suo inferiori tamquam significatum in suo signo; cum quo tamen stat, quod e converso superius includitur in suo superiori, sicut minus commune includitur in suo magis communi.

16. Tertia conclusio est illa: Universale est subiectum adaequatum in scientia libri Porphyrii, capiend⁹ subiectum quarto modo⁹. Probatur: Omne illud, quod communiter se extendit ad subiectum cuiuslibet conclusionis, de quo fit principalis consideratio in ista scientia, capiend⁹ subiectum quarto modo, est subiectum adaequatum in scientia libri Porphyrii. Universale est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex *notabili* praemisso de subiecto, quia omne subiectum conclusionis in illa scientia principaliter consideratum est aliquod universale. Igitur universale extendit se communiter ad quodlibet subiectum conclusionis in ista scientia principaliter consideratum. Consequentia est

n sed *add.*

⁸ Cf. ALBERT. *ibid.* concl. 3.

⁹ Cf. *ibid.* concl. 5 f. A 4va.

nota. Argumentum patet ex processu auctoris per totum librum. Unde patet contrarie, quod non est fatuum quaerere, quid sit subiectum libri Porphyrii eo, quod in rei veritate aliquod subiectum scientificum <est>^o.

17. Contra conclusionem dubitatur: Nullum universale est subiectum in illa scientia libri Porphyrii¹⁰. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet per legem contradictoriarum¹¹. Argumentum probatur: Nullum genus est hic subiectum et nulla species est hic subiectum, et sic^p est de singulis universalibus. Igitur nullum universale est hic subiectum.

18. [f. 25 va] Praeterea secundo, singulare est ibi subiectum, igitur non universale. Consequentia tenet, cum nullum universale sit singulare. Argumentum probatur: Quicquid est unum numero, hoc est singulare. Sed illud, quod est hic subiectum, est unum numero. Igitur illud, quod est hic subiectum, est singulare; igitur per conversionem simplicem singulare est hic subiectum.

19. Praeterea tertio, omne subiectum, quarto modo accipiendo subiectum, debet praedicari de omnibus consideratis in scientia libri Porphyrii. Igitur universale non est subiectum in ista scientia libri Porphyrii. Maior nota per Philosophum I *Posteriorum*¹². Minor probatur, quia^q universale non praedicatur de individuo. Igitur etc.

20. Praeterea quarto illud, quod est subiectum in scientia libri *Physicorum*, hoc non est hic subiectum. Sed universale est subiectum in scientia libri *Physicorum*¹³. Ergo universale non est subiectum in illa scientia. Maior nota, quia scientia capit universalitatem a subiecto, ut patet I *Posteriorum*¹⁴. Igitur distinctarum scientiarum erunt distincta subiecta. Minor probatur, quia ens mobile est universale¹⁵. Igitur universale est subiectum in scientia libri *Physicorum*.

o om.

p sicut Ms.

q incert.

¹⁰ Cf. *ibid. concl. 4 f. A 4rb-va.*

¹¹ ARIST. *Metaph. 4 c. 3, 1005b 29-30.*

¹² *Post. 1 c. 4, 73a 28-32.*

¹³ Cf. ARIST. *Phys. 1 c. 1, 184a 23-26*; BURIDAN. *Phys. 1 q. 2 concl. 2, concl. 7 f. 3va.*

¹⁴ ARIST. *Post. 1 c. 28, 87a 38-39.* Cf. ROB. GROSSETESTE *In Post. 1 c. 18 (in h. l.) f. 22vb*: . . . quod sit scientia una oportet ut habeat principia propria unificata in unitate subiecti unius ex quibus demonstret.

¹⁵ Cf. ARIST. *Phys. 1 c. 1, 185a 12-13*; BURIDAN. *Phys. 1 q. 3 concl. 2 f. 4ra.*

21. Ad primum istorum: Nullum universale etc., nego antecedens. Ad probationem: Nullum genus est hic subiectum etc., nego antecedens. Immo dico, quod adhuc genus est hic subiectum, quia iste terminus *universale*, qui est aliquod genus, est hic subiectum, ut patet ex conclusione.

22. Unde patet error illorum^r, qui concedunt antecedens et negant consequentiam talem, et reddunt rationem talem, quod^s universale in antecedente supponit personaliter, in consequente vero materialiter vel simpliciter. Unde illud est omnino falsum, quia in illa propositione: Universale est subiectum in scientia libri Porphyrii, ly *universale* supponit personaliter, quod probatur, quia supponit pro se et impositum est ad significandum. Sequitur ex eo, quod est impositum ad significandum et per consequens supponit personaliter.

23. Ex illo ulterius infertur, quod ille terminus *universale* in nulla propositione supponit aliter quam suppositione personali. Quod probatur, quia qualitercumque iste terminus vere supponat, tunc supponit pro se vel pro alio a se, et uterque istorum modorum supponit personaliter¹⁶. Igitur etc.

24. Unde patet contrarie, quod in ista propositione iste terminus *universale* est verum universale, supponit personaliter et non materialiter vel simpliciter, prout multi fabulantur.

25. Ad secundum: Singulare est hic subiectum etc., dico distinguendo de singulari eo, quod aliquid dicitur singulare in essendo, et aliquid dicitur singulare in praedicando vel in significando¹⁷. Per hoc dico, quod capiendo singulare primo modo, concedo antecedens et nego consequentiam. Ad probationem dico negando, quod nullum universale singulare, quia quilibet [f. 25 vb] terminus universalis ut sic est singulare quoddam. Et si singulare capitur secundo modo, nego antecedens.

26. Ad tertium: Omne subiectum quarto modo capiendo subiectum etc., nego maiorem. Ad Philosophum dico, quod ipse intendit, quod praedicari debet de omnibus principaliter consideratis, non autem oportet, quod de omnibus non principaliter consideratis praedicetur.

r dicunt *add. et del.*

s quae Ms.

¹⁶ Cf. GUILLELM. OCKH. *ibid.* I c. 64, 195, 4-25; BURIDAN. *In Porphyry q. 3 f. 231 r*: Sed aliquis quaereret, utrum illa sit concedenda: Universale est subiectum in libro Porphyrii . . . dico, quod illa est concedenda, capiendo illum terminum universale personaliter.

¹⁷ Cf. ALBERT. *ibid.* ad 5 f. A 4va-vb

27. Ad quartum: Illud, quod est subiectum etc., concedo totam rationem et conclusionem, quia conclusio est una indefinita et negativa, quae bene compatitur conclusionis veritatem.

28. Per hoc ad principales. Ad primam: Nullum praedicatum etc., nego maiorem, capiendo praedicatum quarto modo eo, quod licet sit subiectum, habet tamen rationem praedicati subiectum propter communitatem praedicationis. Ad probationem dico concedendo, quod praedicatum et subiectum bene sunt partes distinctae propositionis, capiendo subiectum secundo modo vel tertio modo. Sed hoc non oportet, capiendo subiectum quarto modo.

29. Ad secundam: De quolibet subiecto debet cognosci etc., concessa maiore nego minorem. Ad probationem dico, quod licet Porphyrius¹⁸ dubitet de universali ipsum, quid sit rei, non tamen dubitat de ipso, quod quid nominis, quia quid nominis ipsius universalis est, quod ipsum est de pluribus praedicabile.

30. Ad tertiam: Illud non est subiectum etc., quicquid sit de minore, nego^t maiorem, capiendo subiectum quarto modo, sed bene esset vera, capiendo subiectum tertio modo.

Et sic patet.

QUAESTIO 3

Consequenter quaeritur, utrum obiecta scientifica conclusionum in Porphyrio traditarum sint omnibus incomplexis significantibus realiter condistincta.

1. Et arguitur quod sic, quia si non, sequeretur, quod significabile complexe esset significabile incomplexo. Falsitas probatur, quia tunc complexum esset incomplexum, quod est falsum. Consequentia tenet per Aristotelem in *Praedicamentis*¹ et in III *De anima*², ubi distinguit apprehensionem complexam ab incomplexa. Sed prima consequentia patet ex eo, quod omne obiectum scientificum alicuius con-

t minorem *add. et del.*

¹⁸ Cf. *not.* 3.

¹ *Praed. c. 2, 1 a 16-19.*

² *An. 3 c. 6, 430 a 26-b2, c. 8, 432 a 11-12.*

clusionis hic scitae est significabile complexe. Si igitur non distinguitur a significabili incomplexe, sequitur, quod etiam sit significabile incomplexe, et per consequens complexe significabile erit incomplexe significabile, quod fuit probandum.

2. Praeterea secundo, si quaestio non esset vera, sequeretur, quod significatum istius conclusionis foret significatum partis eiusdem. Consequentia tenet, cum omne obiectum conclusionis scientificum sit significatum totius conclusionis, et etiam ex eo, quod omne significabile incomplexe est significatum vel significabile per aliquam partem conclusionis, scilicet per subiectum vel per praedicatum. [f. 26ra] Falsitas consequentis patet, quia tunc significatum partis conclusionis esset verum, et per consequens pars conclusionis, scilicet subiectum vel praedicatum, esset propositio vera, quod patet falsum. Consequentia probatur: Omne significatum conclusionis est verum. Sed significatum conclusionis est significatum partis conclusionis. Igitur significatum partis conclusionis est verum. Maior nota, quia quicquid scitur, est verum, et omne significatum conclusionis scitur. Igitur omne significatum conclusionis est verum. Maior nota per Philosophum I *Posteriorum*³, ubi dicit, quod nihil scitur nisi verum. Minor patet etc.

3. Tertio, si non sequeretur, quod obiectum alicuius scientiae foret subiectum eiusdem, falsitas patet, cum omne obiectum scientiae sit necessarium, subiectum vero contingens; sed consequentia probatur. Et capiatur illa propositio: Universale est praedicabile de pluribus. Tunc quaeritur, utrum obiectum illius scientiae sit a quolibet incomplexo^a significabili^b distinctum vel non. Si sic, habetur intentum. Si non, igitur tale est incomplexum significabile. Sed non significatur incomplexo, nisi per subiectum istius propositionis vel per terminum supponentem pro eodem, pro quo supponit hoc. Igitur significatur incomplexo per subiectum istius propositionis. Sed subiectum istius propositionis significat quodlibet universale^c significatum per totam conclusionem. Ergo quodlibet universale est obiectum scientificum illius conclusionis; ergo^d universale est praedicatum de pluribus. Sed aliquid universale est subiectum^e totius scientiae Porphyrii, ut patuit ex *quaestione* praecedenti⁴. Igitur non est subiectum et obiectum.

a incomplexo] incomplexa *marg.*

b significabile *Ms.*

c ergo quodlibet

universale *add. et del.*

d *verbum corrupt.* *add.*

e *corr. ex* obiectum

³ ARIST. *Post. 1 c. 2, 71 b 25-26.*

⁴ *Cf. q. 2 concl. 3 n. 16.*

4. *Oppositum arguitur.* Omne obiectum conclusionis habet aptitudinem incomplexè significari; igitur omne obiectum conclusionis est incomplexè significabile; igitur obiecta conclusionum in Porphyrio sitarum non sunt omnibus entibus incomplexè significantibus distincta. Igitur quaestio falsa. Consequentiae sunt notae de se. Argumentum primum probatur: Omne obiectum conclusionis habet aptitudinem, ut significetur uno termino. Igitur habet aptitudinem incomplexè significari. Consequentia tenet ex eo, quod quilibet terminus solum significat incomplexè. Argumentum patet ex eo, quod in ipso impositio est ad placitum.

5. Circa quaestionem nota, quod obiectum scientificum nihil aliud est quam totale significatum conclusionis scitae. Et dicitur obiectum scientificum conclusionis non ex eo, quod obiciatur conclusioni, sed ex eo, quod consideranti intellectui aliquam conclusionem obiciatur; ut si Sortes considerat hanc propositionem: Homo est animal, tunc eius significatum totale, [f. 26rb] scilicet hominem esse animal, obicitur intellectui talem conclusionem praenotanti.

6. Sit igitur conclusio prima ista: Quodlibet obiectum scientificum alicuius conclusionis est substantia vel accidens vel utriusque naturam participans. Probatur: Omne ens est substantia vel accidens vel utriusque naturam participans. Omne obiectum scientificum alicuius conclusionis est ens^f. Igitur omne obiectum^g scientificum alicuius conclusionis est substantia vel accidens vel utriusque naturam participans. Maior nota I *Physicorum*⁵, ubi Philosophus distinguendo contra antiquos, qui posuerunt omnia entia mundi esse unum ens, format talem consequentiam distinguendo: Si omnia entia mundi sint unum ens, vel omnia entia sunt unum ens, quod sit substantia, vel omnia entia sunt unum ens, quod <sit>^h accidens; quae consequentia non valeret, si non omne ens esset substantia vel accidens vel utriusque naturam participans, eo quod aliquis antiquorum unum diceret omnia. Concedo, quod omnia entia sint unum ens; nego tamen, quod sint substantia vel accidens, eo quod est ponendum significabile complexè, quod non est substantia vel accidens vel naturam utriusque participans. Minor probatur: Omne scibile est ens. Sed quodlibet obiectum scienti-

f *sup. lin. et in lin.* substantia vel accidens *del.*
h est *Ms.*

g conclusionis *add. et del.*

⁵ ARIST. *Phys.* 1 c. 2, 185a 20–26.

ficum conclusionis est scibile. Igitur etc. Maior nota I *Posteriorum*⁶, ubi dicitur, quod non-ens non contingit sciri. Minor patet de se. Unde patet contrarie, quod nihil scitur, rei substantia vel accidens vel utriusque naturam participans.

7. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc omne significatum conclusionis esset substantia vel accidens vel naturam utriusque participans. Consequentia tenet¹, cum unum scientificum obiectum sit significatum conclusionis, ut patet ex diffinitione. Falsitas probatur, quia tunc significatum illius propositionis: Nullus homo est asinus, est substantia vel accidens vel utriusque naturam participans. Consequentia tenet, cum sit aliquod significatum propositionis. Falsitas probatur: Vel esset homo vel asinus vel aggregatum ex homine et asino. Et nullum illorum est significatum illius propositionis, ut est de se manifestum. Igitur etc.

8. Praeterea secundo, tunc significatum illius conclusionis: Adam fuit, esset substantia vel accidens vel naturam utriusque participans. Falsitas patet, quia tale significatum nihil est, cum sit praeteritum. Illud autem, quod est praeteritum, non est, ut patet IV *Physicorum*⁷. Igitur etc.

9. Ad primum istorum vel dicitur: Si esset vera, tunc omne significatum etc., concedo consequentiam^k eo, quod ista propositio nihil significat, sed negat hominem. [f. 26va] Quod illa propositio nihil significat, sed negat esse hominem asinum, aliter^l potest dici concedendo, quod significatum illius propositionis sit substantia vel accidens vel naturam utriusque participans. Et tunc ulterius est dicendum, quod illa propositio significat hominem, non tamen affirmative, sed negative ex eo, quod negat asinum esse hominem. Sed prima responsio est melior, quod ostenditur, quia ponatur, quod quilibet homo destruat et quilibet asinus destruat. Et sic illa propositio: Nullus homo est asinus, in pariete scripta, tunc adhuc est vera ex eo, quod sua contradictoria est falsa, ut est de se notum, et tamen neque significat hominem neque asinum. Igitur servetur ratio prima.

10. Ad secundum, si sic: Tunc significatum illius conclusionis: Adam fuit etc., nego consequentiam ex eo, quod etiam illa conclusio nihil

i tunc *add. et del.*

k etc. *add.*

l etiam *add. et del.*

⁶ Cf. *not.* 3.

⁷ ARIST. *Phys.* 4 c. 10, 217^b 33-34.

significat. Unde patet contrarie, quod non oportet omnem propositionem veram aliquid significare. Et hoc patet verum maxime in propositionibus negativis et etiam in propositionibus de futuro et praeterito^m, quales sunt istae: Chimaera non est, Adam fuit, Antichristus erit, et consimiles etc.

11. Conclusio secunda: Omne obiectum scientificum alicuius conclusionis in Porphyrio scitae est incomplexè significabile. Probatur: Omnis substantia vel accidens vel utriusque naturam participans est incomplexè significabile. Sed omne obiectum scientificum alicuius conclusionis scitae in Porphyrio est substantia vel accidens vel utriusque naturam participans. Igitur omne obiectum scientificum conclusionis scitae in Porphyrio est incomplexè significabile. Maior nota, quia omnis substantia significatur per hunc terminum *substantia* incomplexè, et omne accidens significatur per hunc terminum *accidens* incomplexè, et omne participans utriusque naturam est significabile per aliquem terminum contractum accidentalem.

12. Contra conclusionem dubitatur. Si esset vera, maxime esset ex eo, quod omne obiectum conclusionis esset incomplexè significabile. Falsitas probatur, quia tunc significatum illius conclusionis: Homo est albus, esset incomplexè significabile. Falsitas probatur, vel quia hoc esset homo vel aliquid aliud ab homine; non aliud ab homine, quod patet de se; igitur est homo. Falsitas probatur, quia sit ille homo Sortes. Tunc sequitur, quod Sortem esse album, nihil sit nisi Sortes. Falsitas probatur, quia tunc sequeretur, quod quamdiu maneret Sortes, tamdiu maneret album. Falsitas patet, cum sit possibile Sorte manente denigrari. Consequentia probatur: Omnium eorum, quae sunt idem, uno manente per aliquod tempus reliquum manet per idem. Sed Sortem esse album et Sortes sunt unum et idem. Igitur manente Sorte per tempus, Sortem esse album manebit per idem tempus, et quamdiu manet Sortes, tamdiu manet Sortem esse album. Igitur quamdiu manet Sortes, tamdiu manet album, quod fuit probandum.

13. Praeterea secundo, tunc idem esset significatum totius propositionis et partis eiusdem. Falsitas probatur, quia tunc tota propositio nihil superadderet suae parti, quod patet falsum. Consequentia tenet ex eo, quod si dandum sit significatum totius propositionis et partis [f. 26vb] eius, tunc propositio non significaret plus quam eius pars. Igitur nihil superadderet suae parti.

m de futuro et praeterito *marg.*

14. Ad primum istorum: Si esset verum, maxime esset ex eo etc., concedo consequentiam. Ad improbationem concedo, quod obiectum illius conclusionis: Homo est albus, sit incomplexè significabile; et ulterius concedo, quod sit homo et quod sit exempli gratia Sortes; et tunc ulterius concedo, quod Sortem esse album nihil aliud est nisi Sortes. Et quando infertur: Ergo quamdiu manet Sortes, tamdiu manet album, nego consequentiam. Ad probationem: Omnium illorum, quaeⁿ sunt idem, quamdiu manet homo etc., concedo totam rationem. Et quando infertur: Ergo quamdiu manet Sortes, tamdiu manet Sortem esse album, nego consequentiam, quia Sortem esse^o manet, quando tamen non manet Sortem esse album.

15. Ad secundum, si sic: Tunc idem significatum esset etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc tota propositio nihil superadderet etc., nego consequentiam. Ad probationem concedo, quod tota propositio nihil aliud significet quam sua pars; aliter tam significat quam sua pars, eo quod ipsa significat vere vel false, pars autem taliter non significat.

16. Tertia conclusio sit illa: Alicuius conclusionis scitae ipsa conclusio est met obiectum scientificum. Probatur: Aliqua conclusio significat se ipsam. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Et ponatur, quod tantum A sit nescitum. Et sic illa propositio tenet: A est nescitum^p. Sic^q quo stante arguitur^r sic: A significat se ipsam. Ergo aliqua conclusio significat se ipsam. Consequentia tenet, cum A sit aliqua conclusio. Per casum alium probatur, quia vel A significat A vel aliquid aliud ab A. Si A, habetur intentum; si aliquid aliud ab A, sequitur, quod aliquid aliud ab A sit nescitum, et per consequens non tantum A sit nescitum, quod repugnat casui. Unde patet contrarie, quod obiectum scientiae aliquando est conclusio proprie scita, et aliquando etiam^s obiectum scientiae est subiectum. Quod probatur, quia obiectum illius conclusionis universale praedicatum^t de pluribus nihil est nisi universale. Et tale est subiectum. Igitur etc.

17. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc aliquis conceptus animae esset obiectum scientiae. Consequentia tenet, cum talis propositio, quae significat se ipsam, possit ita bene formari in conceptu sicut in voce vel in scripto. Falsitas probatur: Illud, quod non potest

n quia Ms.
sequitur

o album add.
r stante add. et del.

p A est nescitum marg.
s sup. lin. et in lin. est

q lacuna
t praedicatur Ms.

esse subiectum intellectus, hoc non est obiectum scientiae. Sed nullus conceptus potest esse^u obiectum intellectus. Igitur nullus <conceptus>^v intellectus [f. 27ra] est obiectum. Maior nota ex terminis. Minor probatur, quia omne obiectum intellectus debet esse res extra animam. Igitur etc.

18. Praeterea secundo, nulla conclusio scitur. Ergo nulla conclusio est obiectum scientificum sui. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia si aliquis terminus sciretur, tunc sequeretur, quod intellectis terminis alicuius conclusionis statim habeatur scientia. Quod videtur falsum, quia saepe aliquis intelligit terminos in conclusione, quando tamen conclusio est sibi dubia. Quod probatur, quia capiatur ista propositio: Rex sedet. Tunc illi termini bene intelliguntur, quando tamen nulla habetur scientia de ipsis eo, quod dubitatur, utrum talis propositio composita^w ex istis sit vera vel falsa.

19. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc aliquis conceptus etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Nullus conceptus est obiectum intellectus, nego argumentum. Ad probationem: Omne obiectum est res extra animam, [ad probationem] nego, quod hoc sit verum respectu^x cuiuslibet potentiae ad quodlibet^y obiectum, quia species intelligibilis bene est in intellectu et non extra intellectum.

20. Ad secundum: Nulla conclusio etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia aliqua conclusio etc., concedo consequentiam de aliqua conclusione, sed non de omni, quia sicut ulterius probat ratio, tunc alicuius conclusionis termini intelliguntur, quando non habetur scientia de significatis, sicut patet: Rex sedet. Sed quando propositio significat se ipsam, tunc ipsa cognita cognoscetur etiam eius significatum.

21. Ad rationes principales. Ad primam: Tunc <significabile>^z complexe, concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc complexum esset incomplexum, nego consequentiam ex eo, quod non omne significabile complexe est complexum, quia Deus est incomplexus simpliciter et simplicissimus in significatione^a complexa.

22. Ad secundam: Tunc significatum totius conclusionis etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc significatum partis esset verum, nego consequentiam. Ad probationem: Omne significatum conclusionis est verum, illam nego. Ad probationem: Omne scitum est

u subiectum *add. et del.*

v *om.*

w composite *Ms.*

x cuius *add.*

y cuiuslibet *Ms.*

z significat ille *Ms.*

a significando *Ms.*

verum, illam etiam nego. Ad Philosophum⁸ dico, quod ipse intendit nihil sciri nisi verum vel significatum per propositionem veram.

23. Ad tertiam: Tunc obiectum scientiae etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia omne obiectum scientiae est necessarium, illam nego eo, quod multae res significatae per propositiones scientificas sunt contingenter se habentes.

Et sic patet quaestio. Sequitur alia etc.

QUAESTIO 4

Consequenter quaeritur, utrum cognitio quinque universalium sit necessaria et ad [f. 27rb] cognitionem praedicamentorum, ad diffinitionem et divisionem, nec non ad ea, quae requiruntur ad demonstrationem.

1. Et arguitur primo quod non. Illa cognitio non est necessaria ad cognitionem alicuius, sine qua illa cognitio potest haberi. Sed sine cognitione quinque universalium potest haberi cognitio decem praedicamentorum. Igitur cognitio quinque universalium non est necessaria ad cognitionem praedicamentorum. Maior patet^a, quia necessarium est illud, sine quo res non potest esse. Igitur per oppositum illud, sine quo res potest esse, illud non est necessarium illi rei. Sed minor probatur, quia cognitio quinque universalium et cognitio decem praedicamentorum sunt distinctae cognitiones. Sit igitur cognitio quinque universalium A et cognitio decem praedicamentorum B. Tunc arguitur sic: Possibile est A esse non existente B. Igitur possibile est esse cognitionem decem praedicamentorum sine cognitione quinque universalium.

2. Praeterea secundo, nulla notitia quinque universalium est necessaria ad significandum diffinitionem. Igitur quaestio falsa. Consequentia tenet. Sed argumentum probatur, quia ad assignandum diffinitionem sufficit cognitio generis. Ideo ad assignandum diffinitionem non requiritur cognitio quinque universalium. Igitur nulla cognitio quinque universalium requiritur ad assignandum diffinitionem. Sed argumen-

a de *add. et del.*

⁸ Cf. *not. 3.*

tum probatur, quia quaelibet perfecta diffinitio et etiam proprie dicta solum componitur ex genere et differentia, ut patet per Philosophum VI *Topicorum*¹. Igitur ad cognoscendum diffinitionem proprie dictam sufficit sola cognitio illorum duorum universalium generis et differentiae.

3. Tertio nulla cognitio quinque universalium est necessaria ad faciendum divisionem et demonstrationem. Igitur quaestio falsa. Consequentia tenet. Et argumentum probatur. Nullum contingens est necessarium ad divisionem et demonstrationem. Sed omnis notitia quinque universalium est contingens. Ergo nulla notitia quinque universalium est necessaria ad divisionem et demonstrationem. Maior nota de se. Sed minor probatur, quia omnis notitia quinque universalium est quaedam qualitas animae, quam qualitatem possibile est non esse. Igitur omnis notitia quinque universalium est contingens.

4. Oppositum illius patet per Porphyrium in *prooemio*², ubi dicit, quod »cognoscere, quid sit genus, quid species, quid proprium, quid accidens, est necessarium ad doctrinam praedicamentorum et ad diffinitionum^b assignationem et ad omnia ea, quae in divisione et demonstratione sunt utilia«.

5. Circa quaestionem nota, quod cognitio quinque universalium capitur dupliciter, uno modo pro notitia increata, cuiusmodi est notitia Dei; et de tali notitia non quaerit quaestio. Alia est notitia creata, sive de novo acquisita, quae est notitia, quam homo habet de universalibus; et de tali notitia quaerit quaestio. [f. 27va] Et quot modis dicatur talis notitia, de hoc satis patuit in *quaestione prima*³.

6. Sit igitur conclusio prima ista: Nulla notitia quinque universalium de novo acquisita est necessaria ad cognitionem praedicamentorum vel ad diffinitionem vel ad divisionem vel ad sciendum demonstrationem. Probatur: Nulla notitia quinque universalium de novo acquisita est necessaria. Igitur nulla notitia quinque universalium de novo acquisita est necessaria ad cognitionem praedicamentorum, divisionem, diffinitionem et demonstrationem. Consequentia tenet a superiori ad inferius negative. Argumentum probatur, quia quaelibet

b diffinitionem *Ms.*

¹ ARIST. *Top.* 6 c. 4, 141 b 25–27.

² *Prooem.* 5, 2–6.

³ Cf. q. 1 n. 5–6.

notitia quinque universalium de novo acquisita potest non esse, ut patet inductive. Igitur etc.

7. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, sequeretur, quod cognitio praedicamentorum possit haberi sine notificatione quinque universalium. Falsitas patet per Porphyrium in littera⁴. Et patet^e ex eo, quod omnia praedicamenta sunt universalia. Igitur cognitio decem praedicamentorum non potest haberi sine cognitione quinque universalium. Sed consequentia probatur, quia nulla notitia quinque universalium requiritur ad cognitionem praedicamentorum. Igitur sine notitia quinque universalium potest haberi notitia praedicamentorum; igitur notitia praedicamentorum potest haberi sine cognitione universalium, quod fuit probandum.

8. Praeterea secundo, si sic, tunc non posset^d haberi cognitio assignationis diffinitionum sine cognitione generis et differentiae. Falsitas patet, cum omnis diffinitio sit composita ex genere et differentia. Sed consequentia probatur, quia ex quo nulla notitia quinque universalium est necessaria ad assignationem diffinitionum, ergo notitia generis et differentiae non est necessaria ad diffinitionum assignationem. Igitur possibile est, quod habeatur cognitio assignationis diffinitionum sine cognitione generis et differentiae.

9. Praeterea tertio, tunc aliquis posset habere cognitionem divisionis et demonstrationis sine cognitione quinque universalium. Falsitas patet, cum omnis diffinitio sit divisio generis in species per differentias oppositas, vel divisio subiectorum in accidentia, vel accidentium in substantia. Et etiam quod sufficit, quod in demonstratione demonstratur propria passio de suo subiecto, et^e ad cognoscendum demonstrationem requiritur cognitio universalium. Sed consequentia videtur tenere ut prius.

10. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc cognitio praedicamentorum etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia nulla notitia universalium etc., concedo consequentiam. Et etiam concedo, quod sine notitia universalium possit haberi notitia praedicamentorum. Et quando infertur: Ergo cognitio praedicamentorum potest haberi sine cognitione universalium, nego consequentiam, quia istae stant simul: Sine [f. 27 vb] notitia universalium potest haberi^f; et tamen nulla notitia praedicamentorum potest haberi sine notitia universalium.

c et *add.*

d possit *Ms.*

e ad cognitionem demonstrationem *add. et del.*

f haberi *scriptio decolor, legi vix potest*

⁴ Cf. *not. 2.*

11. Ad secundum: Si sic, tunc <non>^g posset^h haberi notitia etc., nego consequentiam. Ad probationem: Ex quo nulla notitia quinque universalium est necessaria etc., concedo consequentiam, scilicet quod nulla notitia generis vel differentiae sit necessaria ad assignationem definitionum. Et quando infertur: Igitur possibile est, quod habeatur cognitio assignationis etc., nego consequentiam propter rationem prius tactam, eo quod utrobique, scilicet tam in ista consequentia quam etiam in consequentia simili formata in priori ratione, est fallacia figurae dictionis penes tertium modum, quia »arguitur a termino stante confuse tantum ad eundem^l stantem determinate⁵« respectu eiusdem signi distribuentis.

12. Ad tertium: Tunc aliquis posset habere etc., nego consequentiam propter eandem rationem, propter quam quidem rationem priores sunt negatae.

13. Secunda conclusio est illa: Impossibile est aliquem cognoscere praedicamenta, diffinitiones, divisiones vel demonstrationes sine cognitione universalium. Probatur: Haec est impossibilis: Aliquis cognoscit praedicamenta, diffinitiones, divisiones vel demonstrationes sine cognitione universalium. Igitur conclusio vera. Consequentia est nota ab exponente^k sufficiente ad eius expositam⁶. Argumentum probatur, quia omnia praedicamenta vel sunt generalissima vel sunt coordinationes praedicabilium. Et qualitercumque capiatur tunc cognitio praedicamentorum, est cognitio universalium. Et similiter omnis diffinitio componitur ex genere et differentia. Ergo cognitio diffinitionis non est sine cognitione generis et differentiae. Et eodem patet modo illud idem antecedens de divisione et demonstratione.

14. Contra conclusionem dubitatur: Quodlibet praedicamentum poterit cognosci sine cognitione universalium. Igitur conclusio falsa. Argumentum probatur: Si non concedetur, dicetur oppositum contradictorium, scilicet illa: Aliquod praedicamentum non poterit cognosci sine cognitione universalium. Sit illud^l A; tunc sic A praedicamentum poterit cognosci sine cognitione istorum et sine cognitione universalium istorum et sic de singulis. Igitur A praedicamentum poterit cognosci sine cognitione universalium.

g om. *Ms.*

h possit *Ms.*

i *incert.*

k exponentes *Ms.*

l illa *Ms.*

⁵ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log.* III 4 c. 10, 799, 233–234.

⁶ Cf. BURIDAN. *Compend. tr.* 6 f. P 3rb: Et locus ab oratione vel propositione exponente ad aliam orationem vel propositionem expositam vel e converso.

15. Praeterea secundo, possibile est fieri divisionem sine cognitione universalium. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia possibile est fieri divisionem alicuius totius in partes suas quantitativas sine concursu alicuius cognitionis universalis. Igitur etc.

16. Ad primum istorum: Quodlibet praedicamentum etc., nego antecedens. Ad probationem concedo contradictorium, et concedo, quod A praedicamentum non posset^m cognosci sineⁿ cognitione universalium. Ad improbationem, quando arguitur: A praedicamentum potest cognosci sine cognitione universalium istorum et istorum et sic de singulis, nego antecedens, quia demonstrato A met, tunc ipsum A non posset cognosci, quin^o cognoscatur hoc^p universale, quod est A cum suis speciebus, ut notum est [f. 28ra] de se.

17. Ad secundum: Possibile est fieri etc., dico, quod illa ratio bene^q concludit de divisione reali, quia dividitur totum in partes qualitativas. Sed conclusio debet intelligi de divisione logica, qua dividitur genus in species, vel subiectum vel accidentia in substantia.

18. Tertia conclusio sit illa necessaria: Si habetur cognitio praedicamentorum, diffinitionum vel divisionum, habetur etiam cognitio universalium. Probatur: Impossibile est habere cognitionem praedicamentorum, diffinitionum, divisionum, demonstrationum sine cognitione universalium. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet per aequipollentiam antecedentis cum conclusione. Sed argumentum patet ex *conclusionem* praecedenti.

19. Contra conclusionem dubitatur: Nulla est cognitio quinque universalium. Igitur conclusio falsa. Consequentia est nota. Argumentum probatur: Nulla est cognitio entis per accidens. Sed quinque universalialia sunt entia per accidens. Igitur nulla est cognitio quinque universalium. Maior nota II *Metaphysicae*⁷. Minor probatur, quia quinque universalialia sunt entia aggregata. Sed omnia entia aggregata sunt per accidens. Igitur etc.

20. Praeterea secundo, nullum universale scitum. Igitur non est necesse, quod habetur scientia de praedicamentis, quod etiam habeatur scientia vel cognitio^r de universalibus. Consequentia tenet. Antecedens probatur: Nullum incomplexum^s scitur. Sed quodlibet universale est incomplexum. Igitur etc.

m possit *Ms.*

n sub *Ms.*

o *incert.*

p *incert.*

q ratio

bene *repet.*

r cognitiva *incert. et vel add.*

s incomplexi *Ms.*

⁷ ARIST. *Metaph.* 6 (non 2!) c. 2, 1026b 3-4.

21. Ad primum istorum: Nulla est cognitio; igitur etc., nego antecedens. Ad probationem: Nulla est notitia entis etc., nego minorem. Ad probationem concedo bene, quod quinque universalis sunt entia aggregata. Non tamen sequitur, quod sint entia per accidens, quia non quotlibet entia aggregata est ens per accidens, sed solum ens aggregatum ex substantia et accidente, vel ex aliis entibus disparatis.

22. Ad secundum: Nullum universale etc., nego argumentum^t. Ad probationem: Nullum incomplexum etc., nego maiorem, quia licet incomplexum non sciatur scientia proprie dicta incomplexa, tamen incomplexum bene scitur complexa.

23. Per hoc ad principales. Ad primam dico, quod laborat pro *conclusionem* prima.

24. Ad secundum^u: Nulla notitia etc., dico, quod hoc argumentum iterum valet pro *conclusionem* secunda. Sed tamen ratio ulterius assumit, quod possibile sit diffinitionem perfecte cognosci ex sola cognitione generis et differentiae. Igitur respondeo ulterius, hoc negando: Ad probationem concedo, quod in diffinitione solum ponitur genus et differentia. Et cum hoc tamen signat, quod diffinitio non cognoscitur sine cognitione illorum universalium eo, quod species diffinitur. Ergo requiritur diffinitio speciei; et ad [f. 28rb] cognoscendum perfecte speciem requiritur cognitio passionis sive proprii; et ad cognitionem perfectam proprii requiritur cognitio accidentis, ut cognoscatur differentia inter proprium et accidens.

25. Ad tertiam dico, quod etiam laborat pro *conclusionem* prima.

Et sic patet.

QUAESTIO 5

Utrum universale sit aliqua res extra animam, ab omnibus suis singularibus participatum.

1. Et arguitur primo quod sic. Omne illud, in quo consistit entium perpetuatio, hoc est res extra animam ab omnibus suis <singularibus>^a realiter participatum. Universale est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, cum nullum ens animae sciat entibus inferioribus perpe-

t probatur *add. et del.*

u *signum incert.* qu. (quod?) *add. et del.*

a *om.*

tuitatem dare. Minor probatur, quia species est aliquod universale et in illa consistit entium inferiorum perpetuatio, ut patet per Aristotelem II *De anima*¹, ubi dicit, quod omnia entia participant^b esse^c divino et immortalī, quantum possunt, quia secundum numerum tunc non possent esse perpetua, sed solum secundum speciem.

2. Praeterea secundo, si quaestio non esset, tunc Sortes et Plato non convenirent in specie. Antecedens est notum de se. Consequentia probatur, quia Sortes et Plato convenirent in specie vel illa species esset res condistincta a signo participata ab omnibus individuis eiusdem speciei vel est signum met^d. Si primo modo, habetur intentum; si secundum, contra: illa, quae^e non^f sunt signa, specificē^g in signo non conveniunt. Sed Sortes et Plato non sunt signa. Igitur Sortes et Plato specificē non conveniunt in signo. Igitur species, in qua Sortes et Plato conveniunt, non est signum.

3. Tertio, si sic, tunc non esset possibile aliquod accidens participatum a pluribus substantiis numero distinctis. Falsitas probatur, quia tunc nulla substantia esset similis alteri, quod patet falsum. Consequentia probatur, quia omnium similium est una qualitas; sed aliqua subiecta numero distincta sunt consimilia^h, ut patet ex opposito consequentis. Igitur aliquarum substantiarum est una qualitas, et per consequens aliqua qualitas est participata a pluribus substantiis subsistentibus. Maior nota per Philosophum V *Metaphysicae*², ubi dicit: »Similia sunt, quorum una est qualitas.«

4. Oppositum arguitur. Nullum de pluribus praedicabile est res distincta signo realiter ab omnibus suis individuis participatum. Sed quodlibet universale est de pluribus praedicabile. Igitur nullum universale est res distinctaⁱ signo ab omnibus suis individuis realiter participata. Maior^k [f. 28va] nota, cum omne praedicabile sit signum pluriū, et cum nullum signum sit res condistincta a signo etc.³. Minor patet de se per^l diffinitionem universalis.

b corr. ex participantes

c sup. lin. et in lin. signum obscurum so del.

d sup. lin.

e illa quae] illa sup. lin. quae corr. ex quinque sed incert.

f sup. lin.

g conveniunt add. et del.

h incert.

i a add. et del.

k maior repet. f. 28va

l de se per incert., fortasse corr. ex de

¹ An. 2 c. 4, 415^b 3-7.

² ARIST. *Metaph.* 5 c. 9, 1018a 15-17.

³ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log.* I c. 12, 42, 30-43, 48.

5. Circa quaestionem nota, quod aliqui⁴ antiquorum logico-
rum posuerunt universale ens, quod dixerunt unam naturam commu-
nem extra animam existentem, quae reali participatione ab omnibus
individuis in illa natura est quaelibet participata. Et sic dixerunt, quod
homo communis, qui est species et non individuum, est una natura
extra animam existens realiter ab omnibus singularibus hominibus
<participata>^m, et quod quilibet homo singularis realiter componatur
ex tali natura communi humana sibi distincta et ad differentiam indi-
vidualiter contrahentem illam naturam pervenit et ad esse singulareⁿ.
Verbi gratia, in Sorte est talis natura humana communis contracta ad
esse Sortis per differentiam individuam, scilicet Sorteitatem existen-
tem in eodem; et eodem modo in Platone reperitur talis natura com-
munis contracta per differentiam individualement existentem in Platone,
scilicet Platoneitatem; et eodem modo de aliis individuis secundum
existimationem antiquorum est existimandum⁵.

6. Praeterea secundo, quod stante isto fundamento posuerunt talem
distinctionem universalis, quia triplex est universale, quoddam est uni-
versale ante rem, quoddam est universale in re, et aliud est universale
post^o rem: Universale ante rem est universale in causando sicut proprie
Deus; universale in re est per eos talis natura communis, quod realiter
est in omnibus suis singularibus; sed universale post rem est signum
universale de tali re commune formatum⁶.

7. Praeterea tertio, nota, quod universale in causando nihil est in
proposito determinandum, sed solum de illo universali, quod dividitur
<in>^p genus, in speciem, differentiam etc.

m om.

n communi humana sibi distincta *add. et del.*

o per Ms.

p om.

⁴ IOH. DUNS SCOT. *Ord. 2 d. 3 p. 1 q. 1 n. 34*; cf. *q. 11 not. 2*; GUILLELM. OCKH. *Sent. 1 d. 2 q. 4* (100, 16-101, 4). – Cf. ALBERT. *q. 3 proem. ad 3 f. A 5vb*: . . . Plato posuit, quod universalis essent substantiae universales a quolibet singulari separata . . . BURIDAN. *q. 4 f. 232r-v*: (Plato) imaginabatur, quod etiam termino universali de praedicamento substantiae corresponderet extra animam una substantia universalis distincta a substantiis singulariter existentibus, quae communiter esset participata omnibus singularibus de tali vel de tali specie aut genere . . .

⁵ Cf. IOH. DUNS SCOT. *ibid. q. 5-6 n. 170*; GUILLELM. OCKH. *Summa log. I c. 16, 54, 11-14* (*de conceptu differentiae individualis*).

⁶ Cf. BURIDAN. *ibid. ad 3 f. 232v*: . . . tunc universalis non sunt priora talibus singularibus, nisi sint universalis in causando.

8. His visis sit prima conclusio ista: Omne universale habet aptitudinem praedicandi. Probatur: Omne praedicabile de pluribus habet aptitudinem de pluribus praedicandi. Omne universale est praedicabile de pluribus. Igitur omne universale habet aptitudinem de pluribus praedicandi. Maior nota ex terminis. Minor patet inductive de quolibet universali.

9. Contra conclusionem dubitatur: Nullum^q singulare est de pluribus praedicabile. Omne universale est singulare. Igitur nullum universale est de pluribus praedicabile. Maior nota, cum quodlibet singulare sit individuum, et quodlibet individuum sit solum praedicabile de uno solo. Minor probatur: Omne universale est unum numero. Ergo omne universale est unum singulare. Consequentia tenet, quia singulare et unum numero convertuntur. Argumentum patet per Boethium in libro [f. 28vb] *De unitate et uno*⁷, ubi dicit: »Omne, quod est, ideo est, quia unum numero est.«

10. Praeterea secundo, si sic, tunc foret possibile, quod aliquod universale praedicaretur de pluribus. Falsitas probatur: Et ponatur in esse, et sit A universale, quod de pluribus praedicatur. Tunc arguitur sic: A praedicatur de pluribus. Igitur A praedicatur de pluribus subiectis in una propositione vel in pluribus: Non in una, cum unius propositionis sit tantum unum subiectum; non in pluribus, cum idem non sit praedicatum in pluribus propositionibus.

11. Ad primum istorum: Quando arguitur: Nullum singulare etc., distingo maiorem ex eo, quod dubitatur aliquod esse singulare uno modo in essendo eo, quod est una res singularis; alio modo in significando eo, quod solum significat univoce unam rem singularem^r. Per hoc dico ad argumentum: Nego maiorem, capiendo singulare primo modo; et in eodem sensu concedo minorem. Et ad improbationem minoris dico, quod ista laborat per singulare in significando. Sed si singulare capitur secundo modo, tunc concedo maiorem et nego minorem. Et ad Boethium⁸ dico, quod ipse loquitur de singulari, primo modo capiendo singulare.

12. Ad secundum: Tunc foret possibile etc., <licet>^s consequens non sit inconveniens, tamen nego consequentiam, quia universale non propter

q universale *add. et del.*

r singulare *Ms.*

s sed *Ms.*

⁷ Immo DOMINICUS GUNDISALVUS *De unitate* 3, 8–9 (*sed non ad verbum*).

⁸ *Ibid.*

hoc dicitur habere aptitudinem de pluribus praedicandi, quod ipsum praedicetur aliquando actualiter de pluribus, sed ex eo, quod habet aptitudinem significandi plura, quorum quodlibet possit vere in propositione vera de praesenti de aliquo termino illud significante, si foret, significative praedicari.

13. Secunda conclusio: Omne universale est signum ad placitum significativum vel eidem aequivalenter correspondens. Probatur: Omne, quod habet aptitudinem praedicandi de pluribus, hoc est signum ad placitum significans vel eidem aequivalenter correspondens. Sed omne universale habet aptitudinem significandi de pluribus. Igitur omne universale est signum ad placitum significans vel eidem aequivalenter correspondens. Maior nota, cum nihil habeat aptitudinem significandi de pluribus, nisi habeat aptitudinem significandi plura naturaliter vel ad placitum. Minor patet ex conclusione prima. Igitur etc.

14. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc nullum universale esset in conceptu. Falsitas patet communiter per logicos, qui dicunt, quod aliquod sit universale mentale, aliquod vocale, aliquod scripturale. Consequentia probatur, quia universale mentale non est ad placitum significativum vel alicui signo ad placitum aequivalenter correspondens. Igitur non est universale. Consequentia patet ex conclusione prima. Et quod universale [f. 29ra] mentale non sit significativum ad placitum, patet ex I *Peri hermeneias*⁹, ubi dicit Aristoteles, quod passiones animae, quarum voces sunt signa eadem apud omnes, et per consequens solum significant naturaliter et non ad placitum. Quod etiam universale mentale non aequivalenter correspondens est signo ad placitum in sciente, probatur, quia alias conceptus^t aequipolleret voci et scripto, quod est falsum, quia omnis conceptus est accidens, et omnis vox vel scriptura est substantia. Igitur accidens aequipolleret substantiae, quod est falsum eo, quod substantia et accidens genere distinguuntur.

15. Praeterea secundo, aliquod universale non est ens. Igitur aliquod universale non est significativum^u ad placitum vel significativo ad placitum aequipollens. Consequentia tenet arguendo a superiori ad inferius negative a parte praedicati. Argumentum probatur: Universale, quod fuit in mente Adae, non est ens; ergo universale non est ens; ergo aliquod universale non est ens.

t aequivali *add. et del.*

u significative *Ms.*

⁹ *Peri hermen. c. 1*, 16a 6–8; cf. *c. 2*, 16a 19.

16. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc nullum esset universale in conceptu, nego consequentiam. Ad probationem dico, quod^v in conceptu aequivalenter correspondet universale ad placitum significativum^w eo, quod universale in conceptu significat illud idem naturaliter et primarie, quod universale ad placitum significativum significat ex impositione et secundarie. Et ulterius ad improbationem: Conceptus aequivalet voci vel scripto, [ad improbationem] dico concedendo, quod accidens aequipolleat bene substantiae in significando, sed non etiam essendo.

17. Ad secundum: Aliquod universale etc., nego antecedens. Ad probationem: Universale, quod fuit in mente Adae etc., nego consequentiam, quia in eo committitur fallacia aequivocationis penes tertium modum¹⁰ eo, quod *ly universale* in antecedente non supponit eo, quod coniungitur universale Adae praeterito, in consequente vero supponit.

18. Tertia conclusio est illa: Nullum universale est natura communis extra animam cuilibet suorum singularium realiter inexistens¹¹. Probatur: Nullum signum ad placitum significativum vel aliquid aequivalenter correspondens erit natura communis extra animam cuilibet suorum significativorum realiter inexistens. Sed omne universale est ad placitum significativum vel aliquid eidem aequivalenter correspondens. Ergo nullum universale est natura communis extra animam cuilibet suorum singularium realiter inexistens. Maior nota, cum quodlibet tale signum mentale, vocale vel scriptum sit talis natura communis, de qua dicit conclusio. Sed^x [f. 29rb] minor patet ex conclusione secunda.

19. Praeterea secundo, nulla est natura communis extra animam realiter pluribus individuis inexistens eo modo, quo^y antiqui¹² imaginantur. Igitur conclusio vera. Consequentia nota. Argumentum probatur, quia si est aliqua talis, sit gratia exempli natura humana, quae est homo communis, et sit A, tunc sic est realiter in omnibus singularibus suis, ergo A^z Sortis, si est in Sorte. Quaero^a ergo, utrum A sit aliquis homo singularis vel non. Si sit, tunc quia nullus singularis homo est^b

v vel *add.* w significative *Ms.* x Sed *repet. f. 29rb* y quod *Ms.*
z Ergo A *repet.* a quaero *corrupt. del. et repet.* b in *add. et del.*

¹⁰ Cf. GUILLELM. OCKH. *ibid.* III 4 c. 4, 759, 1–760, 2.

¹¹ Cf. *ibid.* I c. 15, 50, 5; GUILLELM. OCKH. *In Porphyry. c. 1* § 2, 10, 29–30.

¹² Cf. *not. 4.*

in omnibus individuisc^e speciei humanae, ut est de se notum, sequitur, quod A non est in omnibus suis singularibus. Si dicitur, quod A non sit homo singularis, sequitur, quod A de quolibet termino individuali significanti hominem singularem debeat negative praedicari. Et per consequens sequitur, quod sit aliqua species habens actu^d individua, de quorum nullo potest affirmative praedicari; et per consequens non omne superius est affirmative praedicari de suis inferioribus, quod est contra Philosophum in *Antepredicamentis*¹³.

20. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc plures homines singulares non convenirent in una natura humana communi ab eisdem realiter participata. Tenet consequentia. Falsitas probatur, quia tunc plures homines singulares propter participationem naturae specificae existentis in eis non essent unus homo, quod est contra Porphyrium¹⁴ dicentem: »Participationes speciei plures homines sunt unus^e homo.«

21. Praeterea secundo, si conclusio esset vera, maxime esset ex eo, quod aliquod esset universale in anima. Falsitas probatur, cum nullum obiectum intellectus est in anima. Sed omne universale est obiectum intellectus. Igitur nullum universale est in anima. Maior nota, cum cuiuslibet potentiae obiectum debet esse extra potentiam, cuius est obiectum. Minor patet II *De anima*¹⁵ et I *Posteriorum*¹⁶.

22. Praeterea tertio, tunc nullus homo esset dignissima creaturarum genitarum. Falsitas patet de se. Consequentia probatur, quia si aliquis hominum esset dignissima creaturarum genitarum, vel talis esset singularis vel universalis. Si universalis, habetur contra conclusionem; si singularis, tunc aliquis homo singularis qualibet creaturarum genitarum esset dignior, quod patet falsum.

23. Ad primum istorum: Tunc plures homines etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc tales homines singulares propter participationem etc., concedo consequentiam. Ad probationem dico, quod ipse nihil aliud intendit, nisi quod plures homines numero distincti conveniunt [f. 29va] in hoc isto termino specifico; scilicet iste terminus^f *homo* habet significare univoce.

c individuis in omnibus Ms. d *signum corrupt.* add. et del. e corr. ex
scriptione corrupt. f isto termino Ms.

¹³ *Praed. c. 3, 1b 22-24.*

¹⁴ *De specie 12, 18-19.*

¹⁵ ARIST. *An. 2 c. 5, 417b 22-23.*

¹⁶ ARIST. *Post. 1 c. 24, 86a 29-30.*

24. Ad secundum: Si sic, hoc maxime esset ex eo etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Nullum obiectum intellectus est in anima etc., nego maiorem ex eo, quod aliqua operatio intellectus bene est in <anima>^g. Ad probationem dico, quod solum est de potentiis sensitivis, de intellectivis autem non habet hoc universaliter veritatem.

25. Ad tertium: Nullus homo etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia si aliquis homo etc., dico, quod homo singularis creaturarum genitarum est dignissimum. Et quando infertur: Ergo aliquis^h homo singularis qualibet creatura genita etc., nego consequentiam, quia ille superlativus dignissima non est in illa propositione ut positive, sed potius ut negative exponendus, quod tantum valeat: Homo est dignissima creaturarum, id est nulla creatura genita est dignior homine.

26. Ad principales. Ad primam: Omne, in quo consistit etc., quicquid sit de maiore, nego minorem. Ad probationem minoris: Quia species etc., concedo, quod species sit universale, sed nego, quod quaedamⁱ consistit entium perpetuatio. Et ad Philosophum II *De anima*¹⁷ dico, quod ipse nihil aliud intendit, nisi quod illa individua, quae iam sunt, non possunt continue et perpetue permanere, sed continue erunt aliqua individua, quae essent eiusdem speciei cum ipsis, si ita foret. Et sic dicuntur omnia in se perpetuari, non quod sit aliqua species, quae istis individuis perpetuitatem largietur^k; sed continue erunt alia et alia individua consimilia in specie his, quae iam sunt; et hoc debet ex eo, quod continue individua istis similia per novam generationem perpetue procurantur^l.

27. Ad secundum: Tunc Sortes et Plato non convenirent etc., nego consequentiam. Et ad probationem dico, quod Sortes et Plato conveniunt specie, quae est signum. Ad probationem: Illa^m non sunt signa etc., nego illam, quia sunt signa saltem talia, de quibus procedit quaestio; bene conveniunt in signo tamquam ipsius significata.

28. Ad tertium: Tunc nullum accidens etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc nulla substantia similia essent similia, nego consequentiam. Ad probationem: Omnium similium est una qualitas, illam nego. Ad Philosophum¹⁸ dico, quod ipse intendit, quod similia sunt illa, quae qualitatibus eiusdem speciei sunt informata etc.

Sic patet.

g in anima] innuens *Ms.*

h aliquod *Ms.*

i *incert.*

k lagient *Ms.*

l procurari *Ms.*

m nulla *Ms.*

¹⁷ Cf. *not.* 1.

¹⁸ Cf. *not.* 2.

QUAESTIO 6

Utrum sint tantum quinque universalia.

1. Et arguitur quod non. Plura sunt universalia quam quinque. Igitur non sunt tantum quinque universalia. Consequentia tenet. Antecedens probatur: Tot sunt universalia, quot sunt univoca de pluribus praedicabilia. Sed plura quam quinque sunt univoce de pluribus praedicabilia. Igitur plura quam quinque sunt universalia. [f. 29vb] Maior nota, cum omne praedicabile de pluribus univoce sit universale. Sed minor probatur, quia decem sunt generalissima, quorum quodlibet est univoce de pluribus praedicabile¹. Et etiam plures sunt quam quinque species specialissimae, in quibus reperitur maxima univocatio, eo quod in generibus aliquo modo latet, ut patet per Aristotelem VII *Physi-
corum*².

2. Praeterea secundo, tantum sunt quinque^a universalia. Igitur quinque sunt universalia, et nulla alia quam quinque sunt universalia. Consequentia tenet ab exposita ad exponentes. Falsitas probatur, quia tunc genera et species non essent universalia, quod patet falsum et contra Porphyrium. Consequentia tenet ex eo, quod genus et species non sunt quinque, sed tantum duo³.

3. Praeterea tertio, omnia universalia sunt pauciora quam quinque. Ergo non tantum quinque sunt universalia^b. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia aliquod universale est genus et species. Ergo genus et species non sunt distincta universalia. Consequentia tenet de se. Antecedens probatur, quia hoc universale animal est genus et species eo, quod est genus respectu inferiorum et species respectu superiorum, ut patet per Porphyrium⁴.

4. Oppositum illius patet per Porphyrium ponentem tantum quinque universalia, quae sunt genus, species, differentia, proprium et accidens.

a sunt *add.*

b *corrupt. del. et repet.*

¹ Cf. ALBERT. *q. 6 prooem. arg. 1 f. B 2ra.*

² *Phys. 7 c. 4, 249a 21–27; cf. BURIDAN. Phys. 7 q. 6 f. 107ra*: Quinta conclusio est, quod in plurimis requiritur univocatio secundum speciem specialissimam.

³ Cf. ALBERT. *ibid. arg. 6.*

⁴ *De specie 11, 12–14.*

5. Circa quaestionem nota, quod illa^e dictio exclusiva *tantum* uno modo exponitur gratia pluralitatis sic, quod maiorem pluralitatem excludit, et sic frequenter exponitur, quando addit nomen numerale. Verbi gratia: *Tantum homines quattuor currunt*, exponitur sic: *Quattuor homines et non plures homines*^d quam quattuor homines currunt. Aliter exponitur sic gratia alietatis. Verbi gratia: *Tantum homo est risibilis*, sic exponitur: *Homo est risibilis, et nihil aliud ab homine est risibile*.

6. Praeterea secundo, quod illa propositio: *Tantum quinque sunt*^e universalis, dupliciter intelligitur: uno modo in sensu proprio, prout simpliciter eius verba sonant; secundo modo intelligitur in sensu transumptivo. Et videlicet *tantum quinque sunt universalis*, id est species, in quas immediate dividitur iste terminus *universale*, quae quidem species sunt istae: genus, species, differentia, proprium et accidens, significantes omnia universalis proprie dicta; et non sunt plures species, in quas immediate dividitur iste terminus *universale*, explicite omnia universalis proprie dicta significantes, quam illae quinque species iam enumeratae, vel eis^f in significando aequivalentes.

7. Praeterea nota, quod licet universale dicatur multis modis, tamen in proposito capitur pro universali in significando et non alio modo.

8. His visis sit conclusio prima ista: Infinita possunt esse universalis, quae non possunt esse infinita. Probatur: Infinita possunt esse universalis, et illa non possunt esse infinita. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet ab exponentibus ad expositam⁵. Argumentum probo: Pro prima parte probatur, quia^g [f. 30ra] duo et plura quam duo possunt esse universalis; et sic de singulis. Igitur infinita possunt esse universalis. Consequentia tenet ab exponentibus ad expositam, vel ab inducentibus ad inductam. Argumentum patet de se. Sed secunda pars antecedentis probatur, quia nulla universalis possunt esse infinita. Igitur secunda pars antecedentis vera. Consequentia nota est de se. Argumentum patet inductive.

9. Potest etiam conclusio sic probari: Prout est una talis kategorica: Duo sunt universalis, et plura quam duo possunt esse universalis, quae non possunt esse infinita, et tria sunt universalis, et plura quam tria

c divisio *add. et del.*
repet. f. 30ra

d c^r *add.*

e *sup. lin.*

f eius *Ms.*

g quia

⁵ Cf. q. 4 not. 6.

possunt esse, quae non possunt esse infinita; et sic de singulis. Igitur infinita universalia possunt esse, quae non possunt esse infinita.

10. Unde patet contrarie, quod in sensu proprio quaestio est falsa^h: Tantum quinque sunt universalia. Patet hoc, quia multa plura¹ universalia definita^k et plura universalia quam^l quinque et infinita possunt formari, ut patet ex conclusione. Igitur etc. Hoc patet etiam ex eo^m, quod in mente Sortis sunt bene quinque universalia, et in mente Platonis sunt bene quinque universalia, et sic de pluribus aliis universalibus iam de facto conceptis, quae omnia simul collecta sunt plura universalia quam quinque. Igitur etc.

11. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc illa esset concedenda: Infinita sunt universalia. Probaturⁿ consequentia, quia si infinita possunt esse universalia, ponatur de inesse; tunc de inesse correspondens ei non erit alia quam ista: Infinita sunt universalia. Sed falsitas probatur, quia tunc universalium non esset diffinitio vel demonstratio, quod est contra Philosophum I *Posteriorum*⁶. Sed consequentia probatur, quia infinita non sunt scibilia, ut patet per Philosophum I *Physicorum*⁷, ubi dicit, quod infinitum, secundum quod infinitum, est ignotum, et etiam per Philosophum I *Posteriorum*⁸, ubi dicit: »Infinita impossibile est pertransiri.«

12. Secundo contra contrarium: Si foret verum, tunc forent plura universalia quam quinque. Falsitas probatur, quia tunc foret aliquod universale, quod neque esset species, neque genus, neque differentia, neque proprium etc., quod est contra Porphyrium et communiter contra alios logicos. Consequentia probatur, quia^o si quodlibet universale esset genus vel species vel differentia vel proprium vel accidens, igitur quodlibet universale est aliquid istorum, demonstrando genus, speciem <etc.>^p. Igitur omnia universalia sunt illa quinque, demonstrando eadem. Igitur illa: Tantum quinque sunt universalia in proprio sensu, est concedenda^q.

h corr. ex *scriptione corrupt.*
sup. lin.

i quia multa plura *repet.*

k definita]

l plura universalia *sup. lin.* et quam *sub lin.*, sed *cuncta incert.*

m ex eo *sup. lin.*, (eo corr. ex ei, sed *incert.*)

n lacuna sequitur in columna;

glossa marg.: non est defectus, et in columna: hic non est defectus *man. 2*; post lacunam *repet.* Probatur

o *sup. lin.*

p etc. *om.*

q igitur illa *add. et del.*

⁶ ARIST. *Post.* 1 c. 4, 73b 26–33.

⁷ ARIST. *Phys.* 1 c. 4, 187b 7–11.

⁸ *Post.* 1 c. 3, 72b 10–11.

13. Ad primum: Si esset verum, tunc illa esset concedenda etc., nego consequentiam. Ad probationem concedo, quod propositio de inesse⁹ correspondens isti: Infinita possunt esse universalia, sit vera vel possibilis. Et quando dicitur, quod ista infinita sint universalia, sit eius de inesse: Haec sunt, [f. 30rb] nego, quia ista est eius de inesse: Haec sunt universalia, quia ad hoc, quod propositio de possibili in sensu divisionis verificet, non requiritur, quod sibi correspondeat: Una divisio est vera vel possibilis, in qua praedicatum principale dicitur de subiecto principali sub sua propria forma; sed sufficit, quod sibi correspondeat una de inesse vera^r vel possibilis, in qua praedicatum principale dicitur de pronomine demonstrante illud, pro quo supponit subiectum in propositione de possibili. Sed sic est in illa: Haec sunt universalia, quia ly *haec* demonstrat duo vel tria entia, quae sunt universalia.

14. Ad secundum: Tunc plura forent universalia etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc foret aliquod universale, quod non esset genus vel species etc., quicquid sit de consequente, nego consequentiam. Ad probationem: Quia si quodlibet universale est genus vel species etc., nego consequentiam eo, quod plura sunt^s universalia ab istis quinque demonstratis, quae sunt etiam genera vel species, et sic de aliis.

15. Secunda conclusio sit illa: Haec propositio: Tantum sunt quinque universalia, est in sensu transumptivo concedenda. Probatur: Quinque sunt species, in quas immediate dividitur iste terminus *universale*, exprimentes omnia universalia proprie dicta; et non plures sunt illae^t vel eis^u aequivalentes. Igitur conclusio vera. Consequentia nota ex *notabili* secundo¹⁰. Argumentum patet per Porphyrium¹¹ et omnes alios logicos eius vestigia vere consequentes.

16. Contra conclusionem dubitatur: Tantum duo sunt modi praedicandi, in quos vel eis aequivalentes immediate dividitur hoc genus universale. Ergo etiam tantum duo sunt universalia, in quae vel in eis aequivalentia immediate dividitur hoc genus universale. Igitur conclusio falsa. Consequentia prima patet ex eo, quia universalia capiun-

r *sup. lin.*

s aliqua *add. et del.*

t *sup. lin.*

u vel eis *repet.*

⁹ *Quoad propositionem de inesse cf. GUILLELM. OCKH. Summa log. III 3 c. 11, 637, 7-638, 15.*

¹⁰ *Cf. n. 6.*

¹¹ *Prooem. 5, 2-7.*

tur a distinctis modis praedicandi. Igitur praescise sunt tot universalialia, in quae immediate dividitur hoc genus universale, in quae vel in eis aequivalentia, quot sunt modi praedicandi, in quos immediate dividitur hoc genus universale, in eos vel aequivalentes. Argumentum probatur, quia universale immediate solum dividitur in istos modos praedicandi in quid et in quale vel in eis aequivalentes eo, quod omne universale praedicatur in quid et in quale.

17. Praeterea secundo, septem sunt universalialia [f. 30va] secundum aequivalentiam, in quae immediate dividitur hoc genus universale. Igitur conclusio falsa. Consequentia nota. Argumentum probatur, quia quinque sunt universalialia secundum aequivalentiam, et duo, in quae immediate dividitur hoc genus universale. Igitur talia sunt septem. Consequentia tenet, quia quinque et duo sunt septem. Argumentum probatur, quia quinque sunt universalialia, scilicet genus et species etc., et etiam duo sunt universalialia, scilicet genus et species^v, in quae immediate dividitur hoc genus universale. Igitur quinque sunt universalialia et duo secundum aequivalentiam, in quae immediate dividitur hoc genus universale.

18. Praeterea tertio, tantum sunt quattuor praedicamenta secundum aequivalentiam. Igitur etiam tantum sunt quattuor universalialia secundum aequivalentiam. Igitur conclusio falsa. Consequentia prima patet ex eo, quia praescise sunt tot universalialia, quot praedicamenta. Argumentum patet per Aristotelem I *Topicorum*¹², ubi vult, quod tantum sunt quattuor praedicamenta: genus, diffinitio, proprium et accidens¹³.

19. Ad primum istorum: Tantum sunt duo modi praedicandi etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia distincta universalialia capiuntur a distinctis modis etc., concesso antecedente nego consequentiam eo, quod quodlibet universale tantum dividatur in duos modos praedicandi immediate. Tantum illi duo modi praedicandi ulterius subdividuntur in modos inferiores se, et sic erunt modi praedicandi quinque¹⁴.

20. Ad secundum: Septem sunt universalialia etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia quinque sunt universalialia secundum aequivalen-

v etc. *add.*

¹² *Top.* 1 c. 9, 103b 20–25.

¹³ Cf. ALBERT. *ibid.* arg. 4.

¹⁴ Cf. *ibid.*: Aliter alii ponunt . . . f. B 2rb–va.

tiam et duo etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia quinque sunt universalia secundum aequivalentiam, scilicet genus et species etc., et duo sunt universalia etc., concesso antecedente nego consequentiam, quia arguitur a propositione copulativa ad unam de excepto extremo. Et per consequens committitur fallacia compositionis et divisionis penes tertium modum¹⁵.

21. Ad tertium: Tantum sunt quattuor praedicamenta etc., dico distinguendo de praedicamento secundo modo: Praedicamentum capitur pro omni illo, quod est dicibile de subiecto; et sic nego antecedens. Alio modo capitur praedicamentum proprie, sicut capit Philosophus I *Topicorum*¹⁶ pro illo, quod valet ad construendum aliquod problema factum de aliquo praedicato affirmative vel negative; et sic concesso antecedente nego consequentiam eo, quod species et differentia comprehenduntur sub diffinitivo implicite, quia solum species diffinitur diffinitione proprie dicta; et etiam quaelibet diffinitio proprie dicta componitur ex genere et differentia. Igitur etc.

22. Tertia conclusio sit illa: Haec est vera in sensu proprio: Universalia sunt tantum quinque. Probatur haec: Quinque demonstratis, genere et specie^w, differentia, proprio et accidente sunt tantum quinque. Probatur, quia haec quinque demonstratis eisdem sunt universalia. Ergo universalia sunt tantum quinque. Discursus patet, quia est expositivus in tertia figura. Maior probatur, quia haec quinque sunt quinque^x, et non sunt alia vel plura quam quinque. Ergo haec quinque [f. 30vb] sunt tantum quinque. Consequentia tenet ab exponentibus ad expositam. Antecedens patet de se.

23. Contra conclusionem dubitatur: Universalia sunt tantum quinque. Igitur tantum quinque sunt universalia. Consequentia est bona, et antecedens est verum in sensu proprio. Ergo et consequens erit verum in sensu proprio, quod conclusioni primae repugnat et eius contrario.

24. Praeterea secundo: Omnia universalia non sunt tantum quinque. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet, cum antecedens contradicat conclusioni. Argumentum probatur, quia omnia universalia sunt plura quam quinque. Igitur omnia universalia non sunt tantum quinque.

w etc. *add. et del.*

x et haec quinque sunt quinque *add.*

¹⁵ Cf. ARIST. *Elench. c. 4*, 166 a 33–35; GUILLELM. OCKH. *Summa log. III* 4 c. 8, 790, 101–110.

¹⁶ Cf. *not. 12*.

Consequentia tenet. Antecedens probatur. Patet iterum ex contrario primae *conclusionis*¹⁷.

25. Praeterea tertio: Universalia sunt tantum quinque. Ergo universalia sunt quinque, et nulla alia entia quam universalia sunt quinque. Consequentia tenet ab exposita ad exponentes. Falsitas patet, quia quinque lapides sunt alia entia quam universalia et tantum sunt quinque. Igitur etc.

26. Ad primum: Universalia sunt tantum quinque etc., nego consequentiam etc.

27. Ad secundum: Omnia universalia etc., dico distinguendo antecedens eo, quod ly *omnia* aliquando capitur collective, aliquando distributive. Si collective, tunc concesso antecedente nego consequentiam; et tunc dico ad probationem, quod antecedens non contradicit conclusioni. Sed si *omnia* capitur distributive, tunc nego antecedens eo, quod aliqua universalia sunt quinque; et tunc ad probationem dico, quod non tenet per contrarium primae conclusionis; sed bene tenet per ipsum, si *omnia* capitur collective.

28. Ad tertium: Universalia sunt tantum quinque etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod conclusio non debet sic exponi, sed potius prout in probatione ipsius est expressum.

29. Per hoc ad principales. Ad primam dico, quod laborat pro *conclusionem* prima et eius contrario.

30. Ad secundum: Tantum sunt quinque etc., si capitur antecedens in sensu secundo, tunc concedo ipsum^y. Nego consequentiam eo, quod ly *tantum* non debet sic^z exponi gratia alietatis, sed gratia pluralitatis.

31. Ad tertiam: Omnia universalia etc., antecedens nego. Ad probationem: Quia genus et species non sunt distincta etc., concesso antecedente nego consequentiam eo, quod licet aliquod genus sit species, et licet aliquod genus non distinguatur a specie, tamen aliquod genus distinguitur a <specie>^a, quia species specialissima. Unde patet, quia istae propositiones: sunt universalia distincta; genus et species non sunt universalia distincta^b, se simul in veritate compatiuntur etc.

y etc. *add. et del.*

z *sup. lin. et in lin.* fit

a genere *Ms.*

b sed *add.*

¹⁷ Cf. n. 10.

QUAESTIO 7

Consequenter quaeritur: [f. 31ra] Utrum universale sit genus ad quinque universalia, ista scilicet genus, species, differentia, proprium et accidens.

1. Et arguitur primo quod non, quia si sic, sequeretur, quod iste terminus *universale* ad quodlibet genus esset genus. Consequentia tenet, quia si est genus ad hunc terminum *genus*, igitur potest praedicari de illo termino *genus* universaliter. Sumpto igitur ad quodlibet genus est genus. Falsitas probatur, quia tunc iste terminus *universale* ad quodlibet genus generalissimum esset genus, et per consequens genus generalissimum haberet genus supra se, quod est contra diffinitionem generis generalissimi.

2. Praeterea secundo, si sic, tunc genus esset genus ad genus et ad accidens. Falsitas probatur, quia tunc esset genus ad substantiam et accidens. Falsitas probatur, quia nullum est genus, quod sit commune substantiae et accidenti, ut patet per Porphyrium IV *Metaphysicae*¹, ubi per hoc probat, quod ens non sit genus eo, quod substantia et accidens non habent aliquod commune genus de eis univoce praedicabile vel praedicatum.

3. Praeterea tertio, ille terminus *universale* non est genus. Igitur quaestio falsa. Consequentia tenet de se. Argumentum probatur: Omne genus est genus generalissimum vel genus subalternum. Sed iste terminus *universale* non est genus generalissimum vel genus subalternum. Igitur iste terminus *universale* non est genus. Maior nota per Porphyrium². Minor probatur: Omne genus generalissimum est alicuius determinati praedicamenti. Sed iste terminus *universale* non est alicuius determinati praedicamenti. Igitur iste terminus *universale* non est genus generalissimum vel subalternum. Maior nota eo, quod omne genus generalissimum est per se unum praedicamentum, et etiam ex eo, quia omne genus subalternum est in coordinatione praedicamentali sub tali generalissimo collocatum. Sed minor patet bene inductive.

4. Oppositum istius videtur patere ex intentione Porphyrii, qui de istis quinque universalibus genus, species etc., tamquam de speciebus huius termini *universale* determinavit.

¹ Immo ARIST. *Metaph.* 4 c. 2, 1003a 33-34.

² De specie 11, 7-16.

5. Circa quaestionem nota, quod terminorum quidam sunt primae intentionis, quidam sunt secundae intentionis. Omnes illi termini dicuntur esse primae^a intentionis, qui naturaliter vel ex impositione significant immediate aliquam rem condistinctam signo ad placitum repraesentativo vel sibi aequivalenti in conceptu, sive talis terminus cum hoc^b significet signa rerum sive non. Et sic iste terminus *homo* dicitur esse terminus primae [f. 31rb] intentionis, et iste terminus *animal* et consimiles, eo quod quilibet eorum significat immediate rem condistinctam signo ad placitum significativo vel aequivalenti sibi in conceptu. Et dico *nominantur*, sive cum hoc significant signa eorum sive non, quia iste terminus *qualitas* significat immediate rem condistinctam signo, et cum hoc significat multa signa eo, quod significat multos conceptus animi, qui sunt signa, et tantum dicitur esse terminus^c primae intentionis. Sed terminus secundae intentionis vel secundarum intentionum dicitur esse ille, qui non significat immediate^d naturaliter vel ex impositione aliqua rem condistinctam signo ad placitum instituto vel sibi consimili in conceptu, sed solum significat signa eorum vel signorum. Et sic iste terminus *universale* dicitur iste terminus secundae intentionis, et significat omnia signa de pluribus univoce dicibilia, sive talia sint primarum intentionum sive secundarum. Et sic etiam isti quinque termini *genus*, *species*, *differentia*, *proprium*, *accidens* dicuntur esse termini secundarum intentionum propter eandem rationem.³

6. Prima conclusio: Iste terminus *universale* est praedicabile de istis quinque universalibus *genus*, *species* etc., in quid secundum unum nomen et eandem rationem tamquam superius de suis inferioribus⁴. Probatur: Cuiuscumque ratio quidditativa convenit istis quinque universalibus, quae sunt *genus* et *species* etc., universaliter sumptis, hoc est in quid praedicabile secundum unum nomen et eandem rationem tamquam superius de inferioribus de eisdem. Sed ratio quidditativa huius termini *universale* communiter convenit istis quinque universalibus universaliter sumptis. Igitur etc. Maior nota ex terminis. Minor

a *sup. lin. et in lin. secundae del.*

b cum hoc] tamen hic *Ms.*

c esse

add. d qui non significat immediate *litteris minoribus scriptum, sed a manu prima*

³ Cf. ALBERT. *q. 4 prooem. descriptio f. A 6rb.*

⁴ Cf. *ibid. concl. 2 f. A 6va.*

probat, quia habere aptitudinem de pluribus praedicandi est ratio quidditativa huius termini *universale*. Sed illa convenit istis quinque universalibus communiter et universaliter sumptis. Igitur etc.

7. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc iste terminus *universale* diceretur univoce de istis quinque universalibus genus, species, differentia, proprium et accidens. Falsitas probatur: Illud non dicitur univoce de istis universalibus quinque, quod non de omnibus eis est aequae mediate primo praedicabile. Sed iste terminus *universale* non de omnibus istis universalibus quinque est aequae primo praedicabile. Igitur etc. Maior nota per rationem univoci praedicabilis. Sed minor probatur, quia iste terminus *universale* prius praedicatur de genere quam de specie vel de aliis.

8. Praeterea secundo, si sic, tunc iste terminus *universale* esset superior ad quodlibet istorum quinque universalium demonstratis genere et specie, et sic de aliis. Consequentia tenet ex conclusione. Falsitas probatur, quia tunc iste terminus *universale* esset superior ad se ipsum. [f. 31 va] Falsitas patet de se. Consequentia probatur: Ad quodlibet istorum quinque universalium iste terminus *universale* est superior. Sed iste terminus *universale* est aliquid istorum universalium quinque. Igitur iste terminus *universale* ad istum terminum *universale* est superior, et per consequens idem erit superius ad se ipsum. Maior nota ex primo consequente illatorum. Minor probatur: Omne genus est unum istorum quinque universalium. Sed iste terminus *universale* est genus. Igitur iste terminus *universale* est unum istorum quinque universalium.

9. Ad primum istorum: Tunc ille terminus *universale* diceretur univoce etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Illud non dicitur univoce etc., concessa^e maiore nego minorem. Ad probationem nego, quod iste terminus *universale* dicatur de genere et posterius de specie etc. Et quando dicitur, quod talis sit ordo universalium quinque, dico, quod hoc, bene concedendo, quia quando ista universalia quinque sunt considerata per comparisonem, quam habent inter se, tunc servatur talis ordo, quod genus praemittitur et alia secundum ordinem consequuntur; sed si considerantur cum respectu ad eorum genus, quod est iste terminus *universale*, tunc aequae primo respiciunt illud genus, quod habet se ad ipsum sicut species, et per consequens tale genus de ipsis habet aequae primo praedicari.

e concessio *Ms.*

10. Ad secundum: Tunc iste terminus *universale* esset superior etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc iste terminus *universale* esset superior ad se ipsum, nego consequentiam. Ad probationem: Ad quodlibet istorum quinque universalium etc., concessa maiore nego minorem. Ad probationem: Omne genus est unum etc., nego maiorem, quia licet iste terminus *genus* et omne, quod est iste terminus *genus* vel sibi similis, sit unum de quinque universalibus^f, hoc oportet de omni genere, quod iste terminus *animal* est genus, non tantum est unum istorum quinque, sed sufficit, quod omne genus sit unum istorum quinque vel significatum per unum de istis quinque.

11. Secunda conclusio sit illa: Iste terminus *universale* est genus univocum ad illa quinque: genus, species, differentia etc., et ad omnia eis^g similia⁵. Probatur: Ille terminus *universale* est quoddam praedicabile in quid et univoce de istis quinque et omnibus sibi similibus, sive de quolibet istorum tamquam superius de suis inferioribus. Igitur ille terminus *universale* est praedicabilis de his univoce tamquam genus vel tamquam species specialissima. Consequentia tenet, cum omne praedicabile^h de pluribus in quid sit genus respectu ipsorum vel species specialissima respectu eorundem. Sed iste terminus *universale* non est species specialissima respectu istorum universalium quinque vel eis similibus. Igitur est genus ipsorum; et quia dubitatur de eis univoce, sequitur, quod sit genus ipsorum univocum.

12. Contra conclusionem dubitatur: [f. 31 vb] Si esset vera, sequeretur, quod ille terminus *universale* secundum unam rationem de quolibet istorum quinque universalium dici posset. Tenet consequentia. Falsitas probatur, quia tunc sequeretur, quod una ratio conveniret istis universalibus quinque, quae sunt genus, species etc. Falsitas probatur, quia tunc eadem esset ratio generis, speciei, nec non universalium reliquorum, quod patet falsum eo, quod quodlibet istorum habet rationem distinctam ab alterius ratione, ut bene patet ex processu Porphyrii, <quod>ⁱ illa quinque universalialia distinctis rationibus describuntur.

13. Praeterea secundo: Omne genus habet sub se plura individua. Ille terminus *universale* non habet sub se plura individua. Igitur ille terminus *universale* non est genus, et per consequens non est genus univocum ad illa quinque. Maior nota, quia omne genus habet sub se

f non tamen *add. et del.*

g eius *Ms.*

h in quid *add.*

i *om.*

⁵ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log.* I c. 18, 65, 89–90; c. 25, 83, 75–84, 77.

plures species et omnis species habet sub se individua. Ergo omne genus habet sub se individua. Consequentia tenet, quia quicquid superioris est superius, hoc etiam inferioribus illius superioris est superius, prout patet per istam relativam in *Antepredicamentis*⁶ positam: Quando alterum de altero praedicatur, ut de suo praedicato, quicquid dicitur de praedicato, omnia de subiecto dicuntur. Sed minor probatur, quia iste terminus *universale* solum habet sub se terminos istos secundarum intentionum, quae sunt genus, species etc. et eis similes; et isti non sunt aliqua individua etc.

14. Ad primum istorum: Si sic, tunc ille terminus *universale* secundum unam rationem etc., concedo consequentiam. Ad improbationem concedo, quod istis quinque conveniat una ratio secundum praedicationem. Ad improbationem: Tunc eadem esset ratio generis, speciei etc., nego consequentiam, quia licet una ratio communis sit praedicabilis de istis quinque vel sibi similibus, non tamen illa est ratio alicuius istorum, sed potius est ratio istius termini *universale*, quod est eorum genus et de eis secundum talem rationem aptum natum praedicari.

15. Ad secundum: Omne genus habet sub se etc., concessa maiore nego minorem. Ad probationem nego, quod habeat tantum sub se istos terminos universales: genus, species etc.; sed etiam habet sub se eorum individua, cuiusmodi sunt ista: hoc genus, haec species, haec differentia, hoc proprium, hoc accidens, et sic de consimilibus individuis.

16. Tertia conclusio: Ille terminus *universale* non est in aliquo decem praedicamentorum ab Aristotele positorum^k vel eis similium⁷. Probatur: Si esset in aliquo eorum, vel hoc esset, prout capitur materialiter vel simpliciter vel significative⁸. Consequentia tenet per sufficientem diffinitionem divisionis. Falsitas probatur primo, quod non sit in aliquo eorum, prout capitur materialiter vel simpliciter. Patet ex eo, [f. 32ra] quia numquam supponit materialiter vel simpliciter¹, prout est prius in *quaestione* de subiecto⁹ declaratum. Quod etiam non sit in

k posita *Ms.*

l Patet ex eo . . . simpliciter *repet.*

⁶ ARIST. *Praed. c. 3, 1 b 10–13.*

⁷ Cf. BURIDAN. *In Porphy. q. 15 arg. 2 f. 248r*: Si esset genus, ipsum esset subalternum, cum sint decem generalissima, inter quae hoc nomen praedicabile non numeratur. *Ibid. f. 249r*: Ad aliam credo, quod iste terminus praedicabile sit in praedicamento ad aliquid . . .

⁸ Cf. GUILLELM. OCKH. *ibid. c. 64, 195–197 (de conceptu suppositionis).*

⁹ Cf. *q. 2 n. 22–23.*

aliquo istorum praedicamentorum, prout supponit personaliter, probatur: Quia si sic, sequeretur, quod aliquid istorum posset formali praedicatione de ipso universaliter sumpto in propositione mere de praesenti affirmativa praedicari. Falsitas probatur, quia tunc haec esset concedenda: Omne universale est substantia, vel: Omne universale est qualitas, vel: Omne universale est quantitas, et sic de aliis praedicamentis, cuius falsitas satis clare patet per singula discurrenti.

17. Unde patet contrarie, quod iste terminus *universale* non est praedicatio qualitatis, prout tantum plures¹⁰ intendunt ascribere, collocandus.

18. Contra conclusionem dubitatur: Omne, quod est in aliqua specie qualitatis, hoc est in praedicamento qualitatis. Sed universale est in aliqua specie qualitatis. Igitur etc. Maior nota ex terminis. Minor probatur, quia iste terminus *universale* in conceptu est de prima specie qualitatis, *universale* in voce est in tertia specie qualitatis, eo quod est passio vel passibilis qualitas, sed *universale* scriptum est de quarta specie, eo quod est forma vel figura¹¹.

19. Praeterea secundo, omne universale vel est unum decem praedicamentorum vel in aliquo eorum. Sed iste terminus *universale* est aliquod universale^m. Igitur etc. Maior nota, quia omne universale vel est genus vel species etc., qualitercumque capiatur, vel est met praedicamentum vel est in aliquo praedicamentorum directe vel a latere.

20. Ad primorum istorum: Omne, quod est in aliqua specie etc., concessa maiore nego minorem. Ad probationem nego, quod universale pro conceptu sit in prima specie etc., <quia licet>ⁿ universale pro conceptu bene significetur per primam speciem qualitatis et pro voce per tertiam et pro scripto per quartam, non tamen oportet, quod sit in aliqua istarum specierum saltem tamquam signum, sicut ego iam capio esse in praedicamento.

21. Ad secundum istorum: Omne universale etc., nego maiorem. Ad probationem: Omne universale vel est genus etc., concedo. Sed quando dicitur: Qualitercumque capiatur, illam ego nego, quia hoc solum tenet in universalibus limitatis, non autem de transcendentibus et illimitatis.

^m est aliquod universale *repet.*

ⁿ quodlibet *Ms.*

¹⁰ Cf. GUILLELM. OCKH. *ibid.* c. 12, 42, 32–33 (*Editio nominat Richardum de Campsall, Cod. Florent. Bibl. nat. conv. B 4, 1618 f. 93v*).

¹¹ ARIST. *Praed.* c. 8, 8b 26–27, 9a 28–29, 10a 11–12.

22. Per hoc ad principales. Ad primam: Si sic, sequeretur, quod iste terminus *universale* ad quodlibet genus etc., nego consequentiam. Ad probationem concedo, quod ille terminus *universale* ad hunc terminum *genus* sit genus, et etiam concedo, quod potest praedicari de hoc termino universaliter sumpto, quia haec [f. 32rb] est vera: Omne^o genus est universale. Et quando infertur: Igitur iste terminus *universale* ad quodlibet genus est genus, nego consequentiam.

23. Ad secundam concedo, quod universale sit genus ad genus et ad accidens, et etiam concedo, quod universale sit genus ad substantiam et ad accidens. Tunc ad Philosophum¹² dico, quod ipse intendit, quod nullum est genus univocum ad illa duo praedicamenta substantia et qualitas. Et hoc est bene verum, quia licet quod aliquid sit genus ad aliquam substantiam et ad aliquam qualitatem, nullum tamen est genus univocum ad istos duos terminos *substantia* et *qualitas*.

24. Ad tertiam: Ille terminus *universale* non est genus etc.^p, nego antecedens. Ad probationem dico, quod ille terminus *universale* sit genus subalternum. Ad improbationem: Omne genus generalissimum vel subalternum est in certo praedicamento, nego maiorem, intelligendo eam de praedicamentis limitatis ab Aristotele positus. Ad probationem dico bene concedendo, quod omne genus subalternum sit in aliqua coordinatione. Et consequenter concedo, quod ille terminus *universale* sit in aliqua coordinatione, quia est^q in coordinatione terminorum secundae intentionis, cuiusmodi sunt isti: signum, terminus, praedicabile, universale, genus, species etc., et sic de similibus. Non tamen oportet, quod sit in aliqua coordinatione praedicamenti limitati.

Et sic patet quaestio.

QUAESTIO 8

Utrum genus sit principium specierum sub se contentarum.

1. Et arguitur primo quod non: Illud, quod est posterius speciebus sub se contentis, hoc non est principium sub se contentarum

o genus *add. sup. lin. et in lin. add.* universale est *et del.*

p *repet. et del.*

q *sup. lin.*

¹² Cf. *not. 1.*

specierum. Sed omne genus est posterius speciebus sub se contentis. Igitur etc. Maior nota, quia omne principium est prius suis principiatis et non posterius eisdem^a, ut patet per Aristotelem in prooemio *De anima*¹, ubi dicit: »Animal universale aut universalis <nihil>^b est aut posterius.« Est innuens per hoc, quod omne genus sit posterius suis singularibus similiter et speciebus, quia animal universale ponitur loco generis.

2. Praeterea secundo, si sic, tunc animal esset principium hominis^c et asinorum et aliarum specierum sub se contentarum. Consequentia tenet, cum animal sit genus respectu hominis et asini et aliarum specierum inferiorum se. Falsitas probatur, quia hoc genere^d animal non existente possibile est hominem et asinum et alias species esse. Igitur hoc genus animal non <est>^e earum principium. Consequentia tenet, cum hoc non sit possibile esse principiatum sine suo principio^f. Argumentum patet de se.

3. Praeterea tertio, omne principium est simplicius suo principiatio. [f. 32va] Sed genus non est simplicius suis speciebus. Igitur genus non est principium suarum specierum. Maior nota ex terminis. Minor probatur: Genus est compositius^g suis speciebus, igitur non simplicius eis. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia multae aequivocationes latent in generibus, quae non latent in speciebus, ut patet per Aristotelem VII *Physicorum*². Igitur etc.

4. Oppositum illius patet per Porphyrium in capitulo *de genere*³, ubi dicit: »Et in principio quodammodo^h est genus huiusmodi earum, quae subⁱ se sunt specierum. Videtur enim continere multitudinem omnium, quae^k sub se sunt specierum.«

5. Circa quaestionem nota, quod ille terminus *genus* capitur tripliciter, ut patet per Porphyrium: Uno modo capitur pro quadam collectione hominum in consanguinitate coniunctorum, id est pro parentela⁴. Secundo modo genus capitur pro generationis principio effec-

a eiusdem *Ms.*

b prius *Ms.*

c homini *Ms.*

d genus *Ms.*

e *om.*

f proprio *Ms.*

g compositus *Ms.*

h quoddammodo *Ms.*

i sunt *Ms.*

k sunt *add.*

¹ *An.* 1 c. 1, 402b 7–8 (*sed non ad verbum*).

² *Phys.* 7 c. 4, 249a 21–25.

³ 6, 22–25.

⁴ *Ibid.* 6, 2–7.

tivo vel conservativo⁵. Tertio modo capitur genus pro illo, cui supponitur species et quod habet aptitudinem de pluribus praedicandi⁶.

6. Praeterea nota, quod iste terminus *genus* in prima et secunda acceptione est terminus <primae>¹ intentionis significans^m immediate rem vel res condistinctam vel condistinctas signo vel signis ad placitum significativo vel significativis vel sibi aequivalenti seu aequivalentibus. Sed ille terminus *genus* in tertio sua acceptione est terminus secundae intentionis et est signum omnium significatorum de pluribus speciebus praedicabilium. Et primis duabus acceptionibus dimissis, solum de tertia acceptione est intelligenda quaestio praesens, quia de tali etiam ponitur auctoritas Porphyrii modum allegata.

7. Praeterea nota, quod ille terminus *principium* capitur dupliciter: Uno modo pro illo, quod realiter concurrit ad causandum principiatum; et sic principium et causa convertuntur, et ita omne principium alterius est materia, forma, efficiens et finis, quia tot modis dicitur causa, ut patet II *Physicorum*⁷. Secundo modo capitur principium magis logicaliter, et est illud, quod ponitur in diffinitione alterius et vocatur principium diffinitivum, vel quod continetⁿ sub se alterum, et vocatur principium contentivum eo modo, quod superius continet suum inferius sub se; et capiendo principium secundo modo, tunc omne tale vocatur principium cognoscendi.

8. His visis sit prima conclusio illa: Non omne principium est suarum^o specierum sub se contentarum, primo modo principium capiendo. Probatur: Aliquod genus non est principium alicuius speciei, sic capiendo principium. Igitur conclusio vera. Consequentia patet ex terminis. Argumentum probatur: Et ponatur, quod Sortes simplici apprehensione apprehendit asinum sub conceptu animalis generali. Tunc iste conceptus animalis existens in mente Socratis est aliquod genus; et tamen non est principium alicuius speciei, primo modo capiendo principium, ut est de se notum. Igitur etc.⁸.

9. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc non omne genus esset causa speciei. Falsitas probatur: Quicquid habet se ad spe-

1 secundae *Ms.*

m signatas *Ms.*

n pertinet *Ms.*

o suorum *Ms.*

⁵ *Ibid.* 6, 8–10.

⁶ *Ibid.* 6, 25–7, 2.

⁷ ARIST. *Phys.* 2 c. 7, 198a 21–24.

⁸ Cf. GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* c. 1 § 4, 19, 19–22.

ciem sicut materia ad formam^p, hoc est causa. Omne genus est huiusmodi. Igitur etc.^q. Maior nota, cum omni^r materia sit causa rei, ut patet I *Physicorum* et II⁹. Minor patet per Porphyrium¹⁰, [f. 32vb] ubi dicit, quod species componatur ex genere et differentia, a genere quidem tamquam materia et differentia vero tamquam ex forma.

10. Praeterea secundo, omne, quod est effectivum specierum, hoc est principium earum, capiendo principium primo modo. Sed omne genus est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex terminis. Minor probatur: Illud, quod semper est productio specierum, et hoc non potest esse ab individuis vel a specie. Igitur semper est productio specierum a genere; igitur semper genus producit speciem. Sed hoc non est verum de uno genere tantum vel de aliquibus generibus tantum. Igitur necessario hoc erit verum de quolibet genere. Igitur omne genus est productivum specierum et per consequens effectivum eorundem.

11. Ad primum istorum: Tunc non omne genus esset causa etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quicquid habet se ad speciem tamquam ad materiam etc., concessa maiore nego minorem. Ad Porphyrium dico, quod ipse non dicit hoc de omni specie, quia aliqua species bene componitur ex genere tamquam ex materia et eius differentia tamquam ex forma, ut patet de illa specie animal rationale mortale. Non tamen omnis species sic est composita, licet aequivalenter^s speciei bene correspondeat diffinitio vel descriptio composita ex genere et differentia.

12. Ad secundum: Omne, quod est effectivum etc., nego minorem. Ad probationem: Quia semper est productio specierum; igitur etc. Transeat illa ad praesens. Et quando dicitur: Hoc non potest esse ab individuo etc., illam ego nego, quia semper individuum potest producere speciem, licet tamen nullum individuum saltem inter ista individua et inferiora semper posset producere speciem^t; et capio individuum non solum pro termino individuali, sed pro re significata termino individuali.

13. Secunda conclusio: Omne genus est principium diffinitivum^u vel contentivum suarum specierum. Probatur: Omne, quod habet aptitudinem sub se continendi plures species vel ponendi in diffinitivo

p ad formam *del. et cum omni materia sit causa rei add. et del.* q hoc est causa . . . Igitur etc. *marg.* r omne *Ms.* s aequivalet *Ms.* t ne *add. et del.* u infinitivum *Ms.*

⁹ ARIST. *Phys.* 1 c. 9, 192a 31–32, 2 c. 1, 193a 29–30; cf. *not.* 7.

¹⁰ *De differentia* 18, 12–14.

speciei, hoc est principium diffinitivum vel contentivum speciei. Omne genus est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota de se. Minor patet per processum Porphyrii¹¹, ubi dicit de genere. Videtur enim continere multitudinem omnium^v, quae sunt sub eo, specierum.

14. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc omne genus poneretur in diffinitione speciei vel containeret sub se species. Falsitas probatur: Et ponatur, quod A sit unum simplex, cuius quaelibet species sit destructa circa genus, nec ponitur in diffinitione speciei, nec continet sub se plures species, ut est de se satis clarum. Igitur etc.

15. Praeterea secundo, si^w sic, tunc omne genus esset locus speciei. Consequentia tenet, cum omne genus continens sit locus eorum, quae sub eo continentur. Falsitas probatur, quia tunc omne genus esset principium conservativum suarum specierum. Consequentia tenet, cum omnis locus est conservativus sui locati, ut patet IV *Physicorum*¹². Falsitas probatur, quia tertia acceptio generis universaliter coincideret cum secunda, quod patet falsum. Consequentia [f. 33ra] tamen tenet eo, quod genus secundo modo capitur pro principio effectivo vel conservativo rei.

16. Ad primum istorum: Tunc omne genus poneretur etc., nego consequentiam eo, quod non oportet omne contentivum contineri vel diffinitivum diffiniri^x. Sed sufficit, quod contentivum habeat aptitudinem continendi, diffinitivum vero aptitudinem diffiniendi.

17. Ad secundum: Tunc omne genus etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod continens non capitur hic pro illo, quod circumdat alterum realiter, sed solum pro illo non semper oportet, quod sit locus.

18. Tertia conclusio est ista: De quolibet ente prius habetur notitia generis quam speciei. Probatur: De quolibet ente prius habetur notitia magis universalis quam minus universalis. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet, cum omne genus sit contentivum specierum, ut patet ex conclusione secunda, et tamen omne contentivum sit universalibus his, quae sub eo continentur vel quae sub eo possunt contineri. Argumentum patet ex prooemio *Physicorum*¹³, ubi dicitur: »Unde de

v omni Ms.

w corr. ex sit

x diffinire Ms.

¹¹ De genere 6, 22–25.

¹² ARIST. *Phys.* 4 c. 4, 210 b 34–211 a 1.

¹³ *Ibid.* 1 c. 1, 184 a 23–24.

universalibus in singularia oportet procedere.« Unde patet contrarie, quod illa potest concedi in aliquo sensu: Omne genus est principium cognoscendi suarum specierum.

19. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc omnis conceptus generis esset notior conceptu speciei. Falsitas probatur: Genus et species sunt <aeque notae>^y. Igitur alicuius generis conceptus non est notior conceptu suae speciei. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia genus et species sunt correlativa, ut patet per Porphyrium¹⁴, qui dicit, quod »oportet utrasque in utriusque rationibus uti«. Sed omnia correlativa sunt aequae nota, eo quod cognito uno correlativorum diffinite cognoscitur et reliquum, et e converso, ut patet per Philosophum in *Praedicamentis*¹⁵.

20. Praeterea secundo, possibile est aliquam habere notitiam speciei, qui non habet notitiam generis. Igitur conclusio^z cum contrario falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia aliquis puer habet notitiam huius speciei equi, qui tamen^a non habet notitiam sui^b generis. Igitur etc. Argumentum probatur, quia possibile est, quod si puero^c dicatur *sella*, equum intelligere statim per illam propositionem denotatur, eo quod habet notitiam huius speciei equus. Et si eidem dicatur *sella animal*, ignorat, quid denotatur per illam propositionem, eo quod ignorat hoc genus animal. Igitur possibile est, quod puer habeat notitiam speciei, non habendo notitiam sui generis.

21. Ad primum istorum: Tunc omnis conceptus generis etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia genus et species sunt <aeque notae>^detc., nego consequentiam, quia licet isti duo termini *genus* et *species* vel sibi similes sunt <aeque notae>^e, non tamen genus est aequae notum cum sua specie^f sub se contenta, quia ille terminus *species* non est species contenta sub hoc termino *genus*.

22. Ad secundum: Possibile est aliquem etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia aliquis puer habet etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia possibile est, si puero etc., concesso toto antecedente nego consequentiam, quia licet puer non habeat notitiam sui generis probati significantis ad placitum, tamen habet notitiam generis sibi

y aequivoce *Ms.*
Ms.

z vera *add.*

a *repet.*

b suis *Ms.*

c puer

d aequivoce *Ms.*

e aequivoce *Ms.*

f cum *add. et del.*

¹⁴ *De specie* 9,1-3.

¹⁵ *ARIST. Praed. c. 7, 8a 35-b1.*

subordinati [f. 33rb] in conceptu naturaliter significantis vel etiam alicuius alterius generis in voce vel in scripto, quod idem cum isto termino *animal* repraesentat.

23. Per hoc ad principales. Ad primam: Illud, quod est posterius etc., nego maiorem. Ad probationem concedo, quod omne principium sit prius principiatis, et cum hoc concedo, quod aliquod principium sit posterius suis principiatis. Et sic concedo communiter, quod idem respectu eorundem est prius et posterius, aequivoce tamen prius et posterius capiendo, quia possibile est, quod genus respectu aliquarum specierum sit posterius secundum tempus, et tamen respectu earundem sit prius secundum consequentiam subsistendi.

24. Ad secundam: Tunc animal etc., nego consequentiam, quia ut patet in *conclusionem* prima, non omne genus est principium causativum suarum specierum.

25. Ad tertiam: Omne principium etc., dico, quod maior bene patet. Tenet in principio, quod est pars essentialis rei, non autem de principio, prout principium capitur in *conclusionem* secunda.

Et sic patet quaestio.

QUAESTIO 9

Utrum diffinitio generis a Porphyrio data sit bona.

1. Et arguitur primo quod non. Si esset bona, tunc omne genus foret praedicabile de pluribus differentibus specie. Consequentia tenet ex quaestione. Falsitas probatur, quia tunc genus subalternum esset praedicabile de pluribus differentibus specie, et per consequens genus subalternum esset praedicabile de pluribus differentibus genere subalterno^a. Consequentia tenet, cum omne genus subalternum sit species, ut patet per Porphyrium¹. Falsitas probatur: Et capitur genus subalternum, quod sit A. Tunc sic A est praedicabile de pluribus differentibus genere subalterno^b. Igitur A est praedicabile de pluribus differentibus hoc genere subalterno, si sic demonstrando A. Quod patet falsum

a subalterne *Ms.*

b subalterne *Ms.*

¹ *De specie* 11, 15–16.

eo, quod illa omnia, de quibus praedicatur A, conveniunt in ipsa A; et per consequens nulla, de quibus praedicatur A, differunt in ipsa A. Igitur A non praedicatur de pluribus differentibus in hoc genere subalterno^c, quod est A.

2. Praeterea secundo, aliquod genus non praedicatur de pluribus. Igitur diffinitio non est bona. Consequentia tenet. Antecedens probatur: Et capiatur illa propositio: Homo est substantia. Tunc hoc genus substantia tantum praedicatur de uno. Igitur hoc genus substantia non praedicatur de pluribus. Ergo aliquod genus non praedicatur de pluribus.

3. Praeterea tertio, genus non convenit diffinito. Igitur quaestio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia si genus competeret diffinito, igitur generis esset genus; et per consequens in generibus esset procedendum in infinitum, quod patet falsum. Consequentia probatur, quia omnis diffinitio componitur ex genere et differentia. Si igitur generi competit diffinitio, talis etiam ex genere et differentia componeretur. Etiam per consequens generis erit genus. Et qua [f. 33 va] ratione unius^d generis est genus, eadem ratione alterius generis genus erit.

4. Oppositum illius patet per Porphyrium capitulo *de genere* et communiter alios logicos diffinitionem a Porphyrio datam approbantes.

5. Circa quaestionem nota, quod Porphyrius² sic describit genus: »Genus est, quod praedicatur de pluribus et differentibus specie in eo, quod quid sit.« Et ista non est diffinitio propriissime dicta, quae est diffinitio quid rei, sed quaedam descriptio³.

6. Praeterea nota, quod illa diffinitio dupliciter potest intelligi: Uno modo simpliciter, sicut embulia sonant sic, quod ly *differentibus* distribuat hunc terminum *specie*, et quod ly *praedicatur* denotet^e actum praedicandi, et quod ly *de pluribus* denotet^f, quod omne genus datum sub sua propria forma de pluribus praedicetur. Secundo modo sic intelligitur, quod loco illius *differentibus specie* ponatur *specie differentibus*, et quod ly *praedicatur* denotet aptitudinem praedicandi, et quod

c subalterne Ms.

d *sup. lin. et in lin.* videmus

e denotat Ms.

f denotat Ms.

² *De genere* 7,1–2.

³ GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* c. 1 § 5, 21, 42–43: . . . non est definitio proprie dicta, sed quaedam descriptio. Cf. *Porphy.* *ibid.* 6, 26.

ly *de pluribus* denotet genus habere aptitudinem praedicandi de pluribus, non sub sua propria forma, sed secundum aequivalentiam, ita quod tota diffinitio sic intelligatur: Genus est, quod secundum aequivalentiam habet aptitudinem de pluribus differentibus praedicandi.

7. His visis sit prima conclusio illa: Dicta diffinitio generis intellecta primo modo non est bona. Probatur: Illa diffinitio non est bona, quae non convenit cuilibet^g contento sub diffinito. Dicta diffinitio generis primo modo intellecta est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, minor probatur, quia aliquod genus, puta subalternum, non praedicatur de pluribus differentibus specie. Quod probatur, quia hoc genus animal non praedicatur de aliquibus, quae differunt specie. Probatio, quia si praedicatur de aliquibus, quae differunt specie, sit illa gratia exempli: Homo et asinus, qua homo et asinus, differunt specie. Igitur homo et asinus differunt hac specie. Si sic demonstrando hanc speciem animal, falsitas patet; tamen conveniunt in hac specie subalterna, quae est animal. Consequentia tenet ex eo, quod ly *specie* stat ibi confuse distributive mobiliter⁴. Et aliquod genus, puta universa'e, non praedicatur secundum propriam formam de pluribus eo, quod illud, quod est semel dictum, non potest amplius resumī, ut patet in praedicamentis etc.

8. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc aliquod genus non praedicaretur de pluribus differentibus specie in quid. Falsitas probatur, quia tunc aliquod genus non haberet sub se plures species; et per consequens non semper divisio generis esset in plures species, quod est contra Porphyrium⁵ dicentem: Semper enim in plures species divisio generis est.

9. Praeterea secundo, omnis illa diffinitio est bona, quae componitur ex genere et differentia. Dicta diffinitio generis primo modo intellecta est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota eo, quod illa est una condicio bonae diffinitionis; minor, quod ly *praedicatur* ponitur ibi loco generis, et alia membra ponuntur loco differentiae.

10. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc aliquod genus etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc aliquod genus non haberet etc. Quicquid sit de consequente, nego consequentiam eo, quod

^g *incert.*

⁴ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log.* I c. 74, 228–230 (*de suppositione confusa distributiva mobili*); *ibid.* c. 70, 212, 86–88.

⁵ Cf. *not.* 2; cf. *De differentia* 15, 12–13.

non oportet semper genus actualiter de illis speciebus praedicari, quae ab eo actualiter sunt contentae.

11. Ad secundum: Omnis diffinitio etc., nego maiorem. [f. 33vb] Ad probationem dico, bene concedendo, quod illa sit una condicio bonae diffinitionis, quod ipsa sit composita ex genere et differentia. Ipsa tamen non sufficit sola ad constituendum bonam diffinitionem.

12. Secunda conclusio sit illa: Dicta diffinitio generis intellecta secundo modo est bona. Probatur: Omnis illa diffinitio generis, quae convenit cuilibet^h generi, qua cognoscitur differentia generis a quolibet alio praedicabili, quod non est genus, non superfluens nec diminuta, indicans cum hoc essentiam generis per nomina, notitia est bona. Dicta diffinitio secundo modo intellecta est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota. Minor patet per Porphyrium in littera, qui eam particulatim deducit. Et per hoc, quod est *de pluribus praedicari*, differt genus ab individuo, quod tantum est praedicabile de uno. Et per hoc, quod est *praedicari de pluribus specie differentibus*, genus differt a specie, quod non est genus, et quae solum est praedicabilis de pluribus numero differentibus. Et per hoc, quod dicit *in eo, quod quid sit*, differt genus a differentia, proprio et accidente, quae non in quid, sed in quale praedicantur⁶.

13. Contra conclusionem dubitatur: Non omne genus praedicatur in quid. Igitur conclusio¹ falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Aliquod genus praedicatur in quale. Igitur non omne genus praedicatur in quid. Consequentia tenet, cum nullum^k praedicatum in quale sit praedicatum in quid. Argumentum probatur, quia hoc genus *coloratum* praedicatur in quale, quia si quaeritur, quale est corvus vel quale est cygnus, convenienter respondetur: Coloratum etc.

14. Praeterea secundo, si sic, tunc in illa propositione: Genus praedicatur de pluribus specie differentibus in quid, ly *specie* non staret confuse distributive mobiliter. Falsitas probatur, quia tunc non omnis comparativus haberet virtutem distribuendi et mobilitandi quemlibet terminum communem immediate sequentem se. Falsitas patet communiter per logicos.

15. Ad primum istorum: Non omne genus etc., nego antecedens, prout ly *praedicatur* dicit aptitudinem praedicandi. Ad probationem: Aliquod genus praedicatur in quale etc., quicquid sit de antecedente,

^h *incert.*

ⁱ *vera add. et del.*

^k *genus add. et del.*

⁶ *De genere 7, 9–8, 16.*

nego consequentiam eo, quod est possibile, quod unum et idem praedicatum habeat aptitudinem praedicandi in quid et etiam aptitudinem praedicandi in quale, sed diversimode.

16. Ad secundum, si sic, tunc in illa propositione: Genus praedicatur etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc non omnis comparativus etc., concedo consequentiam. Ad falsitatem dico, quod logici bene componunt, quod omnis comparativus habeat virtutem confundendi quemlibet terminum communem immediate sequentem se, qui regitur ab eodem, sed nunc in proposito ly *specie* non regitur ab isto comparativo *pluribus*, sed potius ab isto participio *differentibus*, prout patet scienti grammaticam.

17. Tertia conclusio: Dicta diffinitio convenit isti termino *genus* pro se supponenti. Probatur: Dicta diffinitio convenit isti termino *genus* supponenti personaliter [f. 34ra] pro quolibet suo significato⁷. Sed iste terminus *genus* supponit personaliter pro se ipso. Igitur dicta diffinitio convenit ipsi generi pro se supponenti. Maior nota, cum omnis bona diffinitio debeat competere cuilibet contento sub diffinito, et cum dicta diffinitio generis sit bona, ut patuit ex *conclusionem* priori⁸. Igitur etc. Sed minor probatur: Ille terminus *genus* est impositus ad significandum quodlibet genus. Igitur ille terminus *genus* personaliter habet supponere pro quolibet genere. Sed ille terminus *genus* est met aliquod genus. Igitur ille terminus *genus* habet personaliter supponere pro se ipso.

18. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc descriptio generis data non esset bona. Falsitas patet ex *conclusionem* praecedenti⁹. Consequentia probatur, quia iste terminus <non>¹ praedicatur de pluribus specie differentibus, quia haec est falsa: Homo est genus; et haec est falsa: Asinus est genus. Igitur iste terminus *genus*^m non praedicatur de pluribus specie differentibus.

19. Praeterea secundo, si sic, tunc ille terminus *genus* est praedicabile de pluribus specie differentibus. Falsitas probatur, quia vel homo esset pro se vel pro suo significato: Non pro seⁿ, quia tunc ipse esset in praedicabilibus. Consequentia probatur, quia *praedicari de praesup-*

l nota Ms.

m igitur iste terminus *genus repet.*

n non *add. et del.*

⁷ Cf. q. 7 not. 8.

⁸ Cf. n. 12.

⁹ *Ibid.*

ponit *esse in*, non etiam pro aliquo suo significato, quia tunc aliquid significatorum suorum esset in pluribus, quod etiam patet falsum.

20. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc descriptio generis data etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia genus non praedicatur etc., nego illam. Ad probationem: Quia haec est falsa: Homo est genus etc., concesso antecedente nego consequentiam, quia licet non praedicetur de istis speciebus homo et asinus et similibus sibi, tamen praedicatur de aliis speciebus secundarum intentionum, quia istae praedicationes sunt bonae: Genus generalissimum est genus, et genus subalternum est genus, et consimiles etc.

21. Ad secundum: Tunc iste terminus *genus* esset praedicabile etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Vel homo esset pro^o se etc., dico, quod utroque modo. Ad probationem^p concedo, quod ipsum sit in pluribus tamquam signum in suis significatis. Sed non secundum inhaerentiam realem; et eodem modo dico de suo significato.

22. Per hoc ad principales. Ad primam dico, quod laborat pro conclusione prima, quia ly *specie* non debet postponi ly *differentibus*. Et haec ratio bene concludit.

23. Ad secundam dico, quod etiam laborat pro eadem conclusione eo, quod ratio bene concludit, prout ly *praedicatur* dicit actum praedicandi.

24. Ad tertiam dico: Generi non competit etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia si generi competeret etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc in generibus esset procedendum in infinitum, nego consequentiam. Ad probationem: Quia qua ratione unius generis est genus etc., nego illam, quia genus subalternum bene est genus, quod tamen de genere generalissimo veritatem habere non oportet.

Et sic patet.

QUAESTIO 10

[f. 34rb] Utrum unum individuum sit tantum de uno solo praedicabile.

1. Et arguitur primo quod non. Nullum praedicabile de pluribus est tantum de uno solo praedicabile. Aliquod individuum est praedicabile de pluribus. Ergo aliquod individuum non est tantum de

o per *Ms.*

p improbationem *Ms.*

uno solo praedicabile. Maior nota ex terminis. Minor probatur: Et ponatur, quod sint tres homines, scilicet A B C, quorum cuilibet^a sit impositum hoc nomen^b Sortes. Tunc iste terminus *Sortes* est praedicabilis de istis tribus, et tamen est individuum utriusque. Igitur etc.¹.

2. Praeterea secundo, si omne individuum est tantum de uno solo praedicabile, igitur ens est tantum de uno solo praedicabile. Consequentia tenet, cum omne individuum sit ens. Falsitas probatur: Nullum praedicatum communissimum est tantum de uno solo praedicabile. Ens est praedicatum communissimum. Ergo omne ens est tantum de uno solo praedicabile.

3. Praeterea tertio, omne, quod significat plura individua univoce, est de pluribus praedicabile. Sed individuum significat plura individua univoce. Igitur individuum est de pluribus praedicabile². Maior nota. Minor probatur, quia individuum significat univoce illa individua, quae sunt Sortes et Plato et Cicero et consimilia. Tunc sic individuum est de pluribus praedicabile. Igitur individuum non tantum de uno solo est praedicabile. Igitur aliquod individuum non tantum de uno solo est praedicabile. Sed hoc contradicit quaestioni. Igitur quaestio falsa.

4. Oppositum illius patet per Porphyrium in capitulo *de genere*³ statim post diffinitionem generis, ubi dicit: »Eorum enim, quae praedicantur, alia quaedam vero de uno solo dico, ut individua etc.« Et etiam patet postea in capitulo *de specie*⁴, ubi dicit: »Individuum enim de uno solo particulari semper^c est praedicabile.«

5. Circa quaestionem nota, quod ille terminus *individuum* dupliciter accipitur⁵: Uno modo pro omni re singulari, quae est una^d numero; et sic iste terminus *individuum* est terminus primae intentionis. Et ut sic omne ens est individuum. Secundo modo iste terminus *individuum* solum capitur de terminis individualibus, quae sunt signa ad placitum instituta vel eis aequivalentia; et sic iste terminus *individuum* est terminus secundae intentionis⁶. Et de ista acceptione huius termini *individuum* debet intelligi praesens quaestio et non de prima.

a *incert.*

b nomine *Ms.*

c *incert.*

d uno *Ms.*

¹ ALBERT. *q. 2 de specie arg. 4 f. D 2va, ibid. concl. 1, secundo modo f. D 2vb.*

² *Ibid. arg. 5 f. D 2va.*

³ *De genere 7, 2-3.*

⁴ *De specie 13, 21.*

⁵ ALBERT. *ibid. concl. 1 dist. f. D 2vb.*

⁶ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log. I c. 11, 40, 57-61.*

6. Praeterea nota, quod dupliciter potest intelligi terminum aliquem de pluribus praedicari vel esse praedicabilem: Uno modo univoce, scilicet secundum nomen unum conceptum quidditativum tantum sumptum ab eodem nomine. Alio modo aequivoce, [f. 34va] scilicet secundum unum nomen et diversos conceptus^e quidditativos, quibus non correspondet unus conceptus quidditativus communis sumptus ab illo nomine.

7. Praeterea nota, terminum esse univoce praedicabilem, dupliciter intelligitur: Uno modo, quod sit univoce praedicabilis de uno solo^f; alio modo, ut sit praedicabilis de pluribus, sive illa plura significant plura individua formaliter distincta sive non⁷.

8. His visis sit conclusio prima ista: Nullum individuum est praedicabile de pluribus sub illa ratione, qua individuum, sumendo terminum praedicari univoce de pluribus⁸. Probatur: Illud, quod est tantum de uno solo praedicabile, non est praedicabile de pluribus univoce. Sed omne individuum tantum de uno solo est praedicabile sub illa ratione, qua est individuum. Igitur nullum individuum est de pluribus praedicabile univoce sub illa ratione, qua est individuum, capiendū ly *praedicabile de pluribus* primo modo. Maior patet ex terminis. Sed minor patet per Porphyrium⁹. Et patet etiam ex eo, quod quodlibet individuum de forma suae impositionis est impositum ad hoc, quod tantum unam rem significat. Unde patet contrarie, quod in isto sensu quaestio est vera.

9. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc ille terminus *indivisibilis Sortes* non esset univoce de pluribus praedicabilis^g ex forma suae impositionis intelligendo praedicari de pluribus primo modo. Falsitas probatur: Et ponatur, quod iste terminus *Sortes* sit impositus duobus^h, scilicet A B. Tunc arguitur sic: Ille terminus *Sortes* convertitur cum hoc disiuncto Aⁱ B. Sed hoc disiunctum est de pluribus praedicabile univoce. Igitur ille terminus *Sortes* est praedicabilis de pluribus univoce.

10. Praeterea secundo, tunc ly *aliquis homo* non esset univoce praedicabilis de pluribus. Falsitas patet de se, quia ly *aliquis homo* prae-

e acceptus *Ms.* f individua significantibus formaliter distincta *add.*

g praedicabile *Ms.* h modis *add. et del.* i et *add. et del.*

⁷ Cf. ARIST. *Praed. c. 1, 1 a 6-13*; GUILLELM. OCKH. *ibid. I c. 13, 44-47*.

⁸ ALBERT. *ibid. concl. 2 f. D 2 vb.*

⁹ *De genere 7, 2-4.*

dicatur de Sorte et Platone et de pluribus aliis. Consequentia probatur, quia ly *aliquis* est quoddam individuum. Quod probatur, quia ly *aliquis homo* est aliquid praedicabile; et non est genus vel species vel aliquid aliorum universalium. Igitur est individuum.

11. Ad primum istorum: Tunc ille terminus *indivisibilis Sortes* etc., concedo consequentiam. Ad improbationem ponatur, quod ille terminus *Sortes* sit impositus^k duobus. Concedo casum et nego, quod hoc disiunctum A vel B sit de pluribus praedicabile^l univoce, quia praedicatur de A secundum unum conceptum quidditativum et de B secundum alium. Sed isti conceptus numquam conveniunt in aliquo conceptu communi univoco sumpto ab hoc disiuncto A vel B.

12. Ad secundum: Tunc ly *aliquis homo* non esset praedicabile de pluribus etc. Concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia ly *aliquis homo* est praedicabile de Sorte et Platone etc., illam nego. Sed ille terminus *homo* bene est praedicabile univoce, et ly *aliquis* est eius determinatio. Ex quo patet, quod ly *aliquis homo* non est aliquid praedicabile; sed ly *homo* est praedicabile et ly *aliquis* determinat ipsum.

13. Secunda conclusio: Individuum de pluribus est praedicabile, univoce capiendi praedicari [f. 34vb] secundo modo. Probatur: Omne individuum habet aptitudinem praedicandi de quolibet sibi simili univoce. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet, cum cuiuslibet individui possunt esse plures termini similes. Argumentum probatur, quia iste terminus *Sortes* aptitudinem de quolibet termino sibi simili (habet)^m, et ille terminus *Plato*, et sic de pluribus. Igitur etc. Nam illae praedicationes sunt bonae: *Sortes* est *Sortes*, ille *homo* est *Sortes*, et sic de consimilibus etc.

14. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc omne individuum esset universale. Falsitas patet in Porphyrio, qui distinguit individua ab universalibus eo, quod individua non sunt praedicabilia de pluribus¹⁰. Universalia vero sunt praedicabilia de pluribus. Consequentiaⁿ probatur: Omne praedicabile de pluribus est universale. Omne individuum est praedicabile de pluribus. Igitur etc. Maior nota per diffinitionem universalis. Minor patet ex *conclusionem*.

15. Respondetur: Quando arguitur: Si esset vera etc., nego consequentiam. Ad probationem: Omne praedicabile de pluribus etc., nego

k impositis *Ms.*

l de pluribus *add. et del.*

m *om.*

n tenet *add. et del.*

¹⁰ *Ibid.* 7, 2–5.

maiolem. Ad probationem dico, quod diffinitio sic debet intelligi, quod omne praedicabile de pluribus significantibus individua formaliter distincta, hoc est bene universale; et non oportet, si aliquid est praedicabile de pluribus unam rem significantibus, quod hoc sit universale.

16. Tertia conclusio: Iste terminus *individuum* non est individuum. Probatur: Nullum praedicabile de pluribus univoce significans res formaliter distinctas est individuum. Individuum est huiusmodi. Igitur ille terminus individuum non est individuum. Maior nota ex *conclusionem* prima. Minor probatur, quia iste terminus *individuum* est praedicabilis de terminis significantibus individua speciei humanae et de terminis significantibus individua speciei asinae et de pluribus aliis. Igitur etc.

17. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc ille terminus *individuum* esset <universale>^o. Falsitas probatur, quia tunc esset genus vel species vel aliquid aliorum universalium in quale praedicabile vel in quid. Falsitas probatur primo, quod non sit universale in quale praedicabile. Hoc patet ex hoc, quia est praedicabilis in quid et non aliter. Quod etiam non species sit, probatur: Vel esset species subalterna vel species specialissima. Non specialissima, quia nullum praedicabile de pluribus specie differentibus est species specialissima. Sed ille terminus *individuum* est quoddam praedicabile de pluribus specie differentibus. Igitur etc. Maior nota. Minor probatur, quia ille terminus *individuum* est quoddam praedicabile de pluribus terminis specie differentibus et diversarum specierum, ut patet ex probatione conclusionis. Igitur etc. Si dicitur, quod sit species^p subalterna, igitur est genus, falsitas probatur: Omne genus habet sub se plures species. Sed ille terminus *individuum* habet sub se plures species. Igitur ille terminus *individuum* non est species. Maior nota. Minor probatur, quia ille terminus *individuum* solum habet sub se plura individua eo, quod non videtur esse bona praedicatio, ubi terminus *individuum* praedicatur de specie. Alias enim haec esset concedenda: Species est individuum, quod tamen patet falsum.

18. Respondetur: Quando arguitur: Si sic^q, tunc ille terminus individuum [f. 35ra] etc., concedo consequentiam. Et ulterius concedo, quod ille terminus *individuum* habet sub se species. Et etiam concedo, quod ille terminus *individuum* praedicatur de pluribus speciebus, quia

o om.

p sup. lin. et in lin. genus del.

q incert.

praedicatur de istis *individuum humanum*, *individuum asininum*, et sic de aliis. Sed nego consequentiam, quando infertur: Igitur species est individuum.

19. Per hoc ad principales. Ad primam dico, quod bene concludit, quod aequivocum sit praedicabile de pluribus aequivoce et non univoce; et hoc non repugnat alicui *conclusionum*.

20. Ad secundam: Si omne individuum etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Nullum praedicatum communissimum etc., concedo istam rationem et eius conclusionem, scilicet quod ens non sit de uno solo praedicabile. Illae enim propositiones bene stant simul: Ens est de uno solo praedicabile, et: Ens non est de uno solo praedicabile, quia sunt duo subcontrariae, quae se bene compatiuntur invicem.

21. Ad tertiam: Omne significans plura etc., concedo bene, quod ille terminus *individuum* est de pluribus praedicabilis. Sed quando infertur: Ergo aliquod individuum est de pluribus praedicabile, dico distinguendo consequens eo, quod ly *individuum* in consequente supponit materialiter vel personaliter¹¹: Si personaliter, nego consequentiam. Si materialiter, concedo consequentiam et consequens propter diversitatem suppositionum; et quaestioni non repugnat.

Et sic patet quaestio.

QUAESTIO 11

Utrum necessario ad esse individui principium individuationis requiratur.

1. Et arguitur primo quod sic: Omne illud necessario requiritur ad esse individui, quod contrahit speciem ad esse individui. Sed principium individuationis est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex terminis. Minor probatur, quia species humana contrahitur ad esse Sortis vel ad esse Platonis; et hoc non est nisi per principium individuationis. Igitur etc.

2. Praeterea secundo, omne principium individui est principium individuationis. Sed necessario ad esse individui requiritur principium individui. Igitur necessario ad esse individui requiritur principium

¹¹ Cf. q. 7 not. 8.

individuationis. Maior nota, quia esse principium individui est constitutivum ipsius individui, et omne, quod est constitutivum individui, est principium individuationis. Minor patet de se.

3. Praeterea tertio, si non, tunc non esset ponenda aliqua differentia individualis. Consequentia tenet, quia talis differentia individualis, si ponitur, est principium individuationis. Falsitas probatur, quia sicut se habet genus ad species, sic species se habet ad individua. Sed genus descendit in species per differentias specificas. Igitur species descendit ad individua per differentias individuales. Igitur contingit ponere differentiam individualem.

4. Oppositum arguitur: Possibile est esse individuum sine principio individuationis contrahentis species ad esse individui. Igitur quaestio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia possibile est esse individuum non existente specie. Igitur etc.

5. Circa quaestionem nota, quod dupliciter possumus imaginari [f. 35rb] de principio individuationis: Uno modo omne illud dicitur principium individuationis, quod concurrit ad principiandum ad esse^a individuum vel ad causandum individuum, quia individuatio est individui causatio et sic principium <individui>^b dicitur principium individuationis. Alio modo dicitur principium individuationis secundum modum loquendi antiquorum illud, quod contrahit speciem ad esse individui.

6. Pro quo nota, quod ipsi antiqui¹ imaginabantur speciem esse naturam communem realiter existentem extra animam participatam^c realiter ab omnibus individuis sub se contentis. Verbi gratia, speciem humanam dixerunt esse quandam naturam communem universalem realiter existentem in Sorte et in Platone et in aliis individuis humanis. Et ita natura absolute capta est species. Et praeter istam naturam in quolibet individuo est una differentia individualis, quae non est materia vel forma illius individui, quae addita isti speciei constituit individuum. Verbi gratia, in Sorte praeter materiam et formam est natura humana specifica et cum hoc differentia individualis, scilicet Sortitas, quae addita naturae specificae contrahit ipsam^d ad esse individui, scilicet ad esse Sortis, et similiter in Platone eadem natura specifica cum diffe-

^a *incert.*
Ms.

^b individuationis *Ms.*

^c participationem *Ms.*

^d ipsum

¹ Cf. q. 5 not. 4.

rentia individuali, scilicet Platoneitate, quae contrahit ipsam ad esse Platonis; et eodem modo imaginandum est de aliis individuis².

7. Praeterea nota, quod individuum potest capi dupliciter, ut patuit ex *quaestione* priori³, uno modo pro omni re, quae est una numero, alio modo pro termino individuali.

8. His visis sit conclusio prima: Cuiuslibet individui creati primo modo dicti est aliquod^e principium individuationis, primo modo principium individuationis capiendo. Probatur: Cuiuslibet individui creati simplicis vel^f compositi^g est aliquod principium individuationis. Sed omne individuum creatum primo modo dictum est simplex vel compositum. Igitur etc. Maior nota, cum cuiuslibet individui creati compositi sunt principia individuationis tam intrinseca quam extrinseca ex eo, quod quodlibet tale habet materiam et formam et etiam alia principia extrinseca, scilicet efficiens^h et finem, ut patet ex II *Physicorum*⁴, et etiam ex eo, quod esse individuum causatum compositum habet principium effectivum, a quo est in esse productumⁱ. Igitur etc. Minor patet de se.

9. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc omne individuum creatum compositum haberet materiam et formam. Consequentia tenet ex conclusionis probatione. Falsitas probatur, quia tunc albedo existens in corpore haberet materiam et formam, quod patet falsum, cum sit simplex positum. [f. 35va] Consequentia probatur, quia talis albedo est quoddam individuum creatum compositum; quod probatur, quia componitur ex pluribus gradibus latitudinis albedinem constituentibus. Igitur etc.

10. Praeterea secundo, si sic, tunc quodlibet individuum causatum simplex haberet principium effectivum. Falsitas probatur: Et ponatur, quod A sit una latitudo albedinis producta in subiecto B; et ponatur, quod principium effectivum illius albedinis sit corruptum. Tunc patet falsitas consequentis.

11. Ad primum istorum: Si sic, tunc esset individuum etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc albedo etc., nego consequen-

e est aliquod *incert.*

f individui *add. et del.*

g compositis *Ms.*

h efficientem *Ms.*

i productivum *Ms.*

² Cf. *ibid.* not. 5; Ioh. Duns Scot. *Ord.* II d. 3 p. 1 q. 5-6 n. 170, n. 192.

³ Cf. q. 10 n. 5.

⁴ ARIST. *Phys.* 2 c. 3, 194b 23-195a 3; 2 c. 7, 198a 21-24.

tiam. Ad probationem: Quia albedo est <compositum>^k etc., dico, quod solum illud vocatur hoc compositum, quod habet compositionem ex materia et forma, et non illud, quod solum habet compositionem ex partibus quantitativis vel qualitativis.

12. Ad secundum: Tunc quodlibet individuum etc., concedo consequentiam. Ad probationem dico, quod licet principium effectivum albedinis particulare sit corruptum, adhuc tamen est principium effectivum albedinis universale, sicut est caelum.

13. Secunda conclusio sit illa: Cuiuslibet individui causati secundo modo dicti est aliquod principium individuationis, ut prius capiendo. Probatur: Cuiuslibet individui sic accepti anima est principium individuationis. Igitur <etc.>^l Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia quodlibet tale vel est mentale vel scriptum vel vocale: Si mentale, tunc est in anima; et per consequens anima est eius principium. Si vocale vel scriptum, tunc est impositum ad significandum per animam solum unam rem, ratione cuius vocatur individuum. Igitur etc.

14. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc omne individuum secundo modo dictum dependeret ab anima. Consequentia probatur, quia omne illud dependet ab anima, cuius anima est principium. Sed cuiuslibet talis individui^m animaⁿ est principium. Igitur etc. Falsitas probatur, quia tunc individuum scriptum dependeret ab anima, quod est falsum, intelligendo hoc de anima creata.

15. Praeterea secundo: Tunc materia et forma coinciderent. Falsitas patet II *Physicorum*⁵. Consequentia probatur, quia anima est subiectum vel materia individui mentalis, et cum hoc est principium individuationis eiusdem. Igitur est principium eius effectivum. Igitur eadem anima est materia et efficiens. Igitur materia et efficiens coincidunt.

16. Ad primum istorum: Tunc omne individuum etc., nego consequentiam. Ad probationem: Omne illud dependet etc., nego minorem. Sed sufficit, quod non possit esse individuum sive individualiter significans sine anima.

17. Ad secundum: Tunc materia et efficiens coinciderent, concedo consequentiam, intelligendo consequens de materia in qua. Ad Philosophum dico, quod ipse intendit dictum de materia, ex qua fit ipsum

k principium *Ms.*
animal

l conclusio *Ms.*

m talis *add. et del.*

n *corr. ex*

⁵ *Ibid.* 2 c. 7, 198a 22–25.

compositum per additionem formae substantialis ad ipsum. Et talis est ens in pura potentia. Igitur nullo modo est efficiens.

18. Tertia conclusio: Nullius individui est possibile principium individuationis secundo modo dictum. Probatur: Si alicuius individui esset possibile principium individuationis taliter dictum, tunc in aliquo individuo praeter materiam et formam sui foret aliqua natura communis specifica per tale principium individuationis ad esse individui contracta. Consequentia tenet ex *notabili* praemisso⁶. Falsitas patet ex *quaestione*, quae est quinta in ordine⁷.

19. Contra conclusionem dubitatur: [f. 35 vb] In aliquo individuo est possibilis differentia individualis privativa distincta a materia et forma eiusdem individui. Igitur conclusio falsa. Consequentia patet. Argumentum probatur: Et capiatur aliquod individuum, quod sit A. Tunc arguitur sic: A est individuum per individuationem. Ergo A est individuum per differentiam individualement privativam distinctam a materia vel forma. Consequentia tenet, cum individuatō sit privatio individuationis. Argumentum probatur, quia individuum dicitur quasi indivisum. Igitur si A est individuum, A est indivisum. Igitur A est individuum per indivisionem.

20. Praeterea secundo, omne illud^o requiritur ad esse individui, quod ipsum ponit in aliquo certo praedicamento. Sed principium individuationis secundo modo dictum est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota. Minor probatur, quia principium individuationis reponit ipsum individuum in infimo gradu praedicamenti. Igitur etc.

21. Ad primum istorum. In aliquo individuo etc., nego antecedens. Ad probationem: Capiatur aliquod individuum etc., admitto. Et quando tunc arguitur: A est individuum etc., nego antecedens. Ad probationem concedo bene, quod est indivisum; sed nego consequentiam, quod ergo A sit individuum per indivisionem distinctam a specie vel aliqua sui parte, eo quod indivisio ipsius non est aliud^p quam ipsum A existens indivisum.

22. Ad secundum: Illud requiritur etc., nego minorem. Ad probationem nego, quod principium individuationis secundo modo dictum reponit ipsum individuum ad infimum^q gradum praedicamenti, quia ipsa anima habet hoc facere.

o quod *add.*

p *corr. ex* aliqua

q infinitum *Ms.*

⁶ Cf. n. 6.

⁷ Cf. q. 5 n. 18.

23. Per hoc ad principales. Ad primam: Omne illud etc., concessa maiore nego minorem. Ad probationem: Quia species etc., dico ibi: Si intelligitur talis contractus realis, qualis exprimitur in uno *notabili*⁸, tunc nego istam; si autem contractus logicalis, scilicet quod species praedicatur de individuo affirmative, et significet illud idem quod individuum, tunc concedo eam. Et tunc dico, quod hoc fit per ipsam animam talem praedicationem ordinantem.

24. Ad secundam dico, quod laborat pro prima et secunda conclusione.

25. Ad tertiam: Tunc non esset ponenda aliqua, dico distinguendo consequentiam: Vel per differentiam individualement intelligitur aliqua res condistincta signo, de qua fit negatio in universali; vel intelligitur aliquis terminus significans proprietatem alicuius individui, per quam differt ab alio individuo. Si primo modo intelligitur, nego consequentiam; et tunc ad probationem dico, quod etiam nulla talis differentia est ponenda in specie. Sed si intelligitur consequens secundo modo, tunc concedo consequentiam et consequens. Et tunc ulterius dico, quod talis differentia non est principium individuationis, secundo modo principium individuationis capiendo.

QUAESTIO 12

[f. 36ra] Utrum diffinitio speciei specialissimae data a Porphyrio sit bona.

1. Et arguitur quod non. Illa diffinitio non est bona, quae non convenit cuilibet contento sub diffinito. Sed praedicta diffinitio speciei specialissimae est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, quia hoc requiritur ad bonam diffinitionem, quod conveniat cuilibet contento sub diffinito. Minor^a probatur, quia non convenit isti speciei specialissimae *deus*. Quod probatur, quia haec species deus non potest praedicari de pluribus numero differentibus, quia alias esset possibile fore plures deos, quod est falsum¹.

a corr. ex maior

⁸ Cf. n. 6.

¹ Cf. ALBERT. q. 1 de specie arg. 2 f. D 1 vb.

2. Praeterea secundo, si illa diffinitio esset bona, tunc esset convertibilis cum diffinito. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia convenit aliis a diffinito. Igitur non est convertibilis cum diffinito. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia etiam convenit generi. Igitur convenit alteri a diffinito. Argumentum probatur, quia genus est praedicabile^b de pluribus differentibus numero in quid².

3. Praeterea tertio, si diffinitio esset bona, igitur tantum conveniret speciei specialissimae pro terminis primarum intentionum vel tantum conveniret eis pro terminis secundarum intentionum. Falsitas probatur: Nam pro terminis primarum intentionum non, quia tunc solum termini secundarum intentionum essent praedicabiles de pluribus numero differentibus in quid. Quod patet falsum, quia etiam aliqui termini secundarum intentionum praedicantur in quid de pluribus numero differentibus. Etiam non convenit sibi tantum pro terminis secundarum intentionum, quia ut sic conveniret termino primarum intentionum. Cuius falsitas patet in istis terminis *homo*, *asinus* et consimilibus.

4. Oppositum huius patet in capitulo *de specie*³ et etiam per alios logicos dicentes dictam diffinitionem Porphyrii fore bonam et solum speciei specialissimae convenire.

5. Circa quaestionem nota, ut patet per Porphyrium in principio capituli *de specie*⁴: Ille terminus speciei capitur dupliciter, uno modo pro forma sive dispositione pulchra alicuius rei, secundo modo pro illo, quod in mente ponitur sub aliquo genere. Sic dicimus, quod iste terminus *homo* sit species illius termini *animal*. Et primo modo ly *species* est terminus primae intentionis, secundo modo ly *species* est terminus secundae intentionis, sicut prius dictum est in *quaestione* praecedenti⁵.

6. Praeterea nota, quod Porphyrius tripliciter speciem distinguit secundo modo dictam. Primo modo⁶ sic: »Species est, quae sub assignato genere est.« Secundo modo⁷ sic: »Species est, quae sub genere

^b praedicabilis *Ms.*

² Cf. *ibid.* arg. 1.

³ *De specie* 9, 6–7.

⁴ *Ibid.* 8, 17–9, 1.

⁵ Cf. q. 10 n. 5.

⁶ *Ibid.* 8, 19–20.

⁷ *Ibid.* 9, 4–5.

ponitur, de qua genus in eo, quod quid sit, praedicatur.« Tertio modo⁸ sic: »Species est, quae de pluribus differentibus in eo, quod quid sit, praedicatur.« Et ulterius Porphyrius⁹ dicit, quod priores diffinitiones conveniant speciebus specialissimis et speciebus non specialissimis, et tertia solum convenit speciebus specialissimis. De illa tertia quaerit quaestio praesens et non de duabus primis.

7. Praeterea nota, quod illa diffinitio dupliciter potest intelligi: Uno modo absolute, sicut ponitur sic, quod illa sit species specialissima, quae praedicatur de pluribus numero differentibus, et quod omne praedicabile de pluribus numero differentibus sit species specialissima. Secundo modo intelligitur sic, quod species specialissima est illa, quae directe sub genere posita tantum de pluribus significantibus vel aptis^c significare res eiusdem speciei specialissimae distinctas, et est univoce praedicabilis in eo, quod quid est.

8. His visis sit prima conclusio illa: Dicta diffinitio speciei specialissimae intellecta primo modo non est bona. Probatur: Illa diffinitio non est bona, quae non est convertibilis cum suo diffinito. Dicta diffinitio est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota II *Topicorum*¹⁰. Minor probatur: Illa diffinitio non est bona, quia praedicari de pluribus numero differentibus etiam convenit ipsi generi. [f. 36rb] Etiam diffinitio sic intellecta deficit in se, eo quod haec est falsa: Species specialissima est praedicabilis de pluribus differentibus numero. Igitur est praedicabilis de pluribus isto numero et illo numero et sic de aliis differentibus; et per consequens est praedicabilis de pluribus numero differentibus, quae ordinata sunt in generibus generalissimis, quod patet falsum.

9. Contra conclusionem dubitatur: Illa diffinitio est bona, quae a quolibet alio a diffinito distinguit diffinitum. Dicta diffinitio est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota. Minor patet per declarationem Porphyrii¹¹, quam ponit in littera de illis, quae ordinantur in praedicamento, inter quae numerat speciem specialissimam. Et dicit, quod ipsa est praedicabilis de pluribus numero differentibus in eo, quod quid sit, per hoc ipsius distinctionem ab aliis, quae in praedicamento ordinantur, innuendo.

c aptus *Ms.*

⁸ *Ibid.* 9, 6–7.

⁹ *Ibid.* 9, 7–9.

¹⁰ ARIST. *Top.* 2 c. 1, 109a 13–16.

¹¹ *De specie* 11, 7–12.

10. Respondetur: Omnis illa diffinitio etc., nego minorem. Ad Porphyrium dico, quod dictum suum debet intelligi, intelligendo illam diffinitionem secundo modo et non primo modo¹².

11. Secunda conclusio est illa: Praedicta diffinitio secundo modo intelligenda est bona. Probatur: Omnis diffinitio est bona, quae sufficienter indicat essentiam sui diffiniti per terminos notiores, et cum hoc est convertibilis cum diffinito. Praedicta diffinitio est huiusmodi¹³. Igitur etc. Maior nota. Minor patet intuitu ultimum *notabile*¹⁴.

12. Contra conclusionem dubitatur: Illa diffinitio non est bona, per quam diffinitur unum contrariorum sic, quod in ea non ponitur reliquum. Sed dicta diffinitio est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota per Philosophum in *Praedicamentis*¹⁵, ubi dicit: Si quis diffinite noverit unum contrariorum, diffinite noverit reliquum, per hoc innuens, quod illa diffinitio unius reliquum non potest habere sine cognitione alterius. Et etiam illud patet per Porphyrium¹⁶, qui loquitur de genere et specie; dicit: »Idcirco necesse est et^d in utroque rationibus utriusque uti.« Minor patet, quia genus et species sunt contraria, et in diffinitione speciei ponitur genus. Igitur etc.

13. Praeterea secundo, species specialissima de pluribus differentibus est praedicabilis. Igitur quaestio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia ille terminus *homo* est species specialissima, et est praedicabilis de istis terminis *vir* et *mulier* specie distinctis. Igitur etc.

14. Praeterea tertio, species specialissima est praedicabilis de pluribus distinctis. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia illa species specialissima homo est praedicabilis de his generibus substantia, quantitas, eo quod illa praedicatio est bona: Substantia est homo; quantitas est homo.

15. Ad primum istorum: Illa diffinitio etc., admissa^e maiore nego minorem. Ad probationem dico, quod in diffinitione speciei specialis-

d esse *Ms.*

e admisso *Ms.*

¹² Cf. n. 7.

¹³ Cf. BURIDAN. *In Porphyr. q. 8 concl. f. 237v*: Et tunc dicitur per modum conclusionis, quod haec descriptio sit bona. Probatur, quia ex parte declarat conceptum huius nominis *species specialissima* et est convertibilis cum diffinito . . .

¹⁴ Cf. n. 7.

¹⁵ ARIST. *Praed. c. 7, 8 a 36-37*.

¹⁶ *De specie 9, 2-3*.

simae primo modo intellectae non ponitur genus, tamen in illa ponitur genus implicite vel explicite, prout intelligitur secundo modo¹⁷.

16. Ad secundum: Species specialissima etc., nego antecedens. Ad probationem dico bene concedendo, quod haec species specialissima non praedicatur de istis *vir* et *mulier*; sed illi non distinguuntur specificae, sed solum accipiuntur.

17. Ad tertium: Species specialissima etc., nego consequentiam eo, quod licet aliqua species specialissima de aliquibus genere distinctis <sit praedicabilis>^f, hoc tamen non est, prout ipsa respectu speciei significat res taliter distinctas; et etiam non est idem secundum praedicationem dictam [f. 36va] proprie, quae est superioris de inferiori, sed est secundum praedicationem improprie dictam, quae est inferioris de superiori.

18. Tertia conclusio sit illa: Dicta diffinitio convenit speciei specialissimae tam pro nominibus primarum intentionum quam secundarum intentionum. Probatur: Omnis bona diffinitio convenit suo diffinito pro quolibet contento sub ipso sive significato per ipsum. Praedicta diffinitio est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota. Minor patet ex conclusione secunda.

19. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc dicta diffinitio conveniret speciei specialissimae pro se ipsa. Consequentia tenet, cum ipsum met videatur esse species specialissima secundae intentionis. Falsitas probatur, quia ly *species specialissima* est praedicabile de pluribus speciebus significantibus res specificae distinctas. Ideo non convenit sibi pro se ipso. Consequentia est nota. Argumentum probatur, quia ly *species specialissima* est praedicabile de istis terminis *species humana*, *species asinina* et multis consimilibus, quae specie differunt.

20. Praeterea secundo: Tunc dicta diffinitio diffinitur pro quolibet sub se contento. Consequentia tenet ex probatione. Falsitas probatur, quia tunc conveniret sibi pro individuus. Consequentia tenet eo, quod individua continentur sub diffinito.

21. Ad primum istorum: Si esset vera etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod ly *species specialissima* non est species specialissima, sed species subalterna.

22. Ad secundum: Tunc illa diffinitio etc., concedo consequentiam, intelligendo consequens sic, quod conveniat sibi pro quolibet contento

f sit praedicabilis *om*.

¹⁷ Cf. n. 7.

sub se tamquam significatum sub suo signo. Ad improbationem: Tunc conveniret sibi pro individuīs, nego consequentiam. Ad probationem dico, quod licet individua continentur^g sub ly *species specialissima* tamquam inferiora sub suo superiori, non tamen continentur sub ipsa tamquam significata sub suo signo.

23. Per hoc ad principales. Ad primam: Illa diffinitio etc., concessa maiore nego minorem. Ad probationem: Quia non convenit isti speciei deus, nego, quod illa species sit praedicabilis de pluribus. Ad improbationem: Tunc esset possibile fore plures deos, nego consequentiam, quia ille terminus *deus* ex forma suae impositionis habet aptitudinem praedicandi contra positionem de pluribus praedicari, si forent plures dei^h. Cum hoc tamen stat, quod impossibile est hunc terminum *deus* secundum primam impositionem de pluribus significantibusⁱ essentias distinctas praedicari¹⁸.

24. Ad secundam dico, quod laborat pro *conclusionē* prima.

25. Ad tertiam: Si diffinitio esset bona etc., nego consequentiam eo, quod convenit speciei tam pro terminis primarum intentionum quam secundarum intentionum, prout est ex *conclusionē* tertia manifestum.

Et sic patet.

QUAESTIO 13

Consequenter quaeritur, utrum species possit salvari tantum unico ipsius individuo existente.

1. Et arguitur quod non, quia si sic, tunc pari ratione genus posset salvari in unica sua specie. Consequentia tenet, quia sicut se habet species ad individua, sic se habet genus ad species. Igitur si species potest salvari in unica sua specie, falsitas probatur, quia tunc non semper^a unius generis essent plures species. Falsitas patet^b per Porphyrium in capitulo *de specie*¹, ubi dicit: »Genere quidem existente uno, speciebus vero pluribus semper in plures species divisio generis est.«

g continentur *Ms.*

h deos *Ms.*

i *incert.*

a essent *add. et del.*

b de se consequentia probatur *add. et del.*

¹⁸ Cf. ALBERT. *ibid.* ad 2 f. D 2rb.

¹ *De specie* 12, 22-13, 2.

2. Praeterea secundo, si sic, tunc species esset individuum. Falsitas patet de se. Consequentia probatur, quia [f. 36vb] si species potest salvari unico suo individuo, ponatur inesse. Et sit gratia exempli illa species homo, quae salvatur unico suo individuo. Tunc arguitur sic: Illa species homo tantum est praedicabilis de uno individuo, scilicet de Sorte. Igitur illa species homo est individuum. Consequentia tenet, quia omne, quod est tantum praedicabile de uno individuo, est individuum, ut patet per diffinitionem individui. Sed argumentum probatur, quia haec species homo, ut patet per casum, tantum habet unum individuum. Igitur haec species homo tantum est praedicabilis de uno individuo.

3. Praeterea tertio, si sic, tunc non omnis species praedicaretur de pluribus numero differentibus. Falsitas patet per diffinitionem speciei. Consequentia probatur, quia si species salvatur unico suo individuo, tunc tantum praedicatur de illo uno, in quo salvatur; et per consequens non praedicatur de pluribus individuis.

4. In oppositum arguitur: Si quaestio non esset vera, tunc ad existentiam speciei non sufficeret sibi aptitudo praedicandi de pluribus individuis. Falsitas patet ex dictis impositione praedicati. Consequentia tenet, quia alicuius speciei uno solo individuo existente, adhuc ipsa habet aptitudinem de pluribus praedicandi, licet contingat ipsam non de pluribus <actualiter>^c praedicari.

5. Circa quaestionem nota, quod speciem salvari in unico suo individuo non est aliud, nisi quod verum sit dicere aliquem terminum actu mentalem, vocalem vel scriptum fore speciem, quae solum significat de facto unam rem numero, vel quae de facto habet solum unum terminum individualement, sibi subordinatum significantem aliquod significatum. Et licet formentur plures alii termini individuales ibi, tamen nihil significant correspondentis sibi.

6. Praeterea nota, quod solet communiter fieri talis distinctio: Et est illa, quod quaedam est species in actu, et est ista, quae actu habet plura supposita, ut homo, asinus, vel consimiles; quaedam est species in potentia, quae solum habet unum suppositum in actu, ut patet de istis terminis *deus* vel *luna*, *mundus*, et sic de aliis; quae distinctio licet sit famosa, non tamen est multum necessaria eo, quod utroque modo species dicitur in actu, ut patet in *conclusionibus*.

c accidentaliter *Ms.*

7. His visis sit conclusio prima ista: Possibile est speciem salvari in unico individuo, qualitercumque species capitur. Probatur: Possibile est terminum specificum mentalem, vocalem vel scriptum esse speciem, qualitercumque species capiatur, sive proprie in actu, sive proprie in potentia, quae solum significat actualiter unam rem numero. Igitur conclusio vera; consequentia tenet. Ex *notabili* primo² argumentum probatur: Et ponatur, quod omnes asini destruantur praeter unum, qui sit A. Tunc ille terminus *asinus* solum significando asinum unum adhuc est species. Quod probatur: Omne quod habet aptitudinem praedicandi univoce de pluribus numero differentibus in quid et non de pluribus specie differentibus, hoc est species. Sed iste terminus *asinus* est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex secunda *conclusionione quaestionis* dictae³. Minor probatur, quia iste terminus *asinus* ex forma suae impositionis habet aptitudinem significandi plures asinos. Igitur minor vera. [f. 37ra] Consequentia tenet, quia quicquid habet aptitudinem significandi plura, habet aptitudinem praedicandi de eisdem. Argumentum probatur, quia ille terminus *asinus* habet illam aptitudinem, quod si statim post hoc producerentur plures asini, quod omnes istos significaret⁴.

8. Et confirmatur hoc fortius, quia si *conclusio* non esset vera, tunc non de qualibet re existente una numero intellectus modo posset abstrahere conceptus quidditativos magis universales et minus universales. Consequentia tenet ex opposito conclusionis. Falsitas probatur, quia tunc non quamlibet⁶ rem singularem, quam noster intellectus cognoscit, prius cognosceret cognoscibilem universaliter quidditativam quam singulariter. Falsitas patet per Aristotelem in prooemio *Physicorum*⁴, ubi dicit: »Unde ex universalibus ad singularia oportet procedere.« Unde patet contrarie falsitas opinionis dicentis, quod conceptus universalis tantum unico eius existente individuo non manebit universalis.

9. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc talis conceptus esset universalis, qui tamen non esset universalis. Falsitas patet, quia est contradictio. Consequentia probatur: Et ponatur, quod iam tantum sit unus asinus, puta A, et capiatur conceptus, cui subordinatur ille terminus asinus, et sit B. Tunc sit B conceptus cum subiecto, ut patet

d significarent *Ms.*

e quemlibet *Ms.*

² Cf. n. 5.

³ Cf. n. 13.

⁴ ARIST. *Phys.* 1 c. 1, 184a 23-24.

ex *conclusionem*. Igitur B conceptus est universalis. Et tamen B conceptus non est universalis. Quod probatur: Omnis conceptus universalis est signum plurium. Sed B conceptus non est signum plurium. Igitur B conceptus non est universalis.

10. Praeterea secundo, si sic, tunc esset aliquod universale, quod non esset abstractum a pluribus singularibus. Falsitas patet per Commentatorem XII *Metaphysicae* commento 4⁵, ubi dicit: »Universalialia sunt connecta a pluribus apud Aristotelem per intellectum, qui facit intentionem unam.« Igitur etc.

11. Ad primum istorum: Tunc aliquis conceptus etc., nego consequentiam. Ad probationem: Ponatur, quod tantum sit unus asinus etc., concedo casum, et concedo ulterius, quod B conceptus sit universalis. Et quando dicitur: B conceptus non est universalis, illam nego. Ad probationem: Omnis conceptus universalis est signum plurium, illam nego. Sed sufficit, quod omnis conceptus universalis habet aptitudinem essendi signum plurium.

12. Ad secundum: Tunc non esset etc., concedo consequentiam. Ad Commentatorem dico, quod dictum suum debet intelligi de aptitudine et non de actu, sic quod quodlibet universale sit abstractum ab aliquo singulari, quod habet aptitudinem repraesentandi plura singularia, si forent vel si foret possibile ipsa esse.

13. Conclusio secunda: Possibile est esse aliquam speciem, cui nullum correspondet individuum sibi subordinatum. Probatur: Et ponatur, quod Sortes habet in^f mente^g sua^h speciem asinini. Et ponatur, quod quilibet asinus destruat manente conceptu specifico asini in mente Sortisⁱ; species sit A. Tunc arguitur sic: A nullum habet individuum sibi subordinatum; et A est aliqua species. Ergo aliqua species nullum habet individuum sibi subordinatum. Maior nota per casum. Minor probatur, quia A convenit diffinito speciei. Igitur A est species. Consequentia tenet, quia adhuc habet aptitudinem tantum de pluribus numero differentibus res distinctas praedicandi eo, quod ipsum A sine nova impositione potest plures asinos significare.

14. Contra conclusionem: [f. 37rb] Tunc aliquod foret signum, cui nullum corresponderet significatum. Falsitas patet, quia signum et

f conceptu specifico *add. et del.* g *incert.* h suo *Ms.*

i subordinatum *add. et* A est aliqua *add. et del.*

⁵ AVERR. *Metaph. 12 comm. 4, in c. 1, 1069a 26–28.*

significatum sunt correlativa. Sed consequentia probatur: Omnis species est signum. Patet stante casu posito in *conclusionis* probatione: A est species; igitur A est signum. Et cum illi A nullum correspondet significatum, et patet ex *conclusionem* et eius probatione, igitur etc.

15. Praeterea secundo, tunc aliquis esset conceptus specificus asini, qui non esset specificus asini. Falsitas patet, quia est contradictio. Consequentia probatur, quia stante casu priori tunc A est conceptus specificus abstractus ab asinis, et tamen A non est conceptus specificus asini. Quod probatur, quia ipsi A non correspondet aliquis asinus. Igitur nullius asini A est conceptus; igitur etc.

16. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc aliquod foret signum etc., nego consequentiam. Ad probationem: Omnis species est signum etc., nego maiorem. Sed sufficit, quod omnis species sit signum, vel quod habeat aptitudinem essendi signum sine nova impositione, postquam forent eius significata, si sit possibile, quod habeat significata.

17. Ad secundum: Aliquis conceptus etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia stante casu priori, tunc A est conceptus specificus asini, illam nego. Ad probationem dico bene concedendo, quod A est conceptus abstractus ab asino. Et ex illo non sequitur, quod A sit conceptus asini; sed sufficit, quod A foret conceptus asini.

18. Conclusio tertia: Possibile est genus salvari tantum unica sui existente specie vel nulla existente sui specie. Probatur: Sicut se habet genus ad individua quoad salvationem, sic se habet genus ad species. Sed possibile est salvari speciem tantum unico suo individuo existente vel nullo eius existente individuo. Igitur possibile est salvari genus tantum unica sua existente specie vel nulla existente aliqua per convenientem similitudinem. Minor patet ex *conclusionibus* praecedentibus.

19. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc illa consequentia non esset bona: Genus est; ergo species est. Falsitas patet, quia genus et species sunt correlativa et omnium correlativorum unum formaliter infert alterum. Consequentia probatur, quia ex quo possibile est esse genus nulla sua specie existente, ergo possibile est, quod sit genus sine specie. Et per consequens illa consequentia non valet: Genus est; ergo species est.

20. Respondetur: Quando arguitur: Tunc illa consequentia etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia ex quo possibile est esse genus etc., nego consequentiam, licet possibile sit esse genus sine sui specie. Haec tamen non est possibilis: Genus est sine specie. Huius ratio, quia

quando haec est vera: genus est, tunc ille terminus *genus* est, et ille terminus *genus* est met aliqua species, eo quod est species subalterna.

21. Per hoc ad principales. Ad primam: Si sic, tunc pari ratione etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc non semper etc., concedo consequentiam. Ad Porphyrium⁶ dico, quod ipse intendit, quod quodlibet genus habet aptitudinem sub se habendi plures species.

22. Ad secundam: Si sic, tunc species esset individuum etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia si aliqua species potest salvari etc., concedo casum sic, quod haec species homo salvetur in unico individuo, quod sit Sortes. Et quando tunc arguitur: Quicquid est tantum praedicabile etc., nego, quod illa species homo sit tantum praedicabilis de uno solo individuo. Ad probationem: Quia haec [f. 37va] species homo tantum habet unum individuum etc., nego consequentiam, quia licet actu non habeat nisi unum, et licet actu non praedicetur nisi de uno, tamen secundum aptitudinem est de pluribus praedicabilis.

23. Ad tertiam: Si sic, tunc non omnis species praedicaretur etc., concedo consequentiam. Ad probationem patet responsio ex dictis eo, quod *ly praedicatur* non habet actum praedicandi, sed aptitudinem videtur designare.

QUAESTIO 14

Utrum ens dicatur univoce de decem praedicamentis.

1. Et arguitur quod sic. Omne genus dicitur univoce de suis speciebus. Sed ens est genus ad decem praedicamenta. Igitur ens dicitur univoce de decem praedicamentis. Maior nota eo, quod species sunt coaequae sub suo genere, ut patet per Boethium¹. Minor probatur, quia ens praedicatur de quolibet decem praedicamentorum universaliter sumpto, et non praedicatur de aliquo istorum tamquam de individuo. Ergo praedicatur de quolibet eorum tamquam de specie. Igitur quodlibet decem praedicamentorum est species; et per consequens ens est genus ad decem praedicamenta.

⁶ Cf. not. 1.

¹ In *Porphy. comm.* I 1,12, 33,2-3; cf. ALBERT. q. 4 *prooem. arg.* 1 f. A 6ra.

2. Praeterea secundo, ens non dicitur aequivoce^a de decem praedicamentis, igitur univoce. Consequentia tenet, ex quo ens dicitur de eis. Argumentum probatur^b VII *Metaphysicae*² in principio, ubi dicitur: Ens autem multis modis dicitur secundum aliquam communem naturam et non aequivoce.

3. Praeterea tertio, ens praedicatur de decem praedicamentis secundum unum modum et eandem rationem. Igitur ens praedicatur de decem praedicamentis. Consequentia tenet per diffinitionem univoci. Argumentum probatur, quia ratio entis est esse in rerum natura. Et ly esse in rerum natura praedicatur de quolibet praedicamento universaliter sumpto; et quodlibet praedicamentum^c est ens reale, ut patet per Aristotelem VI *Metaphysicae*³.

4. Oppositum patet per Porphyrium capitulo *de specie*⁴, ubi dicit de decem generalissimis: Unde genera, »si quis <entia>^d vocet, aequivoce (inquit) nuncupabit ea et non univoce.« Et dicit Porphyrius *inquit* in tertia persona, allegando per hoc dictum Aristotelis in IV *Metaphysicae*⁵, ubi etiam illa quaestio habet locum. Et etiam patet per Aristotelem I *Physicorum*⁶, ubi dicit: »Principium autem maxime proprium omnium est, quando multipliciter dicitur, quod est, id est ens dicitur multis modis.« Et hoc etiam patet per Commentatorem ibidem commento 13⁷, ubi dicit: »quoniam cum notum sit, quod ens dicitur multipliciter de decem praedicamentis«.

5. Circa quaestionem nota, quod univocum dicitur uno modo, quod est praedicabile de suis inferioribus secundum unum nomen et eandem rationem⁸, sive praedicatur de eis aeque primo et in aliquo recto interrogativo alicuius praedicamenti, sive non; et sic univocum capitur valde large. Secundo modo illud dicitur univocum, quod est praedicabile de suis inferioribus secundum unum nomen et eandem rationem aeque primo, et cum hoc in aliquo recto interrogativo alicuius

a *sup. lin. et in lin.* univoce *del.*

b *corr. ex patet*

c positum *Ms.*

d etiam *Ms.*

² ARIST. *Metaph.* 7 c. 1, 1028a 10–13 (*sed non ad verbum*).

³ *Ibid.* 6 c. 2, 1026a 33–b1; cf. BURIDAN. in *Metaph.* 6 q. 2 f. 33vb–34ra.

⁴ *De specie* 12, 2–3.

⁵ *Metaph.* 4 c. 2, 1003a 33–34.

⁶ *Phys.* 1 c. 2, 185a 20–21.

⁷ AVERR. *Phys.* 1 *comm.* 13 in h. l.

⁸ Cf. ARIST. *Praed.* c. 1, 1a 6–7.

praedicamenti, scilicet in quid vel in quale vel in quantum et sic de aliis; et hoc est univocum stricte dictum. Tertio modo illud solum dicitur univocum, quod est solum praedicabile secundum unum nomen et eandem rationem aequae primo in aliquo recto interrogativo de pluribus numero differentibus; et sic species dicitur praedicamentum univocum.

6. Praeterea nota, quod aequivocum dicitur tripliciter⁹: Primo modo illud est aequivocum, quod est praedicabile de pluribus secundum unum nomen et diversas rationes¹⁰ aequae primo, et non secundum aliquam similitudinem vel subordinationem prius de uno quam de alio; et sic iste terminus *canis* dicitur praedicamentum aequivocum. Secundo modo dicitur aequivocum, quod est praedicabile de pluribus secundum unum [f. 37vb] nomen et diversas rationes secundum prius et posterius; et sic ille terminus *homo* est aequivocus ad hominem vivum^e et depictum, vel quod dicitur de pluribus secundum unum nomen et eandem rationem sumptam ab illo secundum prius et posterius, non in aliquo recto interrogativo, si in quid vel in quale vel alicuius alterius praedicamenti. Tertio modo dicitur aequivocum, quod est praedicabile de pluribus specie differentibus; et sic omne genus est aequivocum¹¹. Et sic capit aequivocum Aristoteles VII *Physicorum*¹², ubi dicit, quod aequivocationes latent in generibus.

7. Praeterea nota, quod universale capitur dupliciter: Uno modo pro omni isto, quod est de pluribus univoce praedicabile^f, univoce primo modo capiendo; et tunc universale capitur large. Secundo modo illud dicitur universale, quod est de pluribus univoce praedicabile, capiendo univocum secundo modo.

8. Sic conclusio prima ista: Ille terminus *ens* de decem praedicamentis est univoce praedicabile, primo modo praedicatum univocum capiendo. Probatur: Omne, quod est praedicabile de decem praedicamentis secundum unum nomen et eandem rationem, hoc est de ipsis univoce praedicabile. Sed ille terminus est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota per diffinitionem univoci primo modo dicti. Minor probatur, quia

e unum *Ms.*

f capiendo univocum secundo modo *add. et del.*

⁹ Cf. BOETHIUS in *Praed.* 1, PL 64, 166 B; cf. GUILLELM. OCKH. In *Porphyr.* c. 2 § 4, 34, 36–35, 57.

¹⁰ Cf. ARIST. *Praed.* c. 1, 1 a 1–2.

¹¹ Cf. q. 6 n. 1.

¹² *Phys.* 7 c. 4, 249 a 21–25.

iste terminus *ens* secundum unum conceptum communem, scilicet quod est existere in rerum natura, ab ipso sumptum est de quolibet decem praedicamentorum praedicabilis eo, quod quodlibet decem praedicamentorum universaliter significat aliquam entitatem in rerum natura existentem.

9. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc decem generalissima non essent praedicata generalissima. Falsitas patet per diffinitionem decem generalissimorum et etiam per Philosophum in IV *Metaphysicae*¹³ et per Porphyrium¹⁴. Consequentia probatur: Illa genera non sunt praedicamenta communissima, quae habent aliquod praedicatum communius supra se. Sed decem generalissima sunt huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex terminis. Minor probatur, quia decem generalissima habent supra se hoc praedicatum *ens*, ut patet ex conclusione, quia de eis dicitur univoce.

10. Praeterea secundo, tunc ille terminus *ens* esset praedicatum univocum ad substantiam et qualitatem. Falsitas probatur: Illud, quod dicitur de substantia et qualitate secundum unum nomen et rationes diversas, hoc non dicitur de eis univoce. Sed ille terminus *ens* est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota. Minor probatur: Primo, quod iste terminus *ens* dicatur de substantia et qualitate secundum unum nomen, hoc est de se manifestum. Sed quod dicatur de eis secundum diversas rationes, probatur, quia diversae sunt rationes substantiae et qualitatis. Igitur ille terminus *ens* secundum diversas rationes dicitur de substantia et qualitate.

11. Ad primum istorum: Tunc decem praedicamenta etc., concedo consequentiam. Ad Philosophum et Porphyrium dico, quod ipsi non volunt decem praedicamenta <esse>^g praedicata communissima; sed ipsi volunt decem generalissima esse communissima genera sic, quod nullum genus sit communius eis. Cum hoc tamen stat, quod non est inconveniens aliquod praedicatum, quod est genus, ut hoc praedicatum *ens* fore communius eis.

12. Ad secundum: Tunc ille terminus *ens* etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quod dicitur de substantia et qualitate etc., nego minorem. Ad probationem concedo bene, quod *ens* dicatur secun-

g sunt *Ms.*

¹³ Cf. not. 5.

¹⁴ Cf. not. 4.

dum unum nomen de substantia et qualitate. Sed nego, quod dicatur secundum diversas rationes. Ad probationem: Diversae sunt rationes, nego consequentiam, quia licet substantia et qualitas habeant diversas rationes, tamen ille terminus *ens* non dicitur de eis secundum [f. 38ra] tales rationes, sed secundum rationem suam, quae est communis ad rationem substantiae et rationem qualitatis.

13. Conclusio secunda: Ille terminus *ens* non est univoce praedicabilis de decem praedicamentis, secundo modo vel tertio modo praedicamentum univocum capiend¹⁵. Probatur illud, quod non praedicabilis de decem praedicamentis secundum unum nomen et eandem rationem aequae primo et in aliquo recto interrogativo alterius praedicamenti, vel quod non est species specialissima, hoc non est univocum, secundo modo vel tertio modo univocum capiend¹⁶. Sed ille terminus *ens* est huiusmodi¹⁶. Igitur etc. Maior nota. Minor probatur, quia iste terminus *ens* in nullo recto interrogativo praedicatur de decem praedicamentis, quia si in aliquo recto interrogativo praedicaretur de ipsis alicuius praedicamenti, hoc maxime esset in quid. Falsitas probatur, quia tunc non omnis quaestio, quid est, praesupponeret quaestionem, <quia>^h est, quod est contra Philosophum II *Posteriorum*¹⁷; et quod etiam non sit species specialissima, hoc est de se notum.

14. Unde patet contrarie, quod ille terminus *ens* non est aequivocum, capiend¹⁸ aequivocum primo modo, et etiam capiend¹⁸ aequivocum secundum primam partem secundi modi. Sed ille terminus *ens* est aequivocum, capiend¹⁸ aequivocum quoad secundam partem secundi modi, vel capiend¹⁸ aequivocum tertio modo. Prima pars contrarii patet ex *conclusionem* prima, sed secunda pars patet ex *conclusionem*, et etiam patet ex dictis Porphyrii¹⁸, quando dicit: »Si quis omnia entia vocet, aequivoce (inquit) ea nuncupabit et non univoce.«

15. <Contra>¹ conclusionem dubitatur: Ens est univocum, capiend¹⁸ univocum secundo modo vel tertio modo. Consequentia videtur de se esse nota. Sed argumentum probatur: Ille terminus *homo* est praedicatum univocum, capiend¹⁸ univocum secundo modo vel tertio modo.

h quid *Ms.*

i Praeterea *Ms.*

¹⁵ Cf. n. 5.

¹⁶ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log.* I c. 38, 107,33-37; *In Porphy.* c. 2 § 10, 41-44.

¹⁷ ARIST. *Post.* 2 c. 1, 89b 34-35.

¹⁸ Cf. not. 4.

Ille terminus *homo* est ens. Igitur ens est univocum, capiendo univocum secundo modo vel tertio modo.

16. Praeterea secundo: Si sic, tunc *ens* non responderetur ad quaestionem factam per quid de aliquo praedicamento. Falsitas probatur, quia tunc quaerendo, quid est substantia, male respondetur *ens*, et per consequens quidditas substantiae non esset ens, quod patet falsum.

17. Ad primum istorum: Ens est aequivocum etc., nego maiorem, quia licet ens aliquod, puta ille terminus *homo* vel aliquod consimile ens, sit univocum, non tamen oportet, quod illud univoce dicatur de decem praedicamentis. Sed si iste terminus *ens* esset praedicatum univocum, secundo modo vel tertio modo praedicatum univocum capiendo, tunc bene concederem: Tunc aliquod praedicamentum univoce diceretur de decem praedicamentis, tali modo praedicatum univocum capiendo. Sed sic non est, ut patet ex quaestione. Igitur etc.

18. Ad secundum: Tunc ens etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia tunc quaerendo, quid est substantia etc., nego istam, quia licet quaerendo, quid est substantia, non respondemus male *ens*, non tamen responderetur convenienter, eo quod conveniens responsio debet aliquo modo remove dubium quaerentis. Sed illa, qua respondetur *ens*, nullo modo removet dubium quaerentis. Igitur etc.

19. Tertia conclusio: Ille terminus *ens* non est genus ad decem praedicamenta¹⁹. Probatur: Ille terminus *ens* non est genus. Igitur etc. Consequentia tenet a superiori ad inferius negative. Argumentum probatur: Omne genus convenienter potest respondere ad quaestionem factam per quid^k. Sed ille terminus *ens* non potest convenienter respondere ad interrogationem factam per quid. Igitur etc. Maior nota per diffinitionem generis²⁰. Minor patet ex conclusione praecedenti et eius probatione.

20. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc *ens* non esset universale. Falsitas probatur, quia omne de pluribus praedicabile univoce est universale. [f. 38rb] Sed ens est huiusmodi. Igitur etc. Consequentia probatur, quia si ens est universale, ergo est praedicabile in quid vel in quale²¹. Consequentia tenet, quia Porphyrius solum

k igitur etc. maior nota *add. et del.*

¹⁹ Cf. GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* *ibid.* 41, 20–26.

²⁰ *De genere* 7, 1–2.

²¹ *De differentia* 18, 3–9.

dividit universale in genus et speciem, et sic de aliis, quorum quodlibet est praedicabile in quid vel in quale. Sed ens non est praedicabile in quid vel in quale. Et quia est praedicabile de pluribus specie differentiis, igitur est genus.

21. Respondetur: Si esset vera, tunc *ens* etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod Porphyrius solum loquitur de universali in tali divisione, quam ponit capiendo universale secundo modo et non primo modo²².

22. Per hoc ad principales. Ad primam: Omne genus etc., nego minorem. Ad probationem: Genus praedicatur etc., concedo totum antecedens, sed nego consequentiam, scilicet quod ergo ens praedicatur de quolibet eorum tamquam de specie eo, quod praedicamenta decem neque habent se ad ens tamquam ad species neque tamquam individuum.

23. Ad secundum dico, quod laborat pro *conclusionem* prima.

24. Similiter dico ad tertiam.

Et sic patet quaestio. Sequitur alia.

QUAESTIO 15

Utrum participationes speciei plures homines sunt unus homo.

1. Et arguitur quod non, quia si sic, tunc duo homines singulares essent unus homo in specie. Falsitas probatur: Et sint gratia exempli illi duo Sortes et Plato. Tunc contra hoc arguitur: Sortes et Plato sunt unus homo in specie. Ergo Sortes et Plato sunt unus homo. Ergo unus homo est Sortes et Plato. Falsitas probatur: Nullus homo est Sortes et Plato. Igitur haec est falsa: Unus homo est Sortes et Plato. Consequentia tenet inductive.

2. Praeterea secundo, si plures homines participatione speciei essent unus homo, vel igitur essent plures homines unus homo singularis vel universalis^a. Consequentia tenet per sufficientem divisionem. Falsitas probatur: Nulli plures homines sunt unus homo singularis, ut est de se

^a universales *Ms.*

²² Cf. *n. 7.*

notum. Et etiam nulli plures homines sunt unus homo universalis, quia alias esset ponendum hominem universalem, qui non esset aliquis homo singularis, quod est primo improbatum.

3. Praeterea tertio, si sic, tunc plures homines particulares essent idem homo inter se. Falsitas patet, quia tunc haec esset concedenda: Sortes est Plato, et Plato est Cicero, quod patet falsum. Consequentia probatur: Quaecumque sunt eadem in tertio, sunt eadem inter se. Sed plures homines sunt eadem in tertio, scilicet in natura specifica. Igitur plures homines singulares sunt idem homo inter se.

4. Oppositum istius patet per Porphyrium in capitulo *de specie*¹, ubi dicit, quod »participationes speciei plures homines sunt unus homo«.

5. Circa quaestionem nota, quod illa propositio: »Participatione speciei plures homines sunt unus homo«, dupliciter intelligi potest: Uno modo in sensu proprio sic, quod aliqui plures homines particulares sint unus homo specificus. Alio modo in sensu improprio sive in sensu transumptivo sic, quod unus homo specificus, scilicet quod ille terminus *homo* praedicabilis est univoce de pluribus terminis individualibus significantibus distincte plures homines. Et sic actus exercitus ponitur pro actu signato².

6. Pro quo nota, quod actus exercitus [f. 38va] importatur per universalium positum³ in propositione, quod significat immediate existentiam rei extra vel aliquem actum, qui non dependet ab anima secundum actionem immediatam. Et sic illa propositio: Homo est animal, est de actu exercito, quia in illa ponitur hoc verbum *est* significans actum exercitum, scilicet actum existendi hominem esse animal. Sic etiam illa propositio: Homo currit, homo ambulat, et omnes consimiles sunt de actu exercito, quia significant actum, qui immediate exercetur sine eo, quod immediate actuatur animae.

7. Sed actus signatus importatur per verbum repraesentans actum animae, huiusmodi est hoc verbum *praedicatur*, *denotatur* et sic de aliis. Et sic ad propositum: Illa propositio: Plures homines sunt unus homo, quae totalis est de actu exercito, sed tamen potest stare loco unius de actu signato, scilicet istius: De pluribus terminis individualibus praedicatur ille terminus *homo*.

8. His visis sit *conclusio prima* illa: Plures homines singulares totaliter distincti non sunt unus homo. Probatur, quia si aliqui homines

¹ *De specie* 12, 18–19.

² Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log.* I c. 66, 202, 57–66 (*de actu exercito etc.*).

³ *Ibid.* III 3 c. 41, 735, 7–10 (*de conceptu positionis*).

totaliter^b distincti sunt unus homo, sint gratia exempli isti duo termini Sortes et Plato, contra hoc arguitur: Sortes et Plato sunt unus homo. Igitur Sortes et Plato sunt unus homo, qui est Sortes vel Plato, vel Sortes et Plato. Sed unus homo, qui est Sortes vel Plato, vel Sortes et Plato, sunt unus homo universalis, qui non est homo singularis. Consequentia tenet ex sufficienti divisione. Sed falsitas primae partis consequentis probatur^c ex eo, quia si Sortes et Plato essent unus homo, qui est Sortes vel Plato, igitur Sortes vel Plato essent Sortes vel <Sortes>^d et Plato essent Plato, quod patet falsum. Falsitas secundae partis consequentis nota est de se, quia Sortes et Plato non sunt Cicero vel Socrates vel aliquis aliorum hominum singularium. Falsitas tertiae partis consequentis patet, quia nullus est homo communis, qui non sit particularis, ut patet ex *quaestione* quinta⁴. Igitur etc. Unde patet contrarie, quod illa propositio: Participationes speciei plures homines sunt unus homo, in sensu proprio est falsa.

9. Contra conclusionem dubitatur: Plures homines distincti sunt unus homo. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Et vocatur totus Sortes A, et Sortes praeter digitum B. Tunc sic A et B sunt plures homines distincti. Et A et B sunt unus homo. Igitur etc. Argumentum pro prima parte probatur, quia A est homo et B est homo, et A non est B. Igitur A et B sunt homines distincti. Pro secunda parte probatur: A et B sunt Sortes. Igitur A et B sunt unus homo. Consequentia tenet, cum Sortes sit unus homo.

10. Praeterea secundo, tunc plures homines distincti numero solum non essent unus homo in specie. Falsitas probatur, quia tunc non omnia individua solum numero distincta essent idem in specie, et per consequens periret identitas specifica, quod est contra Aristotelem V *Physicorum*⁵, ubi loquens de unitate motus distinguit de tertio modo^e identitatis, quia quaedam est identitas generis, et quaedam identitas speciei, et quaedam identitas numeralis.

11. Ad primum istorum: Quando arguitur: Plures homines etc., nego antecedens. Ad probationem ponatur, quod [f. 38vb] Sortes etc., concedo casum. Et quando tunc arguitur: A B sunt plures homines etc., nego istam. Ad probationem: Quia A est homo etc., illam nego, quia solum est pars hominis, et non est homo.

^b homines *add.*

^c *corr. ex* patet

^d Plato *Ms.*

^e *incert.*

⁴ Cf. q. 5 n. 18.

⁵ *Phys.* 5 c. 4, 227b 19–22.

12. Ad secundum: Tunc plures etc., concedo consequentiam, in sensu priori consequens capiendo. Et tunc dico ad Philosophum de identitate specifica, quod ipse non intendit, quod plura individua numero distincta sic conveniunt in una specie, quod sint unum et idem ens in natura specifica. Sed intendit, quod plura individua numero distincta sic conveniunt in una specie, quod significantur univoce per unum terminum specificum, qui praedicabilis est de terminis individualibus.

13. Conclusio secunda: Ille terminus specificus *homo* habet aptitudinem de pluribus terminis significantibus homines particulares praedicandi⁶. Probatur: Si non, tunc non omnis species de pluribus individuis sub se contentis esset univoce in quid praedicabilis. Falsitas patet per diffinitionem speciei. Et consequentia est de se manifesta. Unde patet contrarie, quod illa propositio: Participatione speciei^f, in sensu secundo speciei transumptivo est concedenda. Et secundum hoc videtur etiam dictum Porphyrii praeallegatum, et etiam illud, quod post illa dicit⁷: »In particularibus^g autem unus et communis est plures«, quod debet sic intelligi, quod ille terminus homo communis unus et idem existens aequivalet pluribus terminis individualibus, quorum quilibet tantum significat unum hominem.

14. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc ille terminus *homo* de pluribus individuis esset praedicabilis. Consequentia tenet ex conclusione secunda. Falsitas probatur, quia praedicando praesupponit *esse in*, ut patet per Philosophum I *Posteriorum*⁸. Igitur illud, quod est praedicabile de pluribus, hoc est in pluribus.

15. Praeterea secundo, ille terminus *homo* de pluribus individuis est praedicabilis. Igitur de pluribus individuis humanis *homo* est praedicabilis. Igitur plura individua humana sunt homo. Consequentia tenet, quia cuilibet propositioni de actu signato debet aliqua correspondere de actu exercito. Sed illa: De pluribus individuis humanis *homo* est praedicabilis, est una de actu signato. Igitur sibi aliqua debet correspondere de actu exercito. Sed illa non est aliter quam ista: Plura individua humana sunt homo. Tunc sic plura individua humana sunt homo. Igitur plures homines particulares sunt unus homo, quod repugnat primae conclusioni et eius contrario.

f specie *Ms.*

g participationibus *Ms.*

⁶ Cf. q. 13 n. 13.

⁷ De specie 12, 19–20; cf. not. 1.

⁸ Cf. ARIST. *Post.* 1 c. 6, 74b 5–12.

16. Ad primum istorum: Tunc ille terminus *homo* etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc ille terminus *homo* oportet esse in pluribus individuís. Concedo consequentiam, capiendo esse in eodem modo, quo superius est in suis inferioribus, vel eo modo, quo signum estⁿ in suis significatis, sed non oportet, quod ille terminus *homo* realiter inexistat pluribus.

17. Ad secundum: Ille terminus *homo* etc., concedo primam consequentiam, sed nego secundam. Ad probationem concedo, quod cui-libet^l propositioni de actu signato correspondeat una de exercito vel plures. Et sic concedo, quod isti^k: De pluribus individuís humanis praedicatur homo, correspondeat aliqua de actu exercito. Et quando dicitur, quod nulla correspondeat sibi nec illa individua humana sint^l homo, illam nego. Sed ista^m correspondet sibi: Sortes est homo, Plato est homo etc.

18. Tertia conclusio est illa: Ille terminus *homo* est species illius termini *animal*. [f. 39ra] Probatur: Omne, quod est praedicabile de individuís animalis univoce in quid et per se, etⁿ continetur sub isto termino *animal*. Homo est species huius termini *animal*. Sed ille terminus *homo* est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota. Minor patet ex conclusione praecedenti. Unde patet contrarie, quod haec est concedenda: Homo est species animalis, quam etiam ponit Porphyrius⁹.

19. Contra conclusionem dubitatur: Nullus homo est species animalis. Igitur haec est falsa: Homo est species animalis. Consequentia tenet per legem contradictoriarum¹⁰. Argumentum probatur, quia nec ille homo est species animalis nec ille, et sic de aliis. Igitur nullus homo est species animalis. Consequentia tenet per inductionem. Argumentum patet, per singulas inductiones respiciendo.

20. Praeterea secundo: Non^o-homo est species animalis. Igitur haec est falsa: Homo est species animalis. Consequentia iterum patet per legem contradictoriarum eo, quod haec negatio non praeponitur toti propositioni, et tunc est verissima contradictio. Argumentum probatur: Asinus est species animalis, et asinus est non-homo. Igitur non-homo est species animalis.

h signum *add. et del.* i *incert.* k *del.* l sunt *Ms.* m ista
corr. ex illa n *sup. lin.* o omnis *add. et del.*

⁹ De specie 8, 20–21.

¹⁰ Cf. ARIST. *Metaph.* 4 c. 3, 1005b 29–30.

21. Ad primum istorum: Nullus homo etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod antecedens non contradicit conclusioni propter diversitatem suppositionis eo, quod ille terminus *homo* manifeste supponit personaliter in conclusione, non supponit simpliciter vel materialiter¹¹.

22. Ad secundum: Non-homo est species etc., nego consequentiam, iterum quod non est contradictio inter antecedens et conclusionem. Et quando dicitur, quod sit verissima contradictio, quando negatio praepositur toti dicto, hoc bene concedo, quando negatio est negans et non infinitans; et quando tamen hoc contradictorie, propter diversitatem suppositionis non impeditur.

23. Per hoc ad principales dico, quod omnes laborant pro *conclusionem* prima et eius contrario. Ad auctoritatem Porphyrii¹² dico, quod ipse laborat pro *conclusionem* prima, secunda et eius contrario etc.

QUAESTIO 16

Utrum inferius possit praedicari de suis superioribus.

1. Et arguitur quod non. Solum superius est praedicabile^a de suo inferiori vel de aequali. De inaequali igitur quaestio falsa. Consequentia nota. Argumentum patet per Porphyrium¹ dicentem: »Oportet enim aequa de aequis aut maiora de minoribus praedicari, minora vero de maioribus minime.« Quod declarat in exemplo² dicens: »Neque animal dicis esse^b hominem, sed hominem esse animal.«

2. Praeterea secundo, si sic, tunc species posset praedicari de suo genere. Consequentia tenet. Falsitas patet per Porphyrium³ dicentem: »Species autem neque de proximo sibi genere <neque>^c de superioribus praedicatur.«

3. Praeterea tertio, si sic, tunc inferius et superius sine restrictione, puta praescise idem significarent. Falsitas patet. Consequentia pro-

a praedicabilis *Ms.*

b animal *add.*

c *om.*

¹¹ Cf. q. 7 not. 8.

¹² Cf. not. 1.

¹ De specie 13, 5-7.

² Ibid. 13, 7-8.

³ Ibid. 13, 3-4.

batur: Et capitur propositio, in qua superius praedicatur de inferiori; et sit illa: A est B: Tunc illa sit vera mere de praesenti, nullam includens ampliationem de praeterito vel futuro. Igitur eius praedicatum et subiectum praescise supponunt pro eisdem. Sed subiectum et praedicatum habent se sicut superius et inferius non restricta. Igitur etc.

4. Oppositum arguitur: Haec propositio est concedenda: Animal est homo. Igitur quaestio vera. Consequentia tenet, quia in illa propositione: Animal est homo, inferius praedicatur [f. 39rb] de superiori. Argumentum probatur, quia eius contradictoria, scilicet illa: Nullum animal est homo, est falsa, ut est de se notum. Igitur etc.

5. Circa quaestionem nota, quod aliquid praedicari de altero dupliciter intelligitur: Uno modo communiter sic, quod omne illud, quod praedicatur de altero in aliqua propositione affirmative vel negative, vere vel false, praeterite vel future, vel quocumque alio modo, hoc dicimus de ipso praedicari. Alio modo aliquid dicitur de altero praedicari, quod est vocari de ipso dicibile in propositione affirmativa mere in praesenti. Et primo modo quaestio non intelligitur, sed secundo modo tantum, quia sic capit Porphyrius⁴ praedicari, quando dicit, quod omne superius sit praedicabile^d de suo inferiori, et genus de specie, et sic de aliis. Igitur de primo modo nulla quaestionum subsequentium est intelligenda.

6. Praeterea nota, quod secundus modus subdividitur. Aliquid dupliciter dicitur praedicari de altero, capiendo secundo modo praedicari de altero: Uno modo dicitur praedicari de altero praedicatione directa, quod ipsum formaliter videtur de altero significative et universaliter sumpto, et cum hoc habet se in plus quam alterum. Alio modo dicitur praedicari de altero praedicatione indirecta sic, quod licet de ipso dicatur affirmative, non tamen praedicatur de ipso universaliter sumpto, sed solum particulariter vel infinite.

7. His visis sit conclusio prima illa: Nullum inferius est praedicabile^e de suo superiori praedicatione directa eorundem aequivocatione postergata. Probatur: Nullum inferius remota ipsorum terminorum aequivocatione est praedicabile^f de suo superiori universaliter sumpto et personaliter⁵. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet ex secundo

d praedicabilis *Ms.*

e praedicabilis *Ms.*

f praedicabilis *Ms.*

⁴ Cf. *not.* 1.

⁵ Cf. q. 7 *not.* 8.

*notabilis*⁶ praemisso. Argumentum probatur, quia si non conceditur, dicetur eius contradictorium, scilicet quod aliquid superius sit praedicabile^g de suo inferiori universaliter sumpto et personaliter supposito. Et sit hoc in illa propositione: Omne A est B sic, quod A sit superius, B vero inferius. Contra hoc arguitur: A est superius ad B. Igitur^h habet aptitudinem, quod extendat se ad omnia, quae comprehenduntur sub B, et ad illa, quae B non est aptum natum extendi. Sint illa igitur B et C. Tunc sic C non est B, vel D non est B. Ergo aliquid A non est B. Consequentia tenet, quia omne C est A et omne D est A. Sed illa: Aliquod A non est B, contradicit isti: Omne A est B. Ergo contradictoriaⁱ sine terminorum aequivocatione stabunt simul vera.

8. Contra conclusionem dubitatur: Possibile est inferius praedicari de superiori directa praedicatione. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Et ponatur, quod quodlibet animal destruatur vel annihiletur. Tunc illa: Omne animal est homo, est vera eo, quod contradictoria eius, scilicet illa: Aliquod animal non est homo, est falsa, ut patet per casum. Igitur inferius praedicatur de superiori universaliter sumpto; et per consequens inferius praedicatur de superiori secundum praedicationem directam.

9. Praeterea secundo ponatur, quod ille terminus *homo* retenta impositione priori convertatur cum illo termino *substantia*, quo stante patet hanc propositionem esse veram: Omne animal est homo eo, quod convertitur cum illa: Omne animal est substantia, quae est vera. Et cum hoc praedicatio est formalis et directa, et tamen ibi inferius praedicatur de superiori. Quod probatur, quia ille terminus *homo* secundum primariam impositionem est quoddam inferius ad hunc terminum *animal*. Et quia habet adhuc istam impositionem, ut patet ex casu, sequitur, quod adhuc ille terminus [f. 39va] *homo* sit quoddam inferius ad hunc terminum *animal*. Igitur inferius est praedicabile de suo superiori formaliter et directe.

10. Ad primum istorum: Possibile est inferius etc., nego antecedens. Ad probationem^k concedo casum; et concedo ulterius, quod haec sit vera stante casu: Omne animal est homo; et concedo ulterius, quod inferius praedicatur de superiori universaliter sumpto. Et quando infertur^l: Igitur inferius praedicatur de superiori praedicatione directa,

g praedicabilis *Ms.*

h *repet.*

i contradictorium *Ms.*

k etc. *add.*

l Et quando infertur *repet.*

⁶ Cf. n. 6.

nego consequentiam, quia licet inferius praedicatur ibi de inferiori universaliter sumpto, non tamen hoc est formaliter gratia formae, sed solum gratia materiae.

11. Ad secundum: Ponatur, quod ille terminus *homo* etc., concedo casum et etiam totum argumentum, quia facta aequivocatione terminorum vel termini non est inconueniens inferius de superiori praedicari. Et ergo *conclusio* dicit: eorundem aequivocatione postergata, quia licet ille terminus *homo* stante casu eiusdem secundum impositionem primariam sit inferior ad hunc terminum *animal*, sed tamen impositionis secundariae, qua ponitur, quod tantum significet, quantum ille terminus *substantia*, est superior ad hunc terminum *animal*; et in tali sensu praedicatione directa de hoc termino *animal* dici potest.

12. *Conclusio secunda*: Possibile est inferius secundum indirectam praedicationem de suo superiori praedicari. Probatur: Si non, tunc illa propositio non esset concedenda: Quoddam animal est homo. Consequentia tenet, cum ibi inferius praedicatur de superiori indirecte. Falsitas probatur: Tunc haec non esset vera: Omnis homo est animal. Falsitas patet, quia tunc non omne superius esset dicibile de suo inferiori; cuius falsitas patet per Porphyrium⁷. Consequentia probatur, quia si haec est vera: Omnis homo est animal, tunc etiam illa erit vera: Aliquod animal est homo, eo quod propositio universalis affirmativa convertitur per accidens in particularem affirmativam, ut patet per Philosophum I *Priorum*⁸. Sed certum est, quod conversa numquam potest esse vera, nisi convertens sit vera. Igitur etc.

13. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc etiam illa propositio esset vera: Omne animal est homo. Falsitas patet de se. Consequentia probatur, quia illa est vera: Animal est homo, et convertitur cum illa: Omnis homo est animal. Igitur etc. Minor probatur: Omnes illae propositiones convertuntur inter se, quae habent similia subiecta et similia praedicata, quae praescise supponunt pro eisdem. Sic est de istis. Igitur etc. Maior nota. Minor probatur, quia subiectum istius: Omne animal est homo, supponit pro quolibet animali; et praedicatum supponit pro quolibet homine. Et etiam subiectum illius *animal* supponit pro quolibet animali eo, quod ponitur sine restrictione, et eo quod est impositum ad significandum quodlibet animal; et etiam eius praedicatum supponit pro quolibet homine.

⁷ *De specie* 13,2-5.

⁸ ARIST. *Prior.* 1 c. 2, 25a 7-10; cf. GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* c. 2 § 13, 50, 15-19.

14. Confirmatur hoc, quia in illa propositione mentali: Animal est homo, ly *animal* supponit naturaliter pro illo, quod significat, vel est signum naturale aliquando. Et quia est signum naturale, eodem modo repraesentat apud omnes homines, ut patet I *Peri hermeneias*⁹. Igitur ille terminus *animal* in mente indifferenter significat omnia animalia.

15. Respondetur: Quando arguitur: Si esset vera, tunc etiam ipsa esset^m vera: Omne animal est homo etc., nego consequentiam. Ad probationem concedo hanc esse veram: Animal est homo. Sed nego, quod convertitur cum illa: Omne animal est homo. Ad probationem: Omnes illae propositiones convertuntur etc., nego maiorem eo, quod aliquarum affirmatarum [f. 39vb] interdependentium subiecta et praedicata sunt similia, et supponunt pro eisdem sive significant eadem, hoc tamen diversimode propter diversitatem suppositionum terminorum, quia istarum propositionum: Omnis homo est homo, et: Omnis homo est omnis homo, subiecta et praedicata sunt similia et praescise significant idem et supponunt pro eisdemⁿ. Sed tamen hoc est diversimode eo, quod in illa propositione: Omnis homo est omnis homo, praedicatum stat confuse tantum, et in illa: Non omnis homo est omnis homo, praedicatum stat confuse distributive immobiliter¹⁰. Igitur non oportet, quod convertuntur eo, quod una earum est vera et alia falsa.

16. Ad confirmationem patet, quod sit sic dividendum, quia licet ly *animal* in illa propositione: Animal est homo, significat omnia sive supposita sive significata, quae significat in illa: Omne animal est homo, respondetur, quia non supponit eodem modo, et etiam quia non distinguitur eodem modo utrobique sub subiecto. Igitur non oportet istas propositiones inter se converti.

17. Tertia conclusio: Non omnis terminus pro omni illo reddit propositionem veram, in qua ponitur, quod significat in eadem. Probatur: Ille terminus *animal* in illa propositione: Animal est homo, significat quodlibet animal; et ille terminus *animal* in eadem propositione non reddit propositionem veram pro omni animali. Igitur conclusio vera. Consequentia^o nota. Argumentum pro prima parte probatur, quia si non esset verum, tunc sub illo termino *animal*^p in illa propositione: Animal est homo, non posset fieri descensus disiunctive

m est Ms.

n sive significant eadem *add. et del.*

o probatur *add. et del.*

p animalis Ms.

⁹ ARIST. *Peri hermen.* c. 1, 16a 6–8.

¹⁰ Cf. q. 9 not. 4.

et condicionatim ad omnia sua singularia dividendo. Igitur hoc animal, si sic, est homo, vel hoc animal, si^a sic, est homo, et sic de aliis. Falsitas patet. Consequentia probatur, quia solum ad ista descenditur sub aliquo termino, pro quolibet ille terminus supponit: Ille terminus *animal* non supponeret pro omnibus animalibus; tunc non posset fieri descensus ad omnia animalia singularia. Sed secunda pars antecedentis principalis patet in illa: Animal est homo^r. Ly *animal* non reddit propositionem veram pro asino vel pro equo, sed solum pro homine.

18. Unde patet contrarie, quod licet in illa propositione: Omnis homo est animal, significet omne animal, non tamen reddit propositionem veram pro omni animali; tamen animal significat ibi omne animal.

19. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc haec esset concedenda: Asinus est homo. Falsitas patet. Consequentia probatur, quia haec est vera: Animal est homo. Et ibi ly *animal* supponit pro omni animali. Igitur omne animal est homo. Igitur asinus est homo.

20. Praeterea secundo contra contrarium: Si esset verum, tunc omnis homo esset non-homo. Falsitas patet. Consequentia probatur, quia haec est vera: Omnis homo est animal, et in illa *animal* significat omne animal. Igitur animal significat non-hominem. Igitur haec est vera: Omnis homo est non-homo.

21. Ad primum istorum: Tunc haec esset concedenda: Asinus est homo etc., nego consequentiam. Ad probationem concedo, quod haec est vera: Animal est homo, et etiam, quod ibi ly *animal* supponat pro omni animali. Igitur omne animal est homo, nego consequentiam, quia licet ly *animal* supponat pro omni animali, hoc tamen non est mobiliter sic, quod includat copulative vel^s disiunctive.

22. [f. 40ra] Ad secundum: Tunc haec esset vera etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia haec est vera: Omnis homo est animal etc., nego ultimam consequentiam eo, quod licet ly *animal* supponat ibi pro omni <animali>^t, hoc tamen non est distributive et mobiliter, sed potius confuse et immobiliter. Igitur non valet descensus.

23. Per hoc ad principales. Ad primam: Solum superius est praedicabile etc., dico, quod ibi laborat pro *conclusionem* prima eo, quod dictum Porphyrii¹¹ debet intelligi de tali praedicatione, ubi praedicatum formaliter est dicibile de subiecto universaliter sumpto.

q *incert.*

r *scriptio diluta, legi vix potest*

s *corrupt. et repet. sub lin.*

t homine Ms.

¹¹ Cf. not. 1.

24. Simili modo dico ad secundam, quod licet species bene praedicetur de genere in deficiente vel particulariter sumpto, non tamen est formaliter praedicabilis de suo genere universaliter sumpto.

25. Ad tertiam: Si sic, tunc inferius etc., nego consequentiam. Ad probationem: Capiatur^a propositio in qua etc., concedo casum. Et quando tunc arguitur: Illa est una propositio vera etc., nego consequentiam, sed bene concedo, quod subiectum et praedicatum praescisc pro eisdem reddant propositionem veram, non tamen supponunt praescisc pro eisdem. Et sic patet quaestio. Sequitur alia.

QUAESTIO 17

Utrum aliquid differt a se ipso differentia communiter dicta^a.

1. Arguitur quod sic. Sortes senex differt a se ipso puero. Igitur Sortes senex differt a se ipso differentia communiter dicta. Igitur aliquid differt a se ipso differentia communiter dicta. Argumentum patet per Porphyrium in capitulo *de differentia*¹, ubi dicit^b: »Differt enim Socrates a Platone, alteritate quadam etiam a se vel puero vel viro.«

2. Praeterea secundo, homo differt a se quadam alteritate. Ergo aliquid differt a se ipso differentia communiter dicta. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Homo non-monstruosus differt a se ipso monstruoso^c. Argumentum probatur, quia homo non-monstruosus est, qui non est homo^d monstruosus. Igitur homo non-monstruosus differt ab homine monstruoso. Consequentia tenet. Sed argumentum est pro utraque parte manifestum.

3. Praeterea tertio: Socrates albus differt a se ipso non^e albo. Igitur idem differt a se ipso differentia communiter accepta. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia Sortes albus est, et Sortes albus non est Sortes non-albus. Igitur etc.

4. In oppositum arguitur: Si quaestio esset vera, tunc idem differret a se ipso. Falsitas patet, quia tunc^f idem non esset ipsum met, quod implicat <contradictionem>.

u in argumento (n. 3) scripsit capitulum

a dictum Ms.

b ubi dicit *repet.*

c consequentia tenet *add. et del.*

d non *add.*

e *repet.*

f non *add.*

¹ *De differentia* 14, 18–19.

5. Nota, quod tripliciter aliqua dicuntur differre, ut patet per Porphyrium in principio capituli *de differentia*²: Uno modo communiter, et sic individuum unum ab altero individuo eiusdem speciei differt propter hoc, quod diversificantur materialibus separabilibus, et etiam propter hoc, quod diversificantur numero. Secundo modo aliqua dicuntur differre proprie, quando unum differt ab altero per aliquod accidens inseparabile. Tertio modo aliqua dicuntur differre magis proprie, inter quae differentia specifica reperitur. Modo illa quaestio quaerit de differentia communiter accepta, utrum idem per ipsam differt a se ipso.

6. His visis sit conclusio prima: Nihil differt a se ipso tali, quale non est. Probatur: Eius contradictoria est falsa. Igitur ipsa est vera. Argumentum probatur, quia haec est falsa: Aliquid differt a se ipso tali, quale ipsum non est. Et illa est eius contradictoria. Igitur etc. [f. 40rb] Argumentum probatur, quia habet tres exponentes, quarum una est falsa. Igitur et ipsa est falsa. Argumentum patet, quia habet illas exponentes: Aliquid est; et ipsum est tale, quale non est; et aliquid est ipsum tale, quale non est. Sed illa tertia exponens est falsa, prout est de se manifestum. Igitur etc. Unde patet contrarie, quod nihil differt a se ipso, <quale>^g non est.

7. Contra conclusionem dubitatur: Aliquid differt a se ipso tali, quale ipsum non est. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet per legem contradictoriarum³. Argumentum probatur: Et ponatur, quod omnis homo sit album, et quod Sortes sit homo. Tunc arguitur sic: Sortes differt a se ipso tali, quale ipsum non est. Igitur etc. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Sortes differt ab homine albo. Igitur Sortes differt a se ipso albo; igitur Sortes differt a se ipso tali, quale non est. Argumentum probatur, quia Sortes est et omne album est et Sortes non est albus. Igitur Sortes differt ab omni albo.

8. Praeterea secundo contra contrarium: Quodlibet differt a se ipso, quod non est. Igitur contrarium falsum. Consequentia tenet per legem contradictoriarum. Argumentum probatur: Quodlibet est, et non est ipsum, quod non est. Igitur quodlibet differt a se ipso, quod non est. Consequentia tenet ab exponentibus ad expositam⁴. Argumentum patet de se.

g quod *Ms.*

² *Ibid.* 14, 15–15, 2.

³ ARIST. *Metaph.* 4 c. 3, 1005b 29–30.

⁴ Cf. q. 4 not. 6.

9. Ad primum istorum: Aliquid differt a se ipso etc., nego antecedens. Ad probationem: Ponatur, quod omnis homo etc., concesso casu, quando tunc arguitur: Sortes differt a se ipso tali etc., nego antecedens. Ad probationem: Sortes differt etc., nego consequentiam eo, quod ly *albo* non stat ibi mobiliter, sed potius immobiliter⁵ propter duo confundentia, quae praecedunt.

10. Ad secundum: Quodlibet differt etc., nego antecedens. Ad probationem: Quodlibet est etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod illae non sunt eius exponentes omnes eo, quod tertia exponens foret adhuc addenda, puta illa: Et ipsum est, quod non est, et illa patet falsa. Igitur exposita erit falsa.

11. Secunda conclusio: Nihil differt a se ipso alteritate quadam. Probatur: Nihil differt a se ipso tali, quale non est. Igitur nihil differt a se ipso alteritate quadam. Consequentia tenet, cum omnis alteritas sit quaedam differentia accidentalis, qua aliquid differt a tali, quale ipsum non est. Argumentum patet ex conclusione prima.

12. Unde patet contrarie quaestionem fore falsam. Patet secundo, quod haec est falsa: Sortes senex differt a se puero. Quod probatur, quia habet tres exponentes⁶, quarum necesse est unam esse falsam. Exponitur enim sic: Sortes senex est; et Sortes puer est; et Sortes senex non est Sortes puer. Sed necessario, si primum exponens est vera, secunda est falsa, et e converso.

13. Contra conclusionem dubitatur: Ipsa repugnat dictis Porphyrii; igitur male posita. Argumentum probatur, quia Porphyrius⁷ dicit, quod »alterum dicitur differre^h ab altero, quod differt ab alio vel a se quadam alteritate«, quocumque modo hoc fiet. Ergo patet, quod idem differt a se quadam alteritate. Et etiam postea⁸ dicit, quod »Socrates differt a Platone alteritate, et ipse differt a se puero vel viro vel aliter se habente«. Igitur etc.

14. Praeterea secundo, vel Sortes senex differt a se puero, vel Sortes senex non differt a se puero. Si primum habetur, contra contrarium; si secundum, igitur Sortes senex est idem Sorti puero. Falsitas patet. Consequentia probatur, quia *non differt* [f. 40va] et *idem* convertuntur.

h dicitur differre] differt dicere *Ms.*

⁵ Cf. q. 9 not. 4.

⁶ Cf. ALBERT. q. de differentia: Pro planiore doctrina f. E 3vb.

⁷ De differentia 14, 16–18.

⁸ Ibid. 14, 18–20.

15. Ad primum istorum: Ipsa repugnat etc., nego antecedens. Ad probationem dico, quod illa propositio: Sortes differt a se quadam alteritate, et quaelibet consimilis, duplicem habet sensum, unum proprium et alium transumptivum. Sensus proprius est ille, secundum <quem>¹ verba sonant absolute, secundum quod idem differt a se ipso accidentaliter; et in hoc sensu quaelibet talis est falsa, ut patet ex conclusionibus. Sensus autem transumptivus est ille, quod aliquis terminus accidentaliter est medium concludendi Sortem vel aliquod aliud ens non taliter se habere, qualiter se non habet. Verbi gratia, si Sortes iam est sedens, tunc ille terminus accidentaliter *sedens* est medium concludendi Sortem non currere, et per consequens est medium concludendi, Sortem se non habere taliter, qualiter se non habet. Verbi gratia, sic arguendo: Nullum sedens currit; Sortes est sedens; ergo Sortes non currit. Modo dico, quod dictum Porphyrii est intelligendum in secundo sensu sive transumptivo, et non in primo. Et hoc conclusioni datae non repugnat.

16. Et distincto modo solvitur ratio illa eo, quod illa propositio^k: Sortes senex differt a se puero, accepta in sensu proprio est falsa, sed in sensu transumptivo est admittibilis, scilicet [quod] in illo, quod ille terminus accidentaliter *senex*, qui potest vocari differentia communiter accepta, est medium concludendi Sortem non esse puerum, ut patet sic arguendo: Nullus senex est puer; Sortes est senex; ergo¹ Sortes non est^m puer. Et quando arguitur: Idem Sortes senex differt a se puero etc., dico, quod Sortes senex differt a se puero. Et quando infertur: Igitur Sortes est idem Sorti puero, nego consequentiam. Ad probationem: Quia *non differt* et *idem* convertuntur, dico hoc negando, quantum est gratia formae, licet stante constantia rerum significatarumⁿ per subiectum et praedicatum; bene tamen gratia materiae convertuntur. Quod autem non convertuntur formaliter, probatur: Ponatur, quod Sortes non sit in rerum natura. Tunc haec est vera^o: Sortes senex non differt a Sorte puero. Tamen haec est falsa: Sortes senex est idem puero.

17. Conclusio tertia: Nihil differt ab aliquo. Probatur: Contradictorium conclusionis est falsa in sensu, in quo est eius contradictoria. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia haec est falsa: Aliquid differt ab aliquo. Quod probatur, quia sequitur: Aliquid differt ab aliquo: Ergo aliquid non est^p aliquid, quod est contradictio.

i om. k sedet *add. et del.* l senex *add. et del.* m senex *add. et del.*
n corr. ex significatarum o tunc *add. et del.* p aliud *add. et del.*

18. Contra conclusionem dubitatur: Una exponens est falsa; igitur conclusio falsa. Consequentia tenet ex eo, quod exponens falsa falsificat suam expositam. Argumentum probatur, quia conclusio habet illas tres exponentes: Nihil est; et aliquid est; et nihil non est aliquid.

¹⁷ prima harum est falsa. Igitur etc.

19. Praeterea secundo, nihil differt ab aliquo. Chimaera est nihil. Ergo chimaera differt ab aliquo. Discursus est bonus et conclusio falsa, ergo aliqua praemissarum, sed non minor, ergo maior. Sed maior, tunc conclusio. Igitur conclusio falsa.

20. Ad primum istorum: Una exponens etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia exponens falsa, dico, quod hoc est verum in propositionibus affirmativis, quarum exponentes constituunt unam copulativam. Sed quia illa: Nihil differt ab aliquo, est una negativa, in qua negatur hoc verbum *differt*, ergo eius debent [f. 40vb] constituere unam disiunctivam et non copulativam⁹. Sicut ergo ad veritatem disiunctivae sufficit veritas unius^q partis, sic etiam ad veritatem eius exponentium sufficit veritas unius exponentis. Et ratio, quare tales exponentes debeant constituere unam disiunctivam, est illa: Quia [isti convenit, isti aliquid differt ab aliquo, ergo]^r eius exponentes: Aliquid differt ab aliquo, valent unam copulativam, ergo exponentes illius: Nihil differt ab aliquo, debent valere unam disiunctivam eo, quod copulativa et disiunctiva ex partibus sibi invicem contradicentibus contradicunt.

21. Ad secundum: Nihil differt ab aliquo etc., nego discursum eo, quod si esset in aliqua figura, tunc esset in prima, quod de se patet. Sed hoc non est eo, quod subiectum maioris non est praedicatum minoris; sed ly *aliquid* est subiectum maioris, et hoc non est praedicatum minoris.

22. Per hoc ad principales: Sortes senex etc., dico negando antecedens, si capitur in sensu proprio. Et tunc dico ad Porphyrium¹⁰, quod ipse capit antecedens in sensu transumptivo. Sed si capitur in sensu transumptivo, tunc nego primam consequentiam, quia peccat per fallaciam penes secundum modum amphibologiae¹¹.

q exponentis *add. et del.*
intelligitur.

r *particula textus incerta; sine qua propositio bene*

⁹ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log.* II c. 32–33, 347–350.

¹⁰ Cf. *not.* 1.

¹¹ Cf. GUILLELM. OCKH. *Ibid.* III 4 c. 6, 771, 2–14.

23. Ad secundam: Homo differt etc., nego antecedens. Ad probationem: Homo differt a se ipso, nego antecedens, capiendo ipsum in sensu proprio. Ad probationem: Homo non-monstruosus etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod una exponentium deficit, puta illa: Et ipse est monstruosus. Si talis additur, ipsa est neganda.

24. Ad tertiam: Sortes albus differt etc., nego antecedens. Ad probationem: Sortes albus est etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod ibi deficit una exponentium, scilicet illa, quod Sortes non est albus; et si fuerit addita, ipsa est neganda.

Et sic patet.

QUAESTIO 18

Utrum differentia specifica sive differentia inter proprie dicta habeat facere diversitatem essentialem entium specificè distinctorum.

1. Et arguitur quod non. Nullum accidens habet facere diversitatem essentialem entium specificè distinctorum. Sed differentia specifica est accidens. Igitur habet non^a facere diversitatem entium specificè distinctorum. Maior nota, cum accidens solum habeat causare differentiam accidentalem entium et non substantialem. Minor probatur, quia differentia specifica est conceptus animae, et omnis conceptus animae est accidens. Igitur etc.

2. Praeterea secundo, illud non habet causare differentiam essentialem aliquorum entium, quo non existente vel nullo sibi simili aequè bene entia talia differrent essentialiter. Sed quaelibet differentia est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota de se. Minor probatur, quia si nullus esset terminus differentialis, adhuc homo et asinus differrent essentialiter et specificè.

3. Praeterea tertio, tunc^b omnia specificè distincta^c differrent per differentias específicas. Falsitas probatur, quia multa sunt entia specificè distincta, quorum tamen differentias específicas non habemus eo, quod differentiae rerum multum sunt latentes¹.

a *sup. lin.*

b *sup. lin. et in lin.* quod *del.*

c *distincte Ms.*

¹ Cf. q. 20 not. 26.

4. Oppositum huius patet per Porphyrium capitulo *de differentia*², ubi dicit, quod differentia magis proprie dicta facit aliud, id est diversitatem specificam vel essentialem.

5. Circa quaestionem nota, quod ille [f. 41ra] terminus *differentia* dicitur tripliciter eo, quod tripliciter aliqua dicuntur differre, ut patuit ex *quaestione* priori³; et ergo quaedam dicitur differentia communiter dicta, quaedam proprie dicta et quaedam magis proprie dicta.

6. Praeterea nota, quod ille terminus *differentia* uno modo est terminus primae intentionis, et omnem istam rem, qua aliquid ab alio a se differt, vel significat ipsas res met differentes inter se. Et sic differentia essentialis sive specifica vocatur forma substantialis, ratione cuius individuum specificè differt ab alio alterius speciei. Vel aliquae differentiae sunt aliquae res inter se specificè differentes; et sic duae intelligentiae possunt differentia specifica vocari, quia sunt aliquae res inter se specificè differentes. Secundo modo ille terminus *differentia* est terminus secundae intentionis, et solum significat aliquem terminum differentialem, quo concludi potest unum ab altero differre; et sic ille terminus^d *rationalis* dicitur differentia specifica seu essentialis, et similiter ille terminus *irrationalis* tali modo differentia nuncupatur.

7. Praeterea nota, quod illa propositio: Differentia specifica facit aliud, id est diversitatem essentialem, dupliciter intelligitur: Uno modo realiter sic, quod differentia specifica est causa supra posita⁴: Ponitur differentia essentialis entium, et si nulla talis esset, nulla foret differentia essentialis in entibus. Alio modo intelligitur sic, quod differentia specifica adveniens generi sit medium concludendi unam speciem negative ab altera sibi condistincta⁵.

8. His visis sit conclusio prima^e: Omnis differentia specifica primo modo dicta habet facere diversitatem essentialem entium specificè distinctorum, capiendo facere diversitatem essentialem primo modo. Probatur: Omne illud habet facere diversitatem essentialem, quo posito ponitur diversitas essentialis entium, quae specificè distinguuntur; et quo remoto removetur differentia essentialis entium specificè distinc-

d differentia *add.*

e conclusio *add.*

² *De differentia* 14, 24–15, 2.

³ Cf. q. 17 n. 5.

⁴ Cf. not. 2.

⁵ Cf. GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* c. 3 § 3, 60, 12–16; *Summa log.* I c. 23, 75, 38.

torum. Sed omnis differentia specifica primo modo dicta est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex *notabili* tertio⁶. Minor patet inductive.

9. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc quodlibet ens ab alio alterius speciei a se differentia specifica differret. Falsitas probatur, quia tunc Deus ab aliquo ente sibi specificè distincto tali differentia differret. Falsitas probatur, quia tunc Deus per suam formam ab aliquo alio ente differret a se. Consequentia tenet, cum forma sit differentia specifica primo modo dicta. Falsitas probatur, quia tunc Deus haberet compositionem ex materia et forma, et per consequens non esset simpliciter simplex.

10. Praeterea secundo, ponatur, quod quodlibet ens praeter Sortem annihiletur. Quo stante arguo sic: Forma Sortis est aliqua differentia specifica. Et tamen illa non facit aliquam diversitatem essentialem. Igitur aliqua differentia non facit diversitatem essentialem. Consequentia tenet. Argumentum pro prima parte patet ex *notabili*⁷. Sed pro secunda parte probatur, quia nullum ens est, quod a Sorte differat essentialiter et specificè. Igitur talis differentia non facit aliquam diversitatem essentialem, qua Sortes differat ab aliquo alio a se; nec etiam facit aliquam aliam diversitatem essentialem, quia nulla sunt alia entia essentialiter diversa, ut^f est notum ex casu.

11. [f. 41rb] Ad primum istorum: Tunc quodlibet ens etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc Deus etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia tunc Deus per suam formam etc., nego consequentiam. Sed intelligendo consequens de forma substantiali et accidentali, quae distinguatur ab eo, cuius est forma, ad propositionem dico, quod differentia primo modo dicta non solum capitur pro forma, sed etiam pro rebus differentibus, et potest capi pro^g illa re, quae differt ab alia per se.

12. Ad secundum: Ponatur, quod quodlibet ens etc., dico, quod casus est impossibilis, cum impossibile est Deum annihilari. Et si solus Deus esset cum Sorte, tunc Sortes adhuc specificè ab alio a se differret.

13. Secunda conclusio: Possibile est aliqua specificè differre nulla differentia specifica secundo modo dicta⁸ existente. Probatur: Possibile

f patet ex *notabili add. et del.*

g *sup. lin.*

⁶ n. 7.

⁷ n. 6.

⁸ n. 7.

est nullo existente termino essentiali aliqua entia specificè differre. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Et ponatur, quod nullus sit terminus differentialis manentibus cum aliis speciebus. Tunc homo et asinus adhuc differunt specificè^h ex eo, quod adhuc homo specificè differt ab asino per suam formam essentialem.

14. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc forma substantialis rei esset causa differentiae alicuius rei unius speciei ab alia alterius speciei. Consequentia tenet ex probatione. Falsitas probatur, quia illud, quod est causa convenientiae, hoc non est causa differentiae. Sed forma substantialis est causa convenientiae. Igitur non est causa differentiae. Maior nota, quia omnis convenientia et differentia inter se opponuntur. Sed idem non est causa oppositorum. Igitur etc. Minor probatur, quia forma substantialis est causa convenientiae specificae individuorum sub una specie contentorum.

15. Praeterea secundo, tunc possibile esset nulla differentia specifica existente aliquam differentiam essentialem <esse>^l. Falsitas probatur, quia tunc illae essent sibi invicem compossibiles^k: Nulla differentia essentialis est et aliqua differentia essentialis. Quod patet falsum, quia contradicunt. Consequentia probatur. Possibile est aliqua specificè differre nulla differentia existente essentiali. Consequentia tenet, quia quando-cumque aliqua differunt specificè, tunc est differentia essentialis.

16. Ad primum istorum: Sie esset vera etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Illud, quod est causa convenientiae etc., nego maiorem. Ad probationem: Omnis convenientia etc., illam nego, quia unum et illud respectu diversorum dicitur differentia et convenientia^l, quia forma Sortis respectu Platonis est convenientia, sed respectu asini est differentia specifica. Sed certum est, quod idem non opponitur sibi ipsi.

17. Ad secundum: Tunc possibile nulla differentia etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc isti essent sibi invicem compossibiles etc., concedo consequentiam. Ad falsitatem dico, quod licet istae propositiones sibi invicem contradicant, quando ille terminus *differentia* capitur univoce in utraque, non tamen sibi invicem contradicunt, prout in proposito capiuntur, eo quod in una earum ille terminus *differentia* capitur realiter, in alia vero capitur logicaliter. Unde patet contrarie, quod omnis differentia secundo modo dicta facit aliud seu diversitatem

h corrupt., del. et repet.

i om.

k possibiles Ms.

l et add. et del.

essentialem in illo sensu dicto in tertio *notabili*⁹ talem propositionem capiendo.

18. Tertia conclusio: Omnis differentia secundo modo dicta habet facere diversitatem essentialem entium specificè distinctorum talem. Propositio intelligendo secundo modo probatur. Quicquid adveniens generi est medium concludendi unam speciem [f. 41 va] de alia negative, hoc habet facere diversitatem essentialem entium specificè distinctorum. Sed omnis differentia secundo modo dicta est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex *notabili* tertio¹⁰. Minor patet inductive.

19. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc omne adveniens generi esset medium concludendi unam speciem de alia negative differentia specifica. Falsitas probatur, quia tunc proprium esset differentia specifica, quod patet falsum. Consequentia probatur, quia proprium est medium concludendi unam speciem ab alia negative. Quod probatur, quia nullum animal risibile est asinus. Omnis homo est animal risibile. Igitur nullus homo est asinus; ubi proprium una cum genere est medium concludendi unam ab alia negative.

20. Respondetur: Tunc omne adveniens generi etc., nego consequentiam, quia licet differentia adveniens generi facit tale medium concludendi, non tamen omne hoc convertitur simpliciter, quod omne adveniens generi facit tale medium concludendi sine differentia specifica essentiali.

21. Per hoc ad principales: Ad primam dico, quod laborat pro *conclusionem* secunda. Et eodem modo dico ad rationem secundam.

22. Ad tertiam: Tunc omnia specificè distincta etc., concedo consequentiam. Ad falsitatem dico, quod licet multae differentiae rerum sint nobis latentes, tamen illae^m res differunt, quando differunt per aliquas differentias in natura rerum existentes.

Et sic patet. Sequitur quaestio.

^m nullae *Ms.*

⁹ *Ibid.*

¹⁰ *Ibid.*

QUAESTIO 19

Utrum differentia sit divisiva generis et constitutiva speciei.

1. Et arguitur quod non, quia si sic, tunc species foret composita ex genere et differentia. Falsitas probatur, quia nullus conceptus simplex est compositus ex genere et differentia, sed omnis species est conceptus simplex. Ergo nulla species est composita ex genere et differentia. Maior nota de se. Sed minor patet^a communiter per logicos modernos¹.

2. Praeterea secundo, nulla differentia est divisiva generis. Igitur <quaestio>^b falsa. Consequentia tenet. Sed assumptum probatur, quia omnis differentia est signum mentale, vocale vel scriptum², et omne genus est tale signum. Sed nullum signum tale est divisivum alterius signi. Igitur etc.

3. Praeterea tertio, nulla differentia constitutiva speciei est divisiva generis. Sed omnis differentia constitutiva speciei est adveniens generi. Igitur nulla differentia constitutiva speciei est divisiva generis. Maior nota, quia illud, quod alteri^c adveniens cum ipso facit unum, nequaquam dividit ipsum. Sed minor patet per Porphyrium³, qui dicit, »quod^d differentia adveniens generi constituit speciem«.

4. Oppositum istius patet per Porphyrium capitulo *de differentia*⁴, ubi dicit: »Sed quaedam differentiae, quae divisivae^e generis etc., completivae sunt <et>^f constitutivae specierum.«

5. Circa quaestionem nota, quod licet differentia dicatur multipliciter, ut patuit in priori *quaestione*⁵, tamen in specifico solum capitur partitio differentialis praedicabilis^g in quale et perfectit in primo modo de termino specifico connotante formam manifestam⁶.

a corrupt. et repet.

b conclusio Ms.

c alterius Ms.

d repet.

e divisiva Ms.

f om. Ms.

g differentialis praedicabilis] differentiali praedicabili Ms.

¹ Cf. GUILLELM. OCKH. *Sent. 1 d. 8 q. 3 Ad arg. 1*, 214, 20–216, 18.

² Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log. I c. 5*, 18, 52–54.

³ *De propriis differentiae et speciei* 27, 18–19.

⁴ *De differentia* 17, 1–3.

⁵ Cf. *q. 18 n. 5–6*.

⁶ Cf. *ibid. n. 6*.

6. Praeterea nota, quod dupliciter aliquid dicitur alterum dividere, uno modo realiter, quomodo totum integrale dividitur in suas partes quantitativas ab ipso dividente. Alio modo aliquid dicitur dividere alterum logicaliter, et hoc non est aliud nisi aliquem terminum propter additionem termini inferioris se, qui sibi communiter additur aliqua singularitate distincte [f. 41 vb] et divisim, quae sine tali additione significat communiter et indistincte una cum suis aliis significatis. Et sic dicimus, quod iste terminus *animal* dividitur in animal rationale et irrationale, quia ly *animal rationale* significat, quod ly *animal* se solo significat et distincte; et similiter patet de hoc, quod est animal irrationale. Sic dicimus, quod iste terminus *rationale* dividit hoc genus animal: et sic etiam dicimus de hoc termino *irrationale*. Et hoc fit de divisione logicali.

7. Praeterea nota, quod differentiam constituere speciem dupliciter intelligitur, uno modo sic, quod differentia sit pars essentialis vel quidditativa speciei, alio modo sic, quod differentia constituat speciem, id est quod sit pars diffinitionis speciei⁷.

8. His visis sit prima conclusio ista: Omnis differentia magis proprie dicta adveniens generi est constitutiva speciei, sive capiatur hoc, quod est differentiam constituere^h primo modo vel secundo modo. Probatur: Omnis diffinitio speciei est species. Sed omnis differentia magis proprie dicta adveniens generi constituit diffinitionem speciei. Ergo omnis differentia magis proprie dicta adveniens generi est constitutiva speciei. Maior probatur: Omne praedicabile in quid de pluribus numero differentibus univoce, et cum hoc ponitur: Sub genere est species. Sed omnis diffinitio speciei est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota per diffinitionem speciei. Minor patet inductive, quia haec diffinitio *animal rationale* est praedicabilis in quid de pluribus numero differentibus univoce, et cum hoc ponitur per se sub genere, quia sub animali, ut bene patet per Porphyrium⁸. Et eodem modo declaratur sive declarari potest hoc dictum de qualibet alia diffinitione. Sed minor principalis rationis patet ex eo, quod omnis species composita ex genere et sua differentia est diffinitio speciei sub tali genere contentae.

9. Contra conclusionem dubitatur: Aliqua differentia magis proprie dicta adveniens suo generi non constituit speciem. Igitur quaestio falsa.

h differentiam *add.*

⁷ Cf. *ibid.*

⁸ De specie 9, 4-7.

Argumentum probatur, quia haec differentia animatum adveniens isti generi corpus non constituit speciem. Igitur aliqua differentia adveniens suo generi non constituit speciem. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia si constitueret speciem, maxime esset hoc complexum corpus animatum, quia hoc complexum est omnino constitutum ex tali genere et differentia. Falsitas probatur, quia hoc complexum corpus animatum non est species. Quod probatur: Omnis species est praedicabilis in quid per se primo. Sed hoc complexum corpus animatum non est praedicabile in quid per se primo. Igitur hoc complexum non est species. Maior est de se nota. Minor probatur, quia hoc complexum corpus animatum solum praedicatur in quid ratione suae partis. Ergo non praedicatur in quid per se primo. Consequentia tenet, quia quicquid convenit alicui primo, hoc non convenit sibi cum ratione partis suae, ut patet per Philosophum V *Physicorum*⁹. Argumentum probatur, quia praedicari in quid solum convenit isti complexo ratione generis et non differentiae, eo quod illa praedicabilis est in quale.

10. Praeterea secundo, si sic, tunc omnis oratio composita ex genere et differentia esset species, quod patet falsum, quia non est plus species quam¹ ista oratio *asinus rationalis*. Consequentia probatur, quia quaedam est oratio ex genere et differentia composita.

11. Ad primum istorum: Aliqua differentia etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia haec differentia animatum etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia si constitueret speciem etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia hoc complexum, hoc nego. Ad probationem: Omnis species est praedicabilis in quid etc., concedo maiorem et nego minorem. Ad probationem: Quia hoc complexum corpus animatum [f. 42ra] solum etc., nego antecedens. Ad probationem: Quia praedicari in quid solum convenit isti complexo etc., hoc nego. Immo dico, quod convenit sibi ratione totius. Et concedo, quod non convenit sibi ratione differentiae, quia non oportet, quod quicquid convenit toti per se primo^k, conveniat sibi ratione cuiuslibet partis, quia iste terminus *animal* est praedicabilis in quid; et tamen praedicari in quid non convenit sibi ratione cuiuslibet partis, eo quod natura suarum partium habet aptitudinem in quid praedicandi.

12. Ad secundum: Tunc omnis oratio etc., nego consequentiam. Sed sufficit, quod omnis oratio composita ex differentia et suo genere, quia

i quod *Ms.*

k quod *add.*

⁹ Cf. ARIST. *Phys.* 5 c. 1, 224a 21–30.

licet omnis differentia adveniens alicui generi, scilicet suo generi, constituat speciem, non tamen omnis differentia cuilibet adveniens generi speciem constituit.

13. Secunda conclusio: Nulla differentia est realiter divisiva generis sub ea ratione, qua est differentia. Probatur: Nulla differentia habet aptitudinem secandi realiter genus in partes quidditativas et essentielles sub ea ratione, qua est differentia. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet ex *notabili* praemisso¹⁰. Argumentum est de se notum. Unde patet contrarie, quod nulla differentia realiter est divisiva generis sub ea ratione, qua est differentia completiva speciei.

14. Contra conclusionem dubitatur: Aliqua differentia est realiter generis divisiva. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Et ponatur, quod aliqua differentia fiat ex litteris aureis vel plumbeis valde gravibus et grossis; et fiat aliquod genus ex litteris debilibus valde et tenuibus. Et dat causam¹ haec differentia tales litteras realiter frangendi, quo stante patet assumpti veritas.

15. Respondetur: Quando arguitur: Aliqua differentia est realiter etc., nego consequentiam eo, quod additur in conclusione sub ea ratione^m, qua est differentia. Modo licet haec differentia dividat aliquod genus tali modo, hoc tamen non est sub ea ratione, qua est differentia.

16. Tertia conclusio: Omnis differentia magis proprie dicta est divisiva generis divisione logicali. Probatur: Omnis differentia magis proprie dicta addita suo generi significat aliquod vel aliqua distincte, quae prius significabantur una cum aliis significatis per idem genus indistincte et communiter. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet ex secundo *notabili*¹¹. Argumentum patet inductive.

17. Unde patet contrarie, quod omnis differentia magis proprie dicta divisiva generis logicaliter est constitutiva speciei realiter vel logicaliter; et sic patet, quodⁿ quaestio in uno sensu est vera.

18. Contra conclusionem dubitatur: Aliqua differentia specifica generis non est divisiva. Igitur conclusio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia haec differentia inanimatum non est divisiva huius generis animal. Igitur etc.

19. Praeterea secundo contra contrarium: Si esset verum, tunc differentia divisiva generis et constitutiva speciei non ex opposito di-

l corr. ex car m ratio Ms. n sup. lin.

¹⁰ n. 6; cf. GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* c. 3 § 3, 60, 12–16.

¹¹ n. 6.

stingerentur. Falsitas patet per Porphyrium¹², qui dicit, quod de numero »differentiarum per se aliae sunt, secundum quas dividimus genera in species, aliae vero^o secundum quas ea, quae divisa sunt, specificantur«.

20. Ad primum illorum: Aliqua differentia specifica etc., nego antecedens, quia licet aliqua differentia specifica alicuius generis non est divisiva, tamen omnis differentia specifica est sui generis divisiva.

21. Ad secundum: Si esset verum, tunc differentia divisiva etc., concedo consequentiam. Ad Porphyrium dico, quod ipse vult, quod differentiae, quae ex opposito dividunt genus, distinguuntur ab aliis, quae constituunt unam speciem illius generis eo, quod differentiae oppositae genus eo modo dividunt et differentiae subordinatae speciem constituunt. Cum hoc tamen stat, quod eadem differentia, quae ex una parte est generis divisiva, ex eadem parte <est>^p speciei completiva.

22. Per hoc ad principales. Ad primam: Si sic, tunc species esset composita etc., concedo [f. 42rb] consequentiam. Ad improbationem: Nullus conceptus simplex est compositus etc., nego minorem. Ad probationem dico, quod aliqua est species simplex, aliqua vero composita modo speciei^q. Simplici tantum correspondet simplex conceptus, non hoc tamen oportet de specie composita.

23. Ad secundam: Nulla differentia etc., dico, quod illa laborat pro *conclusionem* secunda.

24. Ad tertiam: Nulla differentia constitutiva etc., nego antecedens. Ad probationem: Nulla differentia adveniens generi etc., nego maiorem. Ad probationem: Quia illud, quod alteri adveniens etc., illam nego eo, quod aliquid alteri realiter adveniens logicaliter dividit ipsum.

Et sic patet quaestio. Sequitur quaestio.

QUAESTIO 20

Utrum aliqua diffinitionum differentiae a Porphyrio datarum sit bona et convertibiliter conveniens eidem.

1. Et arguitur primo, quod non, quia si sic, maxime esset ista diffinitio: »Differentia est, quae praedicatur de pluribus specie differen-

^o *incert.* ^p *om.* ^q *compositae add. et del.*

¹² *De differentia 16, 16–18.*

tibus in eo, quod quale¹.« Consequentia tenet, cum illa inter omnes alias sit magis famosa. Sed falsitas probatur, quia talis non convenit cuilibet differentiae. Igitur non convenit cuilibet contento sub diffinito, et per consequens non est bona. Argumentum probatur, quia non convenit differentiae speciei specialissimae eo, quod talis non est de pluribus specie differentibus praedicabilis, sed solum de pluribus numero differentibus².

2. Praeterea secundo, ista diffinitio praedicta convenit etiam aliis a diffinito. Igitur non est convertibilis cum ipso. Consequentia est nota. Assumptum probatur, quia convenit etiam accidentibus seu terminis accidentalibus, qui etiam de pluribus specie differentibus sunt in quale praedicabiles³.

3. Praeterea tertio, si quaestio esset vera, maxime videtur haec esse debilissima diffinitio, quam Porphyrius⁴ ex aliarum correctione investigavit, dicens: »Sunt autem specificae differentiae, quaecumque alteram faciunt speciem, et quaecumque in eo, quod quale quid est, accipiuntur.« Falsitas probatur, quia talis etiam convenit proprio, quod habet aptitudinem faciendi distinctionem specificam, et cum hoc praedicandi in quale.

4. Oppositum istius patet per Porphyrium in capitulo *de differentia*.

5. Circa quaestionem nota, quod quaestio solum intelligitur de differentia magis proprie dicta, quae vocatur differentia per se et cum hoc specifica, quia differentiis specificis maxime est opus ad divisiones generum et diffinitiones specierum, prout Porphyrius attestatur. Et de talibus differentiis Porphyrius solum ponit diffinitiones, de quibus *quaestio* praesens quaerit⁵.

6. Praeterea nota, quod Porphyrius ponit multas diffinitiones differentiae, quarum prima⁶: »Differentia est, qua abundat species a genere.« Secunda⁷: »Differentia est, <quae>^a de pluribus et^b differentibus specie in eo, quod quale quid est, praedicatur.« Tertia⁸: »Dif-

a om.

b etc. Ms.

¹ *De differentia* 18,3-5.

² Cf. ALBERT. *q. de differentia arg.* 2 f. E 3ra.

³ Cf. *ibid.* arg. 1 f. E 2vb-3ra.

⁴ *De differentia* 19,14-16 (*sed non ad verbum*).

⁵ Cf. ALBERT. *ibid. dist.* 1 f. E 3rb.

⁶ *De differentia* 17,16.

⁷ *Ibid.* 18,3-5.

⁸ *Ibid.* 18,16-18.

ferentia est, quae est apta nata dividere, quae sunt sub eodem genere.« Quarta⁹: »Differentia est, qua differunt a se invicem singula.« Quinta¹⁰: »Differentia est, quae alteram facit speciem, et in eo, quod quale est, praedicatur.«

7. Praeterea nota, quod prima diffinitio¹¹ differentiae, dicens: Differentia est, qua abundat etc., intelligi debet de abundantia logica, quia sicut dicit dominus Albertus *super Porphyrium*¹², tunc in specie subintelligitur conceptus differentiae sive differentia; haec differentia rationale, quae non statim intelligitur in hoc genere animal eo, quod non omne animal est rationale.

8. Praeterea nota, quod secunda diffinitio¹³ non datur indifferenter de qualibet differentia, sed solum de differentia subalterna.

9. [f. 42 va] Praeterea nota, quod tertia¹⁴ diffinitio non datur indifferenter, dicens: »Differentia est, quae est apta nata etc.«, debet intelligi de divisione logica, de qua in priori *quaestione*¹⁵ est satis dictum.

10. Praeterea nota, quod quarta diffinitio¹⁶ de virtute sermonis est falsa eo, quod nulla est differentia, qua singula a se differant, sed debet sic intelligi, quod quaelibet species concludi potest ab alia specie sub eodem genere, apta differre per aliquam differentiam.

11. Praeterea nota, quod quinta diffinitio¹⁷ debet sic intelligi, quod differentia constituens speciem vel diffinitionem speciei facit eam esse alteram a specie sibi condistincta, id est medium concludendi negative speciem sibi condistinctam de ipsa¹⁸.

12. Praeterea nota, quod dupliciter aliquid dicitur praedicari in quale, scilicet in quale essenziale et in quale accidentale. Quale essenziale hoc connotat partem essentialem rei, praedicatur in primo modo dicendi¹⁹ per se¹⁹ de specie; quale vero accidentale non, sed connotat aliquod accidens vel aliquam rei proprietatem.

c dividendi *Ms.*

⁹ *Ibid.* 18, 20–19, 1.

¹⁰ *Ibid.* 19, 15–16.

¹¹ Cf. not. 6.

¹² ALBERT. MAGNUS *In Porphyry. tr.* 8 c. 1 (1, 125a).

¹³ Cf. not. 7.

¹⁴ Cf. not. 8.

¹⁵ Cf. q. 19 n. 6, n. 13, n. 16.

¹⁶ Cf. not. 9.

¹⁷ Cf. not. 10.

¹⁸ Cf. q. 18 not. 5.

¹⁹ Cf. ARIST. *Post.* 1 c. 4, 73a 34–37.

13. His visis sit prima conclusio ista: Nulla diffinitionum dictarum simpliciter intellecta est convertibilis cum isto termino differentia. Probat: Quaelibet dictarum diffinitionum convenit aliis a differentia vel non convenit cuilibet differentiae. Igitur conclusio vera. Consequentia est nota. Argumentum probatur, et primo de prima, quia species non solum abundat in differentia ab ipso genere, sed etiam in proprio. Et sic dicta diffinitio etiam convenit proprio, quod sic describi potest: Proprium est, quod^d abundat species a genere eo, quod haec species homo abundat a genere hoc proprio, quod est risibile. Hoc idem patet de secunda diffinitione, quia talis non convenit cuilibet differentiae, quia non convenit differentiae specialissimae, et etiam convenit aliis a differentia, quia pluribus accidentibus communibus. Etiam declaratur hoc de diffinitione tertia, quia convenit aliis a differentia eo, quod esse aptum natum ad navigandum dividit ea, quae sunt sub hoc genere animal, quia communiter dicimus, quod animalium haec sunt apta nata. Non est differentia, ut patet per eundem. Igitur etc. Probat etiam hoc de diffinitione quarta eo, quod non omne illud, quod est medium concludendi unam speciem ab alia differre, est differentia eo, quod proprium etiam potest esse tale medium, ut de se patet. Hoc etiam probatur de diffinitione quinta, quia etiam convenit proprio eo, quod hoc^e potest facere alteram speciem, et in eo, quod quale est, praedicari²⁰.

14. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, sequeretur, quod processus Porphyrii totus, quo posuit has diffinitiones differre, foret vanus. Consequentia patet ex eo, quia ex quo nulla istarum diffinitionum est omni suo diffinito convertibilis. Igitur nulla dictarum diffinitionum est bene posita. Igitur processus, quo Porphyrius has omnes differentias posuit, est totaliter vanus.

15. Praeterea secundo, si sic, tunc proprium posset constituere diffinitionem speciei. Consequentia tenet, ex qua parte probationis antecedentis falsitas probatur, quia tunc non omnis diffinitio bona esset ex genere et differentia composita, quod est contra Philosophum VI *Topicorum*²¹.

16. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc totus processus etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia ex quo nulla dictarum diffini-

d qua *Ms.* e *sup. lin.*

²⁰ Cf. *not.* 6–10.

²¹ *Top.* 6 c. 4, 141 b 25–27.

tionum est convertibilis etc., nego consequentiam, quia licet nulla dictarum diffinitionum sit simpliciter convertibilis cum isto termino *differentia*, et his tamen omnibus [f. 42vb] intelligi potest una bona descriptio^f differentiae convertibilis^g cum eadem. Unde Porphyrius omnes dictas diffinitiones ex dictis maiorum philosophorum^h collegit, quod bene patet ex suo, quia recipiendo tales diffinitiones loquitur in secunda particularumⁱ dicens: »Quam etiam determinantes dicunt²².« Etiam dicit postea: »Diffiniunt autem hoc modo²³.« Et iterum postea dicit: »Describunt huiusmodi differentiam hoc modo²⁴«, et sic de aliis. Et ex omnibus his descriptionibus patere potest, quid sit differentia. Et tunc patebit consequenter ipsius una descriptio.

17. Ad secundum: Tunc proprium etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc non omnis diffinitio etc., <concedo>^k consequentiam. Ad Philosophum²⁵ dico, quod ipse intendit, quod omnis diffinitio bona debet esse composita ex genere et differentia vel aliquo, quod ponitur loco differentiae, quia ex quo differentiae rerum saepe nos latent, tunc ponimus aliquod proprium loco differentiae²⁶. Et potest dici, quod ipse intendit, quando capit ibi differentiam, non solum pro differentia magis proprie dicta, sed etiam pro differentia proprie dicta vel communiter accepta.

18. Secunda conclusio: Quaelibet diffinitionum praedictarum capitur, prout ab aliquo philosophorum, de quibus loquitur Porphyrius, intelligebatur, intellecta cum suo diffinito est convertibilis²⁷. Probatur: Quaelibet aliarum diffinitionum sic intellecta convenit suo diffinito et cuilibet sub ipso contento et non extendit se ad aliud a suo diffinito vel sub ipso contento. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet de se. Sed argumentum probatur quoad omnes dictas diffinitiones, primo quoad primam, quia illa sic est intelligenda: Differentia est, qua species a suo genere abundat abundantia praedicationis in

f bonae add.

g convertibilis Ms.

h philosophicorum Ms.

i corr. ex

parvarum, sed incert.

k om.

²² De differentia 17, 15-16.

²³ Ibid. 18, 3.

²⁴ Ibid. 18, 16.

²⁵ Cf. not. 21.

²⁶ Cf. GUILLELM. OCKH. In Porphy. c. 2 § 11, 46, 55-57; BURIDAN. An. 1 q. 6 f. 37b; cf. etiam THOMAS AQUIN. S. th. I q. 29 a. 1 ad 3.

²⁷ Cf. q. 12 not. 10.

quale et in primo modo dicendi per se. Et certum est, quod illa convenit soli differentiae et convenit cuilibet differentiae. Probatur hoc etiam de secunda diffinitione, quia illa sic est intelligenda: Differentia subalterna est, quae de pluribus specie differentibus praedicabilis est in quale essenziale. Et haec diffinitio non convertitur cum hoc termino *differentia*, sed convertitur cum ly *differentia subalterna*, quia ly *differentia subalterna* est eius diffinitum, et non iste terminus *differentia*. Probatur hoc etiam de tertia diffinitione, quae sic est intelligenda: Differentia est, quae est apta nata dividere logicaliter illas species, quae sub eodem genere collocantur; et cum hoc est pars diffinitionis rei praedicabilis in primo modo dicendi per se diffinitae¹, quae etiam cum differentia est convertibilis. Probatur hoc etiam de quarta, quae sic est intelligenda, quod quaelibet species sub^m aliquo genere contenta, negative potest concludi de alia specie sibi opposita per differentiam, quae est medium concludendi in tali syllogismo, et cum hoc connotat partem essentialem rei. Tunc probatur hoc de quinta, quae sic est intelligenda, quod omnis illa differentia est specifica, quae facit diversitatem inter species, diffinitionem suae speciei constituendo, et quae habet aptitudinem in quale essenziale de sua specie probari, quae etiam convertitur cum suo diffinito. Igitur etc.

19. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc species plus abundaret differentia quam suum genus. Falsitas probatur, [f. 43ra] quia quaeritur, a quo species habeat differentias: Vel habet differentias a se vel a genere vel a nihilo. Non a se, quia ipsa est universale distinctum a differentia. Non etiam a genere, quia tunc genus haberet simul differentias oppositas, et per consequens opposita forent simul in eodem; falsum. Non etiam a nihilo, quia ex nihilo nihil fit. Igitur ex nihilo species nullam habet differentiam etc.

20. Praeterea secundo, secunda diffinitio non convertitur cum hoc termino *differentia*. Igitur secunda diffinitio non convertitur cum suo diffinito. Consequentia tenet, cum iste terminus *differentia* sit diffinitum. Argumentum patet ex eo, quod solum convertitur cum ly *differentia subalterna*.

21. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc species plus abundat etc., concedo consequentiam, intelligendo consequens de abundantia logical vel praedicationis. Quod sic est intelligendum, quod differentia est

¹ diffinito *Ms.*

^m sunt *Ms.*

praedicabilis in primo modo dicendi per se universaliter sumpta, ut dicendo: Omnis homo est rationalis, quia universaliter, sive est abundanter se habere genus; aut non sic abundat eo, quod talis differentia non est de ipsa praedicabilis universaliter, sed solum <indefinite>ⁿ vel particulariter, quia haec est propositio falsa: Omne animal est rationale. Ad probationem falsitatis: Quia vel species habet differentiam a se etc., respondetur, quod habet differentiam a genere. Ad improbationem: Ergo differentiae oppositae erunt in eodem. Respondet Porphyrius bene concedendo, quod differentiae oppositae bene sunt in eodem secundum potentiam, sed non secundum actum. Quod sic est intelligendum, quod utraque differentiarum oppositarum bene est praedicabilis de genere indefinite vel particulariter sumpto, quia haec est vera: Quoddam animal est rationale. Haec etiam est vera: Quoddam animal est non rationale. Sed tamen nulla talium differentiarum est praedicabilis de tali genere universaliter sumpto. Unde dicit Porphyrius²⁸: »Potestate quoddam genus habet omnes differentias, actu vero nullas.«

22. Ad secundum: Secunda diffinitio non convertitur, nego consequentiam. Ad probationem dico, quod iste terminus *differentia* non est diffinitum secundae diffinitionis, sed potius hoc totum *differentia subalterna*.

23. Tertia conclusio: Ex praedictis descriptionibus una bona descriptio cum isto termino *differentia* convertibilis intelligi potest, quae est ista: Differentia est, quae faciens alteram speciem est praedicabilis de specie in quale praedicatione primi modi perseitatis²⁹. Probatur: Praedicta diffinitio seu descriptio complete indicat essentiam huius termini *differentia* et convenit cuilibet differentiae et soli differentiae. Igitur conclusio vera. Consequentia nota est ex terminis. Et argumentum est ex praecedentis *conclusionis* probatione satis clarum.

24. Contra conclusionem dubitatur: Differentia non est praedicabilis in quale. Igitur quaestio falsa. Consequentia tenet. Argumentum probatur: Differentia est praedicabilis in quid. Sed de differentia genus praedicatur. Igitur non est praedicabilis in quale. Consequentia de se patet. Sed argumentum probatur de quocumque: Genus praedicatur

n in diffinito *Ms.*

²⁸ *De differentia* 17,21–18,1.

²⁹ *Cf. not. 19.*

in quid. Hoc est praedicabile in quid. Sed de differentia genus praedicatur in quid. Igitur etc. Maior nota, quia eadem videtur esse praedicatio subiecti et praedicati. Sed minor patet, quia genus est praedicabile de differentia aliquo certo modo praedicandi, sed non est praedicabile de ipso in quale. Igitur est praedicabile de ipso in quid.

25. Respondetur: Differentia non est praedicabilis etc., nego antecedens. Ad probationem: Differentia est praedicabilis in quid etc., nego maiorem. Ad probationem dico, quod non semper eadem praedicatio subiecti et praedicati.

26. Per hoc ad [f. 43rb] principales dico, quod omnes laborant pro *conclusionem* prima.

Et sic patet.

QUAESTIO 21

Utrum diffinitio proprii a Porphyrio data sit bona, ista scilicet: »Proprium inest soli omni et semper¹.«

1. Et arguitur primo quod non. Diffinitio data non vere praedicatur de proprio. Igitur quaestio falsa. Argumentum probatur, quia haec est falsa: Proprium convenit omni et soli. Quod probatur, quia si proprium convenit soli speciei, igitur proprium convenit speciei et nulli alteri quam speciei. Igitur proprium nulli convenit individuo; igitur non convenit omni individuo illius speciei. Et tamen dicitur, quod conveniat omni individuo illius speciei; igitur proprium convenit omni individuo istius speciei, cuius est proprium. Et tamen non convenit omni individuo istius speciei, cuius est proprium, quod est contradictio².

2. Praeterea secundo, si sic, tunc omne proprium esset alicuius speciei proprium. Falsitas probatur, quia unum est propria passio entis. Sed ens non est species. Igitur aliquod est proprium, quod nullius speciei est proprium.

3. Praeterea tertio, nullum proprium convenit omni. Igitur quaestio falsa. Consequentia tenet. Assumptum probatur³: Si aliquod proprium

a con *add. et del.*

¹ *De proprio* 19,22–20,1.

² Cf. ALBERT. *q. de proprio arg.* 4 f. E 5ra.

convenit omni, sit gratia exempli hoc, quod est risibile, contra: Risibile convenit homini individuo; igitur convenit individuo asinino, quod patet falsum.

4. Oppositum istius patet per Porphyrium capitulo *de proprio*.

5. Circa quaestionem nota, quod proprium capitur quadrupliciter, ut patet per Porphyrium. Sed proprium quarto modo dictum dicitur proprie proprium, et sic describitur a Porphyrio: »Proprium est, quod inest omni et soli et semper, ut risibile homini³.« Et de tali proprio et ea diffinitione quaerit praedicta quaestio, priores acceptiones proprii non advertens.

6. Praeterea nota, quod sic accipiendo proprium dupliciter adhuc potest dici proprium: Uno modo communiter, et sic omne illud, quod est convertibile cum aliquo termino communi; et cum hoc de ipso praedicatur in quale accidentale⁴. Et sic dicit Aristoteles IV *Metaphysicae*⁵, quod unum est proprium vel propria passio entis. Secundo modo capitur proprium solum pro termino convertibili praedicabili de aliqua specie specialissima, et cum hoc in quale accipiendo. Et sic diceretur Porphyrius capere, quia sicut patet in capitulo *de genere*⁶, tunc dicitur proprium per hoc differre a differentia, quia ipsum est praedicabile de una sola specie, cuius est proprium, et individuus eiusdem; differentia vero de pluribus specie differentibus^b est praedicabilis, quo non obstante diffinitio hic data utrobique proprie intelligi potest.

7. Praeterea nota, quod dupliciter dicta diffinitio proprii capi potest: Uno modo in sensu proprio, quem facit de virtute sermonis, scilicet quod aliquod proprium insit soli speciei et omni individuo et semper insit eidem. Alio modo capitur in sensu transumptivo, ita quod sic intelligatur, quod omne proprium est verificabile de eo, cuius est proprium, cum aliqua dictione exclusiva et cum hoc universaliter; et sine impositionis factae variatione non potest vere negari de eodem semper. Et cum hoc est praedicabile de ipso in quale in secundo modo dicendi per se⁷. Prima pars innuitur [f. 43 va] in hoc, quod dicitur: *soli*. Per

b praedicabilis *add. et del.*

³ *De proprio* 19, 22–20, 2.

⁴ *Ibid.* 19, 22–20, 7.

⁵ *Metaph.* 4 c. 2, 1003b 30–33.

⁶ *De genere* 7, 17–20; 7, 23–24.

⁷ ARIST. *Post.* 1 c. 4, 73a 37–b3.

hoc enim innuitur, quod proprium sit praedicabile de eo, cuius est proprium exclusive, quia haec est vera: Tantum homo est risibilis. Sed secundum, scilicet quod sit praedicabile de ipso universaliter, innuitur ibi, quando dicitur: *et omni*, quia haec est vera: Omnis homo est risibilis. Sed^c tertium, scilicet quod non tamen variata impositione, quae iam est, non possit vere de ipso negari, innuitur, quando dicitur: *et semper et semper*; quando fuerit formata talis propositio, in qua proprium dicitur de subiecto universaliter sumpto affirmative, tunc est vera. Et per consequens, quodcumque aliqua propositio formatur, ubi proprium negatur de subiecto, illa est falsa.

8. His visis sit prima conclusio ista: Dicta diffinitio primo modo intellecta⁸ non est bona. Probatur: Ista diffinitio non est bona, quae non vero potest praedicari affirmative de suo diffinito. Dicta diffinitio est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota est de se. Sed minor probatur, quia haec propositio est falsa: Proprium inest omni et soli et semper. Quod probatur, quia proprium inesse soli et omni implicat contradictionem, ut patet ex ratione prima⁹ ante *oppositum*. Etiam nullum proprium inest^d semper illi, cuius est proprium. Quod probatur: Quicquid non potest esse, hoc non inest semper illi, cuius est proprium. Sed omne proprium potest non esse, eo quod quodlibet tale est signum mentale vel scriptum. Sed omne tale signum potest non esse. Igitur etc.

9. Contra conclusionem dubitatur: Omnis illa diffinitio^e est bona, quae diffinita a quocumque alio distinguit. Sed dicta diffinitio proprii est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, cum illa sit una condicio bonae diffinitionis. Minor probatur, quia dicta diffinitio distinguit proprium ab individuo eo, quod nullum individuum inest omni; et distinguit tunc proprium a genere et^f a specie eo, quod neutrum illorum inest alicui eo, quod inesse alicui logicaliter solum convenit praedicato in quale, genus et species sunt praedicabilia in quid. Igitur etc. Etiam distinguit proprium a differentia, quia talis convenit pluribus speciebus et non inest uni soli speciei. Distinguit etiam proprium ab accidente, quod etiam non tantum de una sola specie, sed de pluribus est praedicabilis.

10. Praeterea secundo, hoc proprium risibile inest soli et omni et semper. Igitur aliquod proprium inest soli et omni et semper. Igitur

c scilicet *Ms.*

d omni *add. et del.*

e non *add. et del.*

f *sup. lin.*

⁸ Cf. n. 7.

⁹ Cf. n. 1.

dicta diffinitio est vere praedicabilis affirmative de aliquo proprio, quod est contra rationem, quae probavit datam conclusionem. Sed argumentum probatur, quod risibile inest soli speciei humanae et omni individuo eiusdem speciei, et semper inest speciei humanae et omni individuo eiusdem speciei. Igitur hoc proprium risibile inest omni soli et semper.

11. Ad primum istorum: Omnis illa diffinitio est bona etc., nego minorem. Ad probationem: Quia dicta diffinitio distinguit proprium ab individuo etc., nego illam. Ad probationem: Quia nullum individuum inest omni etc., illam concedo. Sed ex hoc non sequitur, quod dicta diffinitio distinguat proprium ab^g individuo, nisi addatur plus in antecedente, scilicet quod dicta diffinitio convenit vere ipsi proprio et non individuo vel alicui alteri a proprio. Ergo distinguit proprium ab individuo et ab aliis a proprio. Tunc enim consequentia est bona. Sed prima pars antecedentis non est vera. Et eodem modo dicitur ad illam ad probationem de genere et specie et de aliis, quia licet dicta diffinitio non convenit generi vel speciei vel aliis, tamen quia etiam non convenit [f. 43 vb] sibi ipsi, ergo non potest ipsum ab aliis distinguere.

12. Ad secundum: Hoc proprium risibile inest soli etc., nego antecedens. Ad probationem: Hoc proprium risibile inest soli speciei humanae, nego antecedens eo, quod inest individuis eiusdem speciei; et etiam ista pars est falsa, quod hoc proprium risibile insit semper speciei humanae, quia ipsum non semper, et igitur ipsum non semper speciei humanae potest inesse.

13. Secunda conclusio: Dicta diffinitio secundo modo intellecta¹⁰ est bona. Probatur: Omnis diffinitio explicans totam naturam et proprietatem sui diffiniti existens medium concludendi suum diffinitum diffinitive ab alio, quod non est suum diffinitum, vel cui vere non convenit suum diffinitum, est bona. Sic est de ista. Igitur etc. Maior est nota. Sed minor probatur, quia ipsa indicat essentiam proprii, quod est suum diffinitum complete per hoc, quod dicit proprium praedicari de suo subiecto exclusive et universaliter, ut patet ex *notabili* ultimo¹¹ praemisso. Et est medium concludendi proprium diffinitive^h ab omni illo, quod non est proprium, quod convenit ipsi proprio, et vere negatur de quolibet, quod non est proprium.

g ad *Ms.*

h diffinire *Ms.*

¹⁰ *n. 7.*

¹¹ *Ibid.*

14. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc haec esset concedenda: Omne proprium semper inest illi, cuius est proprium, intelligendo consequens, secundum quod intelligit conclusio. Falsitas probatur, quia tunc hominem esse risibilem¹ in instanti A semper conveniret homini. Falsitas patet: Elapso instanti A tunc non convenit homini, quod sit risibilis in instanti A. Sed consequentia probatur, quia hominem esse risibilem instante est aliquod proprium, cuius subiectum est homo. Igitur etc.

15. Praeterea secundo contra probationem: Si esset vera, dicta diffinitio non conveniret alteri quam proprio. Falsitas probatur, quia tunc non conveniret subiecto ipsius proprii. Falsitas probatur: Quicquid convenit uni convertibilium, hoc etiam convenit reliquo. Sed omne subiectum et suum proprium sunt convertibilia. Igitur quicquid convenit proprio, hoc etiam convenit suo subiecto. Sed diffinitio proprii convenit proprio. Igitur diffinitio proprii convenit subiecto proprii.

16. Ad primum illorum: Si esset vera, tunc haec esset concedenda: Omne proprium etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia tunc hominem esse etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod hominem esse risibilem in A instanti, non est proprium hominis capiendi proprium quarto modo¹², quod est proprie proprium, de quo fit mediatio^k in proposito, licet possit bene concedi, quod sit proprium tertio modo, proprium capiendi^l pro illo, quod soli et omni et non semper¹³.

17. Ad secundum: Si esset vera, tunc dicta diffinitio etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia tunc non conveniret subiecto etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quicquid convenit uni etc., illam nego. Sed bene concedo, quod quicquid est praedicabile de uno convertibilium significative sumpto, hoc est etiam praedicabile de reliquo.

18. Tertia conclusio sit ista: Iste terminus *proprium* solum quarto modo sumptum, prout dicitur proprie proprium, est unum de quinque universalibus distinctum contra alia quattuor, et proprium nullum alio modo acceptum quam quarto modo est unum de quinque universalibus contra alia quattuor. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet ab ex-

i risibile *Ms.*

k *incert.*

l *sup. lin. et in lin. concedo del.*

¹² Cf. *not. 3.*

¹³ *De proprio* 19, 21–22.

ponentibus ad expositam¹⁴. Argumentum pro prima parte patet de se. Sed pro secunda parte probatur, quia qualitercumque capiatur proprium praeter acceptionem sui quartam, hoc est accidens, quia proprium primo modo acceptum accidit homini, ut esse geometris, etiam secundo modo proprium acceptum, ut esse bipedem est accidens, et similiter proprium tertio modo acceptum, ut hominem canescere in senectute¹⁵. Igitur relinquitur, quod solum proprium quarto modo acceptum est unum universale contra alia quattuor distinctum.

19. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc [f. 44ra] nihil aliud quam proprium quarto modo acceptum esset unum de quinque universalibus distinctum contra alia. Falsitas probatur, quia genus est etiam unum universale distinctum contra alia. Consequentia probatur arguendo ab exponente^m ad expositam.

20. Praeterea secundo: Si sic, tunc aliquod proprium esset accidens. Falsitas probatur, quia tunc aliquod proprium esset commune de pluribus, et per consequens proprium non esset proprium, sed commune.

21. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc nihil aliud etc., nego consequentiam. Ad probationem, quia arguitur ab exponente ad expositam, illam nego, quia praedicta propositio non est exclusiva totaliterⁿ, sic quod dicta exclusiva exercet suum officium circa totam propositionem vel circa^o copulam principalem, sed est de excluso extremo, et solum exerceret conclusionem circa hoc, quod est quarto modo acceptum.

23. Ad secundum: Si sic, tunc aliquod proprium esset accidens etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc aliquod proprium etc., nego consequentiam, quia licet aliquod proprium respectu alicuius, puta sui subiecti, sit proprium. Tamen bene potest concedi^p respectu aliorum, quae sub suo subiecto continentur.

24. Per hoc ad principales: Ad primam dico, quod laborat pro *conclusionem* prima.

25. Ad secundam: Tunc omne proprium esset alicuius speciei etc., dico distinguendo consequens, eo quod proprium potest capi primo modo vel secundo modo in secundo *notabili*¹⁶ principali expresso. Si

^m exposita *Ms.*

ⁿ sit *add. et del.*

^o tota *add. et del.*

^p scriptio

diluta, legi vix potest.

¹⁴ Cf. q. 4 not. 6.

¹⁵ De proprio 19, 18–22.

¹⁶ n. 6.

capitur primo modo, tunc nego consequentiam; et ut sic per ly *soli* non debet intelligi speciei, sed subiecto, ita quod sic intelligatur: Proprium inerit soli suo subiecto, id est praedicabile est de suo subiecto exclusive. Et si proprium capitur secundo modo, tunc concedo consequentiam. Tunc dico ad improbationem, quod unum bene est propria passio entis primo modo, sed non secundo modo proprium capiendo.

26. Ad tertiam dico, quod ista ratio bene probat, quod haec de virtute sermonis sit falsa: Proprium convenit omni individuo, ut patet ex *conclusionem* prima; sed tamen ista, pro qua ponitur, est vera, ut patet ex *conclusionem* secunda etc.

QUAESTIO 22

Utrum omne proprium realiter sit distinctum ab eo, cuius est proprium.

1. Et arguitur primo quod non: Quicquid non potest separari ab eo, cuius est proprium, hoc non est realiter distinctum ab eo, cuius est proprium. Sed proprium non potest separari ab eo, cuius est proprium. Igitur etc. Maior nota, quia omne illud, quod est realiter ab altero distinctum, hoc ab ipso potest separari. Igitur per oppositum omne, quod <ab>^a altero realiter non potest separari, hoc non est ab ipso realiter distinctum. Minor probatur, quia homo non potest esse sine aptitudine ridendi. Igitur homo non potest esse sine risibilitate. Igitur hoc proprium risibile vel risibilitas non potest a suo subiecto separari.

2. Praeterea secundo, si proprium distingueretur ab eo, cuius^b est proprium, vel igitur esset substantia distincta ab eo, cuius est proprium, vel accidens distinctum. Neutrum est verum¹. Quod enim non sit accidens, patet, quia alias proprium non distingueretur ab accidente, quod patet falsum. Non etiam substantia, quia vel esset materia distincta vel forma vel compositum. Sed nullum istorum est primo modo: Quod non sit materia, patet, quia tunc esset subiectum et per conse-

a om.

b eo cuius *corrupt.*, *del. et repet.*

¹ Cf. GUILLELM. OCKH. *In Porphy.* c. 4, 84, 133-139.

quens distingueretur a subiecto. Etiam non forma, quia tunc forma rei esset praedicabilis in quale accidentale, quod videtur falsum ex eo, quod a forma solum capitur [f. 44rb] praedicatum in quale essenziale. Non etiam est compositum, quia tunc iterum foret subiectum, quod patet fore falsum.

3. Praeterea tertio, si sic, tunc unum realiter esset distinctum ab ente. Falsitas patet de se. Probatur consequentia, quia unum est propria passio entis. Si igitur propria passio distinguitur realiter ab eo, cuius est propria passio, sequitur, quod unum realiter distinguatur ab ente.

4. Oppositum arguitur: Si quaestio non esset vera, tunc non omne proprium esset res distincta a suo subiecto. Falsitas probatur, quia tunc omne non proprium de quolibet suo subiecto esset praedicabile in secundo modo dicendi^c per se, cuius falsitas patet ex *quaestione* priori². Sed consequentia patet eo, quod nihil idem est praedicabile de se, quod est in secundo modo dicendi per se.

5. Circa quaestionem nota, quod ista quaestio non est intelligenda solum de proprio quarto modo dicto, cuius diffinitio fuit in *quaestione* priori quaesita³.

6. Praeterea nota, quod iste terminus *proprium* est terminus secundae intentionis significans omnes terminos convertibiliter in quale semper per^d accidentale de suo subiecto praedicabiles. Et sic etiam iste terminus *subiectum*^e, licet aliquando sit terminus primae intentionis significans rem, quae realiter substat alicui formae substantiali vel accidentali, tamen in proposito solum capitur pro aliquo termino specifico vel alio, de quo vere et convertibiliter potest aliqua passio demonstrari.

7. His visis sit conclusio prima ista: Omne proprium est demonstrabile de suo significato subiecto, si fuerit ei nomen impositum. Probatur: Si non, tunc non cuiuslibet subiecti diffinitio posset esse medium demonstrandi propriam passionem de tali subiecto. Falsitas patet per Philosophum I *Posteriorum*⁴. Et consequentia est de se nota.

8. Contra conclusionem dubitatur: Nullum accidens est demonstrabile de suo subiecto. Sed omne proprium est accidens. Igitur nullum

c dividendi *Ms.*
sequitur

d semper per *scriptio decolor, legi vix potest*

e lacuna

² Cf. q. 21 n. 7.

³ Cf. *ibid.* not. 3.

⁴ ARIST. *Post.* 1 c. 7, 75a 39-b2; c. 8, 75b 31-32.

proprium est demonstrabile de suo subiecto. Maior nota, cum omne accidens contingenter conveniat suo subiecto, et illud, quod alteri convenit contingenter, non potest de ipso demonstrari, cum demonstratio solum procedat ex principiis necessariis⁵, et cum ex necessariis numquam sequitur contingens. Minor probatur, quia omne proprium videtur esse conceptus animae. Sed omnis talis conceptus est accidens. Igitur etc.

9. Praeterea secundo, si omne proprium est demonstrabile de suo subiecto, ergo proprium Sortis est demonstrabile de suo subiecto. Falsitas probatur, quia tunc aliqua demonstratio fieret ex singularibus, quod est falsum.

10. Ad primum istorum: Nullum accidens etc., nego maiorem. Ad probationem: Quia omne accidens contingenter etc., transeat illa. Et illud, quod convenit alteri contingenter etc., dico ibi, quod aliquid convenire alteri contingenter dupliciter intelligitur: Uno modo realiter, sicut albedo in pariete existens sibi contingenter dicitur convenire. Alio modo aliquid convenit alteri contingenter logicaliter sic, quod est de ipso praedicabile in propositione contingenter vera. Tunc dico, quod quicquid convenit contingenter alteri secundo modo, hoc non est de ipso demonstrabile. Cum hoc tamen stat, quod aliquid convenit contingenter subiecto secundum inhaerentiam realem, quod tamen est demonstrabile de suo subiecto in syllogismo propositionem necessariam concludente.

11. Ad secundum: Si omne proprium est demonstrabile etc., nego consequentiam, quia nullum est proprium Sortis eo, quod omne proprium est universale habens aptitudinem pluribus convenire.

12. Secunda conclusio sit ista: Omne proprium est a suo subiecto distinctum realiter. <Probatur>^f: Omne demonstrabile de suo subiecto realiter est de subiecto distinctum^g. Sed omne [f. 44va] proprium est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota: Cum nihil idem de se ipso sit demonstrabile, eo quicquid est de altero demonstrabile, hoc ab ipso distinguitur tamquam praedicabile de suo subicibili. Minor patet ex conclusione prima.

13. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc omne proprium posset vere negari de suo subiecto. Falsitas patet, quia tunc non

f Patet Ms.

g corrupt. et repet.

⁵ Cf. *ibid.* 1 c. 4, 73a 24.

posset demonstrative concludi de eodem, quod repugnat conclusioni primae. Consequentia probatur: Omnis terminus realiter ab altero distinctus potest de ipso negative praedicari. Sed omne proprium est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex eo, quia quandocumque unus terminus distinguitur ab alio, tunc ista propositio negativa est vera, per quam significatur unum eorum non esse aliud. Minor patet ex *conclusionione*.

14. Praeterea secundo, si sic, tunc omne risibile distingueretur ab homine. Falsitas. Consequentia^h probatur: Omne proprium distinguitur ab homine. Omne risibile est proprium. Ergo omne risibile distinguitur (ab homine)^l. Maior tenet in virtute conclusionis. Sed minor videtur de se patere.

15. Ad primum istorum: Tunc omne proprium posset vere etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quia tunc non posset demonstrative etc., nego consequentiam, quia licet proprium demonstrative concludatur de suo subiecto terminis supponentibus personaliter, non tamen est inconueniens ipsum vere negari de eodem terminis supponentibus materialiter.

16. Ad secundum: Si sic, tunc omne risibile etc., nego consequentiam. Ad improbationem: Omne proprium etc., nego minorem, quia licet iste terminus *risibile* sit proprium, non tamen omne ens, quod est risibile, est proprium.

17. Tertia conclusio: Omne proprium praecise significat idem cum subiecto⁶, cuius est proprium, si fiunt ambo formata. Probatur: Omne praedicabile de altero per se et convertibiliter praecise significat (idem)^k cum eodem, si fiunt ambo formata. Sed omne proprium respectu sui subiecti est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota ex terminis. Minor probatur, quia proprium praedicatur de suo subiecto in secundo modo dicendi per se⁷; et quod etiam convertibiliter de ipso praedicetur, hoc patet ex proprii diffinitione⁸.

18. Contra conclusionem dubitatur. Si esset vera, tunc proprium non egrederetur de principiis intrinsicis sui subiecti. Falsitas patet per Linconiensem I *Posteriorum*⁹. Consequentia probatur, quia si pro-

h *repet.*

i ab homine] a proprio *Ms.*

k vel *Ms.* (*abbreviatura mendosa*)

⁶ Cf. *De proprio* 20, 5–6.

⁷ Cf. q. 21 not. 7.

⁸ Cf. not. 6.

⁹ ROB. GROSSETESTE *In Post.* 1 c. 4 f. 4vb.

prium egrederetur de principiis intrinsecis sui subiecti, vel hoc est intelligendum de termino, qui est proprium, quod ille egrediatur a principiis intrinsecis illius^l termini, quod est subiectum. Vel est sic intelligendum, quod res significata per proprium egreditur a principiis intrinsecis rei significatae per subiectum; et quia idem non producit a se ipso, igitur significata per proprium distinguitur a re significata per subiectum. Ergo proprium non praecise significat <idem>^m cum suo subiecto.

19. Praeterea secundo, si sic, tunc isti duo termini *proprium* et *subiectum* <idem>ⁿ significarent. Falsitas probatur, quia proprium significat terminos primarum intentionum in quale praedicabiles, subiectum vero non, sed potius significat terminos praedicabiles in quid.

20. Ad primum istorum: Si sic, tunc proprium non egrederetur etc., concedo consequentiam. Ad Linconiensem dico, quod ipse intendit, quod proprium significando subiectum connotat ipsum esse aptum natum ad producendum aliquem actum, qui quando producit, egreditur [f. 44vb] a principiis intrinsecis subiecti, capiendo subiectum illud pro re significata per subiectum. Verbi gratia, hoc proprium *risibile* significando hominem connotat ipsum habere aptitudinem ad producendum actum ridendi, qui egredi poterit a principiis intrinsecis subiecti.

21. Ad secundum: Si sic, tunc isti duo termini *proprium* etc., nego consequentiam, quia termini primarum intentionum significati per hos terminos *proprium* et *subiectum* bene significant idem, non tamen oportet, quod isti duo termini *subiectum* et *proprium* idem significant.

22. Ad principales: Ad primam: Quando arguitur: Quicquid non potest separari ab eo etc., concessa^o maiore nego minorem. Ad probationem: Quia homo non potest esse sine aptitudine ridendi etc., concedo; et ulterius concedo, quod homo non potest esse sine risibilitate. Et quando ulterius infertur: Igitur hoc proprium risibile vel risibilitas non potest separari a suo subiecto, nego consequentiam, quia iste terminus *risibile* bene est proprium et distinguitur a suo <subiecto>^p, puta ab isto termino *homo*, et etiam bene significat aptitudinem ridendi, non tamen est aptitudo ridendi.

23. Ad secundum: Si proprium distingueretur etc., dico, quod aliquod proprium est accidens distinctum a suo subiecto, et aliquod pro-

^l termino *add. et del.*
^p *om.*

^m vel *Ms. (cf. not. k)*

ⁿ *om.*

^o concessio *Ms.*

prium est substantia distincta a suo subiecto. Ad improbationem primi: Quia alias proprium non distingueretur ab accidente, hoc concedo. Cum hoc tamen stat, quod isti duo termini *proprium* et *accidens* sint universalis distincta. Ad improbationem secundi: Quia si est substantia vel est materia etc., dico, quod est bene totum compositum, quia proprium in supposito potest dici totum compositum ex materia et forma. Ad improbationem: Quia tunc esset subiectum, concedo capiendo subiectum pro illo, quod potest substare accidentibus. Non tamen oportet, quod sit subiectum capiendo subiectum pro illo, de quo demonstrabilis est aliqua passio.

24. Ad tertiam: Si sic, tunc unum realiter etc., nego consequentiam. Ad probationem concedo, quod unum sit propria passio entis, et cum hoc, quod propria passio realiter distinguitur ab eo, cuius est propria passio. Et quando infertur: Ergo unum realiter distinguitur ab ente, nego consequentiam, sed bene concedo, quod unum realiter ab ente distinguitur.

Et sic patet quaestio.

QUAESTIO 23

Utrum diffinitio accidentis data a Porphyrio, scilicet quod »adest et abest praeter subiecti corruptionem¹«, sit bona.

1. Et arguitur primo quod non. Ista diffinitio non est bona, quae praedicata de suo diffinito constituit cum ipso propositionem claudentem contradictionem. Dicta diffinitio accidentis est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota. Minor probatur, quia ista propositio: Accidens est, quod adest suo subiecto et abest sibi praeter subiecti corruptionem, implicat^a contradictionem. Probatur: Ad eam sequitur aliquid alicui inesse, cui tamen illud idem non inest. [f. 45ra] Quod probatur, quia sequitur: Accidens adest et abest suo subiecto. Igitur accidens adest et non adest suo subiecto. Igitur accidens non inest alicui subiecto, et tamen inest idem².

a corruptionem *add. et del.*

¹ *De accidente* 20,7–8.

² Cf. ALBERT. *q. d. accidente arg. 1 f. E 6vb.*

2. Praeterea^b secundo, illa diffinitio non est bona, quae convenit aliis a diffinito. Dicta diffinitio accidentis est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota, quia omnis bona diffinitio debet esse convertibilis cum suo diffinito, ut patet VI *Topicorum*³. Sed minor probatur, quia forma substantialis rei etiam adest subiecto, scilicet^c materiae primae, et postea aberit eidem sine corruptione subiecti eo, quod oportet subiectum semper manere, ut patet per Philosophum I *Physicorum*⁴. Sed certum est, quod forma substantialis non est accidens. Igitur etc.⁵.

3. Praeterea tertio, nullum accidens potest abesse suo subiecto. Igitur quaestio falsa. Argumentum probatur, quia si aliquod accidens potest abesse subiecto, tunc aliquod accidens potest stare sine subiecto, quod est contra Philosophum VII *Metaphysicae*⁶.

4. Oppositum patet per Porphyrium, qui dictam diffinitionem posuit tamquam bonam.

5. Circa quaestionem nota, quod iste terminus *accidens* dupliciter accipitur⁷, quia uno modo est terminus primae intentionis significans omnes qualitates realiter suis subiectis inhaerentes. Alio modo accipitur, prout est terminus secundae intentionis significans omnes terminos universales praedicabiles in quale accidentale non convertibiliter de subiecto vel subiectis. Et primo modo iste terminus accidens non est unum istorum quinque universalium, quae sunt species immediatae huius termini *universale*, sed solum secundo modo; et ergo patet, quod dicta diffinitio, licet aliquo modo possit adaptari isti termino *accidens*, prout capitur primo modo, tamen principaliter sibi convenit, prout capitur secundo modo, quod patet ex eo, quod Porphyrius intendit in suo libro principaliter diffinire ista universalia, quae sunt species immediatae huius termini. Et quia iste terminus *accidens* secundo modo acceptus est species immediata huius termini *universale*, et non prout capitur primo modo, igitur etc. Etiam potest addi tertia acceptio huius termini *accidens*, scilicet quod significet omnes terminos accidentales tam singulares quam universales. Et licet in tali acceptione etiam dicta diffinitio possit sibi applicari, non tamen est principaliter de ipso data in tali acceptione.

^b no *add. et del.*

^c sed *Ms.*

³ ARIST. *Top.* 6 c. 3, 140b 21–23; cf. q. 12 not. 10.

⁴ *Phys.* 1 c. 9, 192a 27–29.

⁵ Cf. ALBERT. *ibid.* arg. 3.

⁶ ARIST. *Metaph.* 7 c. 1, 1028a 22–24.

⁷ Cf. ALBERT. *ibid.* explicatio f. E 6vb–F 1ra.

6. Praeterea nota, quod etiam iste terminus *subiectum* capitur dupliciter, primo modo prout significat omne illud, quod potest alicui formae substatere, et sic est terminus primae impositionis; secundo modo significat solum terminos, de quibus sunt passionibus universales, et sic minor capitur in proposito.

7. Praeterea nota, quod dupliciter aliquid dicitur alteri inesse, uno modo realiter, alio modo per praedicationem sic, quod praedicatur de ipso affirmative in quale accidentale⁸.

8. Praeterea nota, quod dicta descriptio accidentis dupliciter intelligitur, uno modo sic, quod aliquod accidens <realiter>^d abest et adest suo subiecto praeter corruptionem sui; alio modo sic, quod accidens est universale, quod adest logicaliter subiecto, id est quod terminus accidentalis affirmative praedicatur de suo subiecto, et quod idem terminus accidentalis potest abesse subiecto, de quo iam affirmatur, id est potest vere negari de ipso sine <subiecti>^e corruptione; id est sine hoc, quod hoc deest, vere negatur de tali^f subiecto significative sumpto.

9. His visis sit prima conclusio: Dicta diffinitio in primo sensu non est bona. Probatur: Dicta diffinitio praedicata de suo [f. 45rb] subiecto diffinito in sensu primo constituit unam propositionem de copulato extremo, quae non est vera. Igitur dicta diffinitio non est bona. Consequentia tenet, quia omnis bona diffinitio de suo subiecto praedicata affirmative reddit propositionem veram cum eodem. Argumentum probatur eodem modo, quo deducitur in ratione prima ante *oppositum*⁹.

10. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc illa de copulato extremo: Accidens est, quod adest et abest praeter subiecti corruptionem, non esset vera. Falsitas probatur, quia hoc maxime esset ab eo, quod illa de disiuncto extremo: Accidens est, quod adest vel abest praeter corruptionem subiecti, loco illius foret ponenda tamquam vera. Consequentia tenet per communem modum loquendi plurium modernorum¹⁰. Falsitas probatur, quia tunc genus esset accidens et sic species. Falsitas patet; sed consequentia probatur, quia hoc disiunctum adesse vel abesse praeter subiecti corruptionem vere de genere praedicatur, quia omne genus adesse vel abesse suae speciei.

d logicaliter *Ms.*

e substantiae *Ms.*

f tale *Ms.*

⁸ Cf. *ibid.* f. F 1 ra.

⁹ Cf. n. 1.

¹⁰ Cf. GUILLIELM. OCKH. *Summa log.* II c. 32–33, 347–350.

11. Praeterea secundo, si sic, maxime esset ex eo, quod idem accidens non posset simul affirmari et negari de eodem. Falsitas probatur: Et ponatur, quod medietas Sortis praecise sit^g alba et alia medietas sit nigra. Tunc haec est vera: Sortes est albus et Sortes non est albus. Ergo hoc accidens albus simul affirmatur et negatur de eodem. Argumentum pro prima parte probatur: Unum subiectum informatum ab albedine est album. Sortes est huiusmodi. Igitur etc. Pro secunda parte probatur, quia si Sortes est albus, tunc etiam pari ratione Sortes est niger. Consequentia tenet, quia si Sortes habet tantum de nigredine, quantum de albedine. Falsitas probatur, quia tunc duo contraria simul verificarentur de eodem, quod patet falsum et contra diffinitionem contrariorum datam X *Metaphysicae*¹¹.

12. Ad primum istorum: Si esset vera, tunc ista de copulato extremo etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Hoc maxime esset ex eo, quod illa de disiuncto extremo etc., nego consequentiam. Ad probationem dico, quod tales moderni non sunt^h suscipiendi.

13. Ad secundum: Si sic, maxime esset ex eo, quod idem accidens etc., concedo consequentiam. Ad probationem: Ponatur etc., concedo casum. Et quando tunc arguitur, quod haec sit concedenda: Sortes est albus, hoc nego. Ad probationem: Omne subiectum informatum etc., nego maiorem ex eo, quod non a quolibet accidente, quod inest subiecto, denotatur subiectum tale. Sed si debet non in omniⁱ, tale subiectum oportet, quod eius partes plures vel principales <informatae sint>^k, sicut tali^l accidente, ut patet per Philosophum VI *Physicorum*¹².

14. Secunda conclusio: Dicta diffinitio in secundo sensu accepta¹³ est bona. Probatur: Omnis diffinitio, quae sufficienter indicat, quid est esse diffiniti et convertitur¹⁴, de ipso praedicatur, et cum hoc est medium concludendi de ipso quodlibet aliud a se vel sub ipso contentum, est bona. Dicta diffinitio accidentis [f. 45 va] accepta in sensu secundo est huiusmodi. Igitur etc. Maior nota; minor patet inductive.

g asinina et alba *add. et del.*
sint *om.*

h *incert.*
l *sup. lin. et in lin.* talifaciente

i *sup. lin.*

k informatae

¹¹ ARIST. *Metaph.* 10 c. 8, 1058a 15–16.

¹² ARIST. *Phys.* 6 c. 9, 240a 22–25.

¹³ Cf. n. 8.

¹⁴ Cf. not. 3.

15. Contra conclusionem dubitatur: Dicta diffinitio non^m convenit cuilibet accidenti. Igitur non est bona. Argumentum probatur, quia dicta diffinitio non convenit accidenti inseparabili; igitur non convenit cuilibet accidenti. Consequentia tenet. Argumentum probatur, quia si conveniret accidenti inseparabili, tunc accidens inseparabile posset adesse <et>ⁿ abesse subiecto. Falsitas probatur, quia tunc accidens inseparabile esset separabile, quod patet falsum.

16. Praeterea secundo, nulla est diffinitio accidentis. Igitur nulla diffinitio accidentis est bona; igitur dicta diffinitio accidentis non est bona. Argumentum patet per Philosophum VII *Metaphysicae*¹⁵ dicentem, quod^o solius substantiae sit diffinitio. Et per consequens nullius accidentis est diffinitio. Igitur nulla est diffinitio accidentis. Patet hoc etiam <per>^p Commentatorem¹⁶ dicentem: Qui dat accidentibus diffinitionem, dat eis, quod in rei veritate non habent. Patet hoc etiam per Philosophum II *Posteriorum*¹⁷, ubi dicit: Accidentis non est diffinitio, sed demonstratio.

17. Ad primum istorum: Dicta diffinitio non convenit etc., nego antecedens. Ad probationem: Dicta diffinitio non convenit accidenti inseparabili etc., nego antecedens. Ad probationem concedo, quod accidens inseparabile alicui subiecto potest abesse. Et ulterius concedo, quod accidens inseparabile respectu alicuius subiecti sit separabile respectu alterius, quia hoc accidens album respectu huius subiecti paries, lignum vel alicuius consimilis, vocatur accidens separabile eo, quod de quolibet tali iam praedicatur affirmative, et postea praedicatur negative, et postea potest negative praedicari de eodem. Et cum hoc tamen stat, quod illud accidens, scilicet^q iste terminus *album*, respectu huius termini *nix* est accidens inseparabile, et eodem modo est de aliis iudicandum.

18. Ad secundum: Nulla est diffinitio etc., nego antecedens. Ad Philosophum dico, quod diffinitio, prout sufficit in proprietate, capitur dupliciter: Uno modo pro^r diffinitione proprie dicta, quae componitur ex genere et differentia magis proprie et specifica, et quae con-

m *marg. man. 2*

n *om.*

o nullius *add. et del.*

p *om.*

q *repet.*

r *marg. et in lin. verbum incert. (quod?) del.*

¹⁵ ARIST. *Metaph.* 7 c. 5, 1031 a 1–2.

¹⁶ AVERR. *Metaph.* 7 *comm.* 15, in c. 4, 1030 a 27–32.

¹⁷ ARIST. *Post.* 2 c. 3, 90 b 9–17.

venit speciei specialissimae. Alio modo capitur diffinitio pro quadam descriptione, qua notificatur aliquod diffinitum, convertitur per terminos notiores, sive componatur ex genere et differentia magis proprie sive non. Modo dico, quod Philosophus intendit, quod accidentium non est diffinitio primo modo dicta. Cum hoc stat, quod accidentium est diffinitio secundo modo capta.

19. Tertia conclusio sit ista: Diffinitio accidentis praetacta potest in aliquo sensu isti termino *accidens* pro qualibet realiter inhaerentibus, quae non sunt signa ad placitum instituta vel eis aequipollentia, suppositi convenire. Probatur, quod dicta diffinitio sic potest intelligi, quod accidens est, quod adest subiecto in actu, et ipsum vel aliquod aliud eiusdem speciei potest non inesse subiecto, in quo prius fuit eodem cum subiecto permanente incorrupto. [f. 45 vb] Et in tali sensu convenit isto termino *accidens* pro qualibet realiter inhaerentibus suppositi. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet. Assumptum probatur: Pro prima parte patet. Sed pro secunda parte probatur, quia dicta diffinitio sic intellecta convertitur cum isto termino *accidens* taliter accepto, et indicat essentiam significatam^s per ipsum per terminos notiores ipso. Igitur secundum argumentum probatur, quia omne accidens sic se habet, quod ipsum adest subiecto et quod ipsum vel sibi simile potest non inesse subiecto, in quo prius fuit sine corruptione subiecti istius. Et e converso quicquid sic adest subiecto in actu et potest eodem abesse praeter subiecti corruptionem, hoc est accidens. Igitur diffinitio convertibiliter accidit isto termino *accidens*.

20. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, sequitur, quod ista esset concedenda: Accidens est, quod potest adesse^t et abesse praeter subiecti corruptionem. Falsitas probatur, quia ponatur ista inesse. Tunc sequitur, quod haec sit vera: Accidens est, quod adest vel abest praeter subiecti corruptionem, quod patet falsum, cum non sit possibile aliquod accidens simul abesse et adesse.

21. Praeterea secundo^u, si sic, tunc calor ignis posset^v abesse igni. Falsitas patet, cum sit accidens inseparabile. Cuius consequentia probatur, quia ex quo ista diffinitio accidentis est bona, ergo potest praedicari de quolibet contento sub diffinito. Igitur potest praedicari de accidenti inseparabili, quod est calor ignis; igitur calor ignis potest abesse subiecto suo.

s significatae *Ms.*

t abesse *Ms.*

u secundum *Ms.*

v possit *Ms.*

22. Responsio ad primum illorum: Si esset vera, sequitur, quod ista esset concedenda etc., nego consequentiam; sed bene concedo istam: Accidens est, quod potest adesse et potest abesse. Et tu diceres: Ponatur^w illa inesse. Tunc stabit argumentum ut prius, quod eius de inesse est: Accidens adest et accidens abest. Et tunc non stabit difficultas prioris argumenti eo, quod illa de inesse, de qua fiebat mentio in argumento, fuit una de copulato, illa autem est una copulativa, quae est vera¹⁸.

23. Ad secundum: Si sic, tunc calor^x ignis etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia ex quo illa diffinitio etc., concedo. Et etiam concedo, quod conveniat calor igni^y. Et quando infertur: Ergo calor ignis potest abesse suo subiecto, nego consequentiam; sed bene concedo, quod calor ignis vel aliud accidens sibi simile suo subiecto potest abesse.

24. Per hoc ad principales. Ad rationem primam dico, quod laborat pro *conclusionem* prima.

25. Ad secundam: Illa diffinitio non est bona, quae convenit aliis etc., concessa^z maiore nego minorem. Ad probationem: Quia forma substantialis [f. 46ra] etc., dico, quod licet forma substantialis sic se habeat respectu subiecti, quod est ens in potentia, non tamen sic se habet^a respectu subiecti, quod est ens in actu, de quo dicta diffinitio debet intelligi stante imaginatione *conclusionis* tertiae.

26. Ad tertiam: Nullum accidens potest etc., dico distinguendo hunc terminum *abesse*, et per consequens hanc totam propositionem: Accidens suo subiecto posset abesse^b: Uno modo sic intelligitur, quod accidens absque suo subiecto possit esse, alio modo sic, quod accidens suo subiecto possit non inesse. Si intelligitur primo modo, tunc bene concedo^c. Antecedens nec est contra conclusionem aliquam positam eo, quod abesse debet capi secundo modo. Si vero intelligitur secundo modo, tunc nego antecedens. Ad probationem: Quia si aliquod accidens potest abesse subiecto^d etc., nego consequentiam eo, quod accidens non dicitur abesse subiecto cum sui permanentia, sed potius cum sui destructione.

Et sic patet quaestio.

w quod *add. et del.*

x color *Ms.*

y ignis *Ms.*

z concessio *Ms.*

a habeat *Ms.*

b esse *Ms.*

c accidens *add. et del.*

d *sup. lin.*

¹⁸ Cf. GUILLELM. OCKH. *Summa log. II c. 37, 355, 22-25.*

QUAESTIO 24

Utrum corvus potest intelligi albus et Aethiops nitens candore¹.

1. Et arguitur primo quod non, quia si sic, tunc nigredo non esset accidens inseparabile^a corvi. Falsitas patet per Porphyrium²: »Nigrum vero inseparabile corvo et Aethiopi accidit.« Consequentia probatur, quia si corvus potest intelligi albus, ergo possibile est, quod hoc ens, quod est corvus, intelligatur esse^b album. Ponatur ergo in esse. Tunc sic hoc ens, quod est corvus, intelligitur esse album; ergo corvus intelligitur esse albus. Igitur corvus est albus. Consequentia tenet, quia intellectus est verorum, ut patet II *De anima*³ in tractatu 5, ubi per hoc ponit differentiam inter intellectum et phantasiam. Tunc sic corvus est albus. Vel igitur cum hoc est niger vel non: Si sic, tunc duo contraria verificabuntur simul de eodem. Si non, tunc nigredo est a corvo separata, et per consequens est accidens separabile corvi et non inseparabile respectu eiusdem.

2. Praeterea secundo, corvus potest intelligi albus; ergo corvus potest intelligi esse ens album; et per conversionem limitantem quoddam ens album potest intelligi corvus. Falsitas probatur: Hoc ens album non potest intelligi corvus, et sic de aliis; igitur nullum ens album potest intelligi corvus.

3. Praeterea tertio, si corvus potest intelligi albus, ergo conceptus corvi albi potest esse in intellectu. Ponatur inesse, quod sit in intellectu Sortis, et vocetur A. Quaero, a quo^c obiecto conceptus A sit abscisus seu abstractus. Vel enim est abstractus ab albedine vel a forma corvi vel a corvo albo: Non primum, quia nulla albedo est apta nata conceptum albi corvi constituere, sed solum conceptum albedinis. Non etiam talis conceptus est abstractus a forma corvi eo, quod talis etiam solum habet aptitudinem causandi conceptum corvi nigri et non corvi albi. Et non etiam potest dici, quod talis conceptus sit abstractus a

a *sup. lin.*

b *sup. lin.*

c a quo] quae Ms.

¹ *De accidenti* 20,10–12.

² *Ibid.* 20,9–10.

³ ARIST. *An.* 3 c. 3, 428a 16–18.

corvo albo, quia nullus est corvus albus. Ergo nullus conceptus potest abstrahi a corvo albo, eo quod nullus conceptus potest abstrahi [f. 46rb] ab eo, quod non est.

4. Oppositum istius patet per Porphyrium capitulo *de accidente*⁴, ubi dicit: »Corvus potest intelligi albus et Aethiops nitens candore praeter subiecti corruptionem.«

5. Ad quaestionem pono primam conclusionem: Corvum esse album non implicat contradictionem. Probatur: Omne illud, quod est attributum corvo non destruens eius principia essentialia, hoc sibi potest addi sine contradictionis implicatione⁵. Sed esse album attributum corvo non destruit eius principia essentialia. Igitur etc. Maior nota ex terminis. Minor probatur, quia si tota nigredo corrumperetur in ipso, et produceretur in eodem albedo, adhuc possent eius principia essentialia salva permanere.

6. Unde patet contrarie, quod ista propositio non est impossibilis: Corvus est albus, licet sit falsa.

7. Contra conclusionem dubitatur: Si esset vera, tunc nigredo posset separari a corvo, et albedo in eodem subiecto produci. Falsitas^d probatur, quia tunc accidens inseparabile posset separari a subiecto. Consequentia tenet, quia nigredo est accidens inseparabile a corvo. Si igitur potest separari a corvo, tunc est separabile a corvo. Igitur est accidens separabile corvi et inseparabile.

8. Praeterea secundo contra contrarium: Si haec esset possibilis: Corvus est albus; ergo album est corvus. Consequentia tenet per conversionem simplicem. Falsitas probatur: Nullum album est corvus. Igitur haec est falsa: Album est corvus. Consequentia tenet. Argumentum patet inductive.

9. Ad primum istorum: Si esset vera etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Tunc accidens etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia nigredo etc., hoc concedo. Et quando dicitur: Si potest separari a corvo, igitur est separabile a corvo, nego consequentiam, quia multum refert dicere: Nigredo potest separari a corvo; igitur nigredo est separabilis a corvo, quia nigredinem posse separari a corvo non est aliud, nisi quod nullam^e implicat contradictionem, nullam

d *sup. lin.*

e implicitam contradictionis habet *add. et del.*

⁴ Cf. *not. 1.*

⁵ Cf. GUILLELM. OCKH. *In Porphyry. c. 5 § 3, 89, 61-64.*

nigredinem inesse corvo. Sed nigredinem esse separabilem a corvo, est corvum habere aptitudinem naturalem a principiis intrinsicis, idem complexione ad hoc, quod sibi insit nulla nigredo. Sed hoc est falsum, ut patet.

10. Ad secundum: Si haec est possibilis etc., concedo positionem inesse. Et ulterius concedo secundam, quod^f corvus est albus, et similiter istam: Albus est corvus. Et quando proponitur ista: Nullum album est corvus, istam^g nego. Ad probationem dico, quod si fiant inducentes, quod non sunt, concedo^h, quia demonstrato corvo, qui ponitur esse albus, haec est neganda: Hoc album est corvus, eo quod eius contradictoria est concedenda, scilicet: Hoc album non est corvus.

11. Secunda conclusio: Possibile est corvum intelligi album. Probatur: Omne illud, ad cuius existentiam non sequitur impossibile, hoc intelligi est possibile. Sed ad corvum esse album, nullum sequitur impossibile. Igitur corvum esse album intelligi est possibile. Maior nota, quia sicut res habet esse, sic etiam habet cognosci. Igitur sicut possibile est rem esse, sic etiam rem intelligi vel cognosci est possibile. Sed minor patet ex *conclusionem* praecedenti et eius contrario.

12. Unde patet contrarie, quod dictum Porphyrii⁶ in se est verum, quo dicitur: »Potest autem corvus intelligi albus vel Aethiops nitens candore.« [f. 46va] Et per hoc tunc patet, quomodo Porphyrius⁷ caute innuit differentiam inter proprium et accidens inseparabile, quia proprium negari de subiecto contradictionem implicat. Sed licet accidens inseparabile non possit quoad aptitudinem naturalem vere de suo subiecto negari, si tamen de ipso negatur hoc, nullam includitⁱ contradictionem.

13. Dubitatur contra conclusionem: Si corvus potest intelligi albus, vel igitur corvus albus potest intelligi, vel corvus niger potest intelligi albus: Non primum, quia nullus corvus albus est; igitur nullus corvus albus potest intelligi albus. Non etiam corvus niger potest intelligi albus, quia tunc intellectus intelligeret corvum nigrum esse album. Falsitas probatur, quia tunc intellectus intelligeret corvum album, qui tamen non est albus. Patet: Intellectus et intellectio sunt correlativa;

f nullus *add. et del.*
tiam *add. et del.*

g ista *Ms.*

h concedendo *Ms.*

i consequen-

⁶ Cf. *not. 1.*

⁷ *De propriis proprii et accidentis 31, 17-19.*

et posito uno correlativorum ponitur et reliquum; destructo uno destruitur et reliquum, ut patet per Philosophum in *Praedicamentis*⁸.

14. Respondetur: Si corvus potest intelligi albus, vel igitur etc., dico ibi, quod corvus niger potest intelligi albus. Ad improbationem: Quia tunc intellectus intelligeret corvum nigrum esse album, nego consequentiam, quia licet corvus, qui iam est niger, potest intelligi albus, tamen quamdiu est niger, intellectus non intelligit eum esse album.

15. Tertia conclusio: Necessario si corvus albus intelligitur, corvus esse albus intelligitur. Probatur: Haec est necessaria: Si corvus albus intelligitur, corvus albus est. Igitur conclusio vera. Consequentia tenet. Argumentum probatur^k, quia si corvus albus intelligitur, corvus albus est in intellectu^l. Tunc sic corvus albus est intellectus; igitur corvus albus est. Igitur haec est concedenda vel vera: Si corvus albus intelligitur, corvus albus est. Sed omnis condicionalis vera est necessaria. Igitur etc.

16. Dubitatur contra conclusionem: Si^m esset vera, tunc aliquid potest intelligi, quod non est. Falsitas patet, quia aliquis intelligit vermem praeteritam, et illa non est. Igitur possibile est aliquem formare multas propositiones de verme praeterita, quod non esset, nisi talis intelligeret vermem praeteritam. Igitur etc.

17. Respondetur: Si esset vera, tunc impossibile esset etc., concedo consequentiam. Ad improbationem: Quiaⁿ aliquis intelligit vermem praeteritam etc., illam nego. Ad probationem concedo, quod aliquis formaret propositiones de verme praeterita. Sed nego, quod propter hoc intelligit vermem praeteritam; sed sufficit ipsum habere aliquam speciem in mente, per quam intelligeret vermem praeteritam, si talis esset.

18. Per hoc ad principales. Ad primam: Si sic, tunc nigredo non esset accidens inseparabile etc., nego consequentiam. Ad probationem: Quia si corvus potest intelligi albus etc., concedo, quod sit possibile hoc ens, quod est corvus, intelligi. Ad improbationem: Ponatur in esse etc., concedo; et ulterius concedo, quod corvus intelligitur esse albus; et ulterius concedo, quod corvus est albus. Et quando tunc arguitur: Vel igitur cum hoc est niger vel non, dico, quod non est

^k *del. et repet sup. lin.*
et del.

^l in intellectu *corr. ex* intellectus

^m aliquid *add.*

ⁿ tunc *add. et del.*

⁸ ARIST. *Praed.* 7, 7b 19-20.

niger; et ulterius concedo, quod nigredo est separata a corvo. Et quando infertur: Igitur est accidens separabile corvi, nego consequentiam, quia licet nigredinem separatam a corvo etiam sit [im]possibile, non tamen corvus habet aptitudinem naturalem, ut ipso naturaliter nigredo separetur.

19. Ad secundam: Corvus potest intelligi albus etc., concedo consequentiam. Et quando infertur: Ergo per conversionem simplicem quoddam ens album etc., nego consequentiam, quia non debet sic converti, sed sic: Aliquid, quod potest intelligi ens [f. 46vb] album, est corvus.

20. Ad tertiam: Si corvus potest intelligi etc., nego consequentiam. Sed bene concedo, quod in intellectu potest esse^o conceptus corvi albi. Sed quando tunc dicitur: Ponatur ergo, quod sit in intellectu Sortis, hoc concedo. Et quando imponitur inesse, et quando tunc quaeritur, a quo obiecto conceptus A sit abscisus, dico, quod a corvo albo. Ad improbationem: Nullus est corvus albus, nego istam, quia repugnat obligato possibili et bene concesso etc.

Et sic est finis quaestionum Porphyrii^p.

o int *add. et del.*

p et sic est finis quaestionum etc. *add.*

INDEX

- abstractus 87; 88; 145
- abundantia logicalis 121–126
- accidens 22; 27–29; 34–38; 41; 44–46;
49; 52; 54; 58; 107; 121; 122; 129;
132–149
- accidens inseparabile 142–149
- actio immediata animae 96
- actus exercitus – actus signatus 7; 96;
98; 99
- actum producere 137
- Adam de Wodeham 10
- adesse et abesse 138–140; 143; 144
- aequa de aequis praedicari 19; 100
- aeque primo 54; 90; 91
- aequivocatio 59; 91; 101–103
- aequivocus 64; 71; 74; 90, 91; 93; 94
- aggregatio plurium habituum 12
- Albertus Magnus 122
- Albertus Parvus 8; 12–14; 20; 22–24;
39; 45; 49; 53; 70; 79; 80; 84; 89;
108; 121; 127; 138–140
- alteritas 106; 108; 109
- antiqui 27; 75
- antiqui logici 39
- aptitudo (praedicandi etc.) 40; 41; 54;
60; 65–68; 72; 84–87; 135
- Aristoteles 3; 10–13; 15; 19; 23; 25–28;
33; 36; 37; 40; 42; 45; 47; 49; 50; 52;
56; 57; 59–63; 71; 76; 77; 79; 81; 82;
86; 90; 91; 93; 97–99; 103; 104; 107;
118; 122; 123; 128; 134; 135; 139;
141; 142; 145; 148
- Auer 3; 4
- Averroes 16; 87; 90; 142
- Barth 5
- Boethius 40; 89; 91
- causa 60; 61
- cognitio 32–37
- collective 51
- communis 22; 92; 97; 128; 132
- comparativus 67; 68
- complexus 25; 31; 37; 118
- compositus 61; 76–78; 116; 133; 134;
138
- conceptus 30; 31; 41; 42; 60; 63; 64; 71;
72; 86; 87; 92; 111; 116; 135; 146;
149
- condicionalis 148
- confundens 108
- confuse distributive immobiliter 104
- confuse distributive mobiliter 66; 67
- confuse et immobiliter 105
- connecta 87
- connotare 116; 122; 137
- constituere 116–119
- contingens 11; 17; 18; 33; 135
- contractus 79
- contradictio 88; 99; 100–102; 106; 107;
109; 110; 114; 127; 129; 138; 146; 147
- contrarius 82; 141
- converti 23; 103; 104; 109; 115; 123–
125; 128; 131; 134; 139; 141; 143;
145; 149
- copulativus 50; 105; 110; 144
- copulatus 144
- correlativa 147; 148
- corruptio 138; 140; 143
- definitus 47
- demonstrare 15; 16; 33–36; 135; 136;
142
- descendere 104; 105
- descriptio 61; 65; 69; 124; 140 143
- destruere 148
- deus 39; 84; 113
- differentia 22; 33–35; 37; 39; 45; 46; 50;
52; 54–56; 61; 65; 66; 75; 76; 78; 79;
106–129; 142; 147

- diffinitio 16; 32–37; 49; 50; 61–68; 73; 79–85; 92; 98; 117; 121–130; 134; 139–144
 disiunctive 104; 105; 110
 disiunctus 71
 distinctio realis 6; 133–138
 distingui formaliter 71; 73
 distributive 51
 distributive et mobiliter 115
 diversitas essentialis 111–115
 dividere (divisivus) 16; 33; 35; 36; 48; 95; 97; 105; 116; 117; 119; 120 125
 Dominicus Gundisalvus 40

 efficiens 76; 77
 ens 27; 39; 52; 62; 70; 74; 89–95; 112–114; 134; 136; 138
 ens per accidens 36; 37
 ens in actu 144
 ens mobile 23
 ens in potentia 78; 144
 ens universale 39
 entia mundi 28
 entitas 92
 esse divinum et immortale 38
 esse in 69; 98
 esse (existere) in rerum natura 90; 92; 115
 essentia 126; 143
 existentia rei extra 96
 existere in praesenti 21
 exponens – exposita (propositio) 8; 46; 50; 51; 107–111; 132
 expositorius in tertia figura 50
 extra animam 31; 37; 39; 42; 75
 extremum copulatum 140; 141
 extremum disiunctum 140; 141
 extremum exceptum 50
 extremum exclusum 132

 fallacia aequivocationis 42
 fallacia compositionis penes tertium modum 50
 fallacia figurae dictionis penes tertium modum 35
 fallacia penes secundum modum amphibologiae 110

 finis 76
 forma 20; 61; 65; 76–78; 80; 103; 113; 114; 116; 133; 134; 138; 140
 forma accidentalis 134
 forma substantialis 78; 134; 139; 144
 formaliter 71; 73; 101; 105; 106; 109

 genus 22; 24; 33–37; 45; 46; 49–69; 80–84; 88–92; 94; 95; 97; 100; 101; 106; 115–127; 130; 140; 142
 gradus infimus praedicamenti 78
 grammatica 68
 Guillelmus Ockham 3–8; 21; 24; 35; 38; 39; 42; 48; 50; 55–57; 60; 65; 66; 70; 71; 91; 93; 94; 96; 103; 110; 112; 116; 119; 124; 133; 140; 144; 146

 habitus conclusionis demonstratae 11; 12
 habitus primorum principiorum 12
 habitus scientificus 14

 identitas 97; 98
 immobiliter 105; 108
 impositio 84; 128; 140
 impositio prima – secunda 102; 103
 incomplexo 25–31; 36; 37
 incorruptus 143
 indefinitus 20; 25; 126
 individualis 96; 98
 individuatio 75; 78
 individuum 3; 4; 20; 23; 40; 42–44; 55; 56; 61; 67; 69–79; 83–89; 98; 99; 107; 127–129; 130; 133
 inductio 99
 inductive 46; 95; 113; 115; 141
 inesse 47; 48; 85; 129–131; 133; 138; 140; 141; 143; 144; 147; 149
 inferior 45; 53; 56; 60; 90; 100–103
 infinitans 100
 infinite (particulariter vel) 101
 infinitum 47; 69
 informatus 141
 inhaerentia realis 69; 135; 139; 143
 intellectus 14; 44; 145; 148
 intentio 87

- intentio prima – secunda 53; 56; 60; 69;
 71; 80; 83; 84; 112; 134; 137; 139
 interrogativum rectum 90; 91

 Iohannes Buridanus 3; 6; 8; 9; 20; 23;
 24; 35; 39; 45; 56; 82; 90; 124
 Iohannes Duns Scotus 3; 4; 39; 76

 kategorica 46
 Kluxen 5

 Lang 1; 9
 locus 62
 logica 10; 14–16
 logicalis 36; 60; 114; 117; 119; 120; 129;
 135
 logici 18; 41; 47; 65; 68
 logici antiqui 39
 logici moderni 116
 Lohr 2

 Markowski 2; 9
 materia 20; 61; 76–78; 103; 109; 113;
 133; 138; 139
 mediatio 131
 medietas 141
 medium (concludendi, demonstrandi)
 109; 115; 122; 123; 125; 130; 134;
 141
 mentalis 42; 77; 85; 86; 116; 129
 in mente 15; 41; 42; 57
 mobiliter 105; 108
 moderni 140; 141
 modus (loquendi, praedicandi) 49; 140
 Montagnes 5
 mulier 82

 natura 11; 39; 42; 43; 75; 78; 90; 130
 necessarius 18; 32–35; 135
 nomen unum et rationes diversae 91–93
 nomen unum et ratio eadem 53; 90–93
 notitia 10–16; 18; 33–35; 63

 obiectum 25; 26; 28–32; 43; 44
 opinio 15; 16
 pars 19; 30; 117; 119; 122

 participare 37–39; 43; 95–98
 particulariter 95; 97; 98; 101; 103; 106;
 126
 passio 6; 19; 22; 37; 41; 140
 passio propria 19; 34; 128; 133; 134;
 138
 per se primo modo 122; 125; 126
 per se secundo modo 128; 134; 136
 perpetuitas 38; 44
 Petrus de Troysa 1
 phantasia 11; 145
 philosophi 124
 physici 18
 Pinborg 4; 6
 Plato 3
 Porphyrius 3; 13; 16; 18; 19; 33; 48; 52;
 59; 60–67; 70–72; 80–82; 84; 90; 94;
 96; 98–100; 103; 106–108; 116; 117;
 120–122; 124; 126–128; 131; 132; 136;
 138; 145; 147
 possibile 48
 potentia 78; 144
 praedicatio directa 101–103
 praedicatio indirecta 103
 praedicamentum 13; 32–36; 49; 50; 52;
 56; 57; 66; 78; 89–95
 praedicatum 18; 20; 21; 25; 26; 48; 56;
 68; 70; 74; 92; 103–106; 109; 110;
 127; 134
 principium 19; 58–64; 76; 77; 135–137;
 146
 principium individuationis 4; 74–80
 principium individui 74
 prius et posterius 91
 procedere in infinitum 69
 propositio copulativa 50; 51; 110; 144
 propositio de copulato 51; 144
 propositio de copulato extremo 140
 propositio de disiuncto extremo 140; 141
 propositio de excepto extremo 50
 propositio exclusiva 132
 propositio de excluso extremo 132
 propositio de inesse 47; 48; 85
 propositio de possibili 48
 propium 5; 6; 22; 37; 45; 46; 49; 52;
 54; 115; 123; 124; 127–138; 147

- in quale (praedicari) 49; 67; 73; 94; 95;
 116; 121; 122; 125-129; 134; 137;
 139; 140
 qualitas 33; 57; 58; 92; 93; 139
 quantitas 82
 quia est – quid est 19
 in quid (praedicari) 49; 55; 66; 67; 73;
 80; 81; 86; 94; 95; 117; 118; 126; 127;
 129; 137

 ratio 53; 55; 56; 63; 71; 90-93; 119
 in re 90; 92; 96; 115
 realis 6; 36; 69; 135; 139; 143
 realiter 14; 60; 114; 117; 119; 120; 125;
 133-138
 Robertus Grosseteste 11; 12; 23; 136

 scientia 10-19; 21-23; 26
 scire 28; 36
 scriptus 15; 30; 41; 42; 57; 64; 77; 85;
 86; 116; 129
 sensus proprius 46; 47; 96; 97; 109-111
 sensus transumptivus 46; 96; 98; 109-
 110; 128
 significare se ipsum 30
 signum 38; 41; 42; 44; 69; 84; 87; 88;
 99; 116; 129
 signum naturale 4; 41; 104
 signum ad placitum 4; 14; 53; 60; 143
 similis 38; 44; 55; 103; 104; 144
 simplex 59; 76; 113; 116
 singularis 14; 22-24; 37; 39; 40; 42-44;
 86; 87; 95-97
 species 4; 22; 23; 34; 36-38; 43-46;
 49-52; 54-69; 73-75; 78-86; 88; 89;
 91; 93; 95-102; 106; 107; 112-140;
 143

 subiectum 18-20; 22-26; 31; 34; 36; 48;
 56; 103-106; 109; 110; 127; 131-141;
 143; 144
 substantia 27-29; 36-38; 41; 44; 58; 65;
 82; 92-94; 138; 142
 superius 22; 33; 43; 45; 53-56; 60; 83;
 84; 99-103
 supponere 7; 8; 42; 103-105
 supponere materialiter 21; 24; 56; 74;
 100; 102; 136
 supponere personaliter 24; 56; 57; 74;
 100; 102; 136
 supponere personaliter pro se 24; 68
 supponere simpliciter 24; 56; 100
 suppositum 86; 143
 syllogismus 15; 16; 125; 135

 Thomas Aquinas 5; 124
 Thomas von Sutton 5; 6
 Thomson 1

 universale 3; 4; 15; 18-20; 22-25; 30;
 32-37; 39-43; 45-58; 66; 72; 73; 86;
 91; 94-96; 131; 132; 135; 139; 140
 universale ante rem – in re – post rem 39
 universaliter 101-103; 105; 106; 126;
 128
 univocus 5; 19; 40; 43; 45; 53-55; 58;
 70-72; 74; 81; 86; 89-94; 96; 98; 114;
 117
 unum 6; 128; 134; 138
 unum numero 23; 40; 76; 85; 86

 verificare 14; 141
 vir 82; 83
 vocalis 42; 77; 85; 86; 116
 vox 15; 30; 41; 42; 57; 64

BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

Veröffentlichungen der Kommission für die Herausgabe ungedruckter Texte aus der
mittelalterlichen Geisteswelt

- Band 1: Joh. B. Schneyer, *Wegweiser zu lateinischen Predigtreihen des Mittelalters*.
XXV, 587 S. Geh. DM 91.20 ISBN 3 7696 9001 X
- Band 2: Thomas von Sutton, *Quodlibeta*, herausgegeben von Michael Schmaus und
Maria González-Haba. L, 681 S. Geh. DM 110.40 ISBN 3 7696 9002 8
- Band 3: Thomas von Sutton, *Quaestiones ordinariae*, herausgegeben von Johannes
Schneider. 279*, 1009 S. Geh. DM 240.— ISBN 3 7696 9003 6
- Band 4: *Walter Burley's Treatise De formis*, herausgegeben von Frederic J. Down
Scott. 71 S. Geh. DM 13.— ISBN 3 7696 9004 4
- Band 5: Maria González-Haba, *La obra De consolatione rationis de Petrus Compo-*
stellanus. 108 S., 47 Tafeln. Geh. DM 36.— ISBN 3 7696 9005 2
- Band 6: Thomas de Sutona, *De generatione et corruptione*, herausgegeben von
Francis E. Kelley. 211 S. Geh. DM 45.— ISBN 3 7696 9006 0
- Band 7: Thomas von Sutton, *Contra Quodlibet Iohannis Duns Scoti*, herausgegeben
von Johannes Schneider. XIII, 112 S. Geh. DM 25.— ISBN 3 7696 9007 9
- Band 8: Heinrich Totting von Oyta, *Quaestiones in Isagogen Porphyrii*, herausgegeben
von Johannes Schneider. X, 153 S. Geh. DM 30.— ISBN 3 7696 9008 7

In Vorbereitung:

Robert Kilwardby, *Sententiarum lib. III, Christologie, Text und Einleitung*, her-
ausgegeben von Elisabeth Gößmann

Preisänderungen vorbehalten

Verlag der Bayerischen Akademie der Wissenschaften
In Kommission bei der C. H. Beck'schen Verlagsbuchhandlung München

ISBN 3 7696 9008 7